

תנועת הנוער התורני לאומי
הראשונה בישראל

עזראים
100
ומעבר

עזראים 100 ומעבר

חודש ארגון תשע"ט

תוכן עניינים

4	דבר המזכ"ל.....
6	הקדמת מחלקת הדרכה
7	מבנה החוברת.....
11	יחידת פתיחה.....
17	עזראים
19	פעולה 1 - 'מי כמונו עזראים'
22	פעולה 2 - "העזראים של פעם זה לא העזראים של היום".....
24	פעולה 3 - עזראים עושים מעבר "
37	מאה
39	פעולה 1 - 'אני מאה?? הם מאה?'
43	פעולה 2 - להיות תנועה של מאה.....
45	פעולה 3 - לפרוץ במאה למרחבים נוספים.....
53	מעבר
55	פעולה 1 - כנפי נשרים אבירים
58	פעולה 2 - פורצים מעבר, פורצים מעבר
63	פעולה 3 - אל האינסוף ומעבר לו
77	יחידת סיכום
83	תוספות מיוחדות
86	דרכה החינוכית של התנועה
91	ההיסטוריה התנועתית
102	שנת המאה

הנחייה ועריכה:
לירן גרוס

כתיבה:
דניאלה פייראיון
אפי הורוביץ
אורי שטרן
דני שר

עיצוב כריכה:
גל הראל, מריליקס

עיצוב ועימוד חוברת:
נאומבורג ודרורי בע"מ

בהוצאת:
עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי הראשונה בישראל
מחלקת הדרכה
רח' בית הדפוס 11, ירושלים
טלפון: 02-5371640 פקס: 02-5372639
Mhadracha@ezra.org.il www.ezra.org.il

תנועת הנוער התורני לאומי
הראשונה בישראל

תנועת הנוער עזרא
© כל הזכויות שמורות, ירושלים,
תשע"ט - שנת ה100 לתנועה!

דבר המזכ"ל

עזראים מאה ומעבר!

כבר מאה שנים באים ומתכנסים מכל עבר מדריכים, בוגרים, חניכים ופעילים - עזראים גאים הנושאים ברוחם את השפה התנועתית. מהי השפה התנועתית? מהי עזראיות?

כמדריכים, אתם מכירים את התנועה דרך הרגלים, דרך הסניף, לא דרך התיאוריה. לכן כל מילה ותיאור יהרסו את החוויה החיה שמעבר לתיאור - מי שהיה במחנה קיץ, מי שעבר סמינר הדרכה, כל פעיל שלקח חלק ונתן למנגינה העזראית לעבור דרכו - יודע להצטרף לפרק שירה זה, גם אם אינו בקי בכל התווים. זלדה, אחת הדמויות עליהן קראנו את חדר הכרמל בתנועה כתבה:

מסוף העולם עד סופו
נוֹדֵדִים שִׁירִים
שֶׁל כָּל עַם וְלָשׁוֹן
בָּאִים מְשָׁלִים וְאוֹתוֹת,
רִיחַ טוֹב שֶׁל מְרַחֲקִים
נוֹדֵף מֵהֶם

כשרונה הייחודי של זלדה, כוח ההתבוננות שלה המצטרף לחוש פנימי עמוק עדין ומחודד, ידעה להקשיב לכל מיני זמר שבעולם ולזהות ריחות שונים שכל זמר וזמר נושא עמו. זהו כוחו של ניגון. הוא פועל על השומע מבלי שזה ידע לקרוא תווים, ללא שתידרש בקיאות בשורשי הזמר. התנועה, כמין רועת צאן הולכת כבר מאה שנים, מחללת ומנגנת, מחוללת ופועלת, משנה את האנשים ואת כל מי ששומע במנגינה הזו צליל שמוכר לו, תו שמבהיר לו טוב יותר מי הוא, אקורד שגורם לו להבין טוב יותר את העולם, את הסביבה ואת עצמו.

במהלך השנה האחרונה אנו עסוקים באיסוף אינטנסיבי של המנגינות הללו, של צלילים וסיפורים שנכתבו בידי עזראים כבר מאה שנים. אקורדים שמורכבים מקודש וחול, מהרש"ר ומהרא"ה, מגרמניה ומארץ ישראל, אבל בעיקר ממאות אלפי תווים של מדריכים וחניכים שמנגינה של עומק ושל דרישה, מנגינה של בריאות והערכה כלפי העולם, תווים של עמידה לא מתפשרת - הנובעת מעומקי הזהות. אבל כמו תמיד אצל העזראים, התנועה בשנים האחרונות לא עוסקת רק באיסוף, אלא בכתיבה וביצירה של חלקים נוספים של הסימפוניה העזראית: סניפים חדשים, מערכי הדרכה, מפעלי קיץ, מרכז קדם ופעילות בוגרים שעל כולם נסוך ריח טוב של עזראים.

שנת המאה אוספת את המנגינות והסיפורים הללו, ומזמינה אתכם להמשיך ולנגן את המנגינה בשלל פעילויות וסיפורים המופיעים בחוברת, זו הזדמנות נפלאה מבחינתכם לצלול פנימה, לבחור משהו מתוך האוצר הזה אותו כולנו נושאים על הגב. להפגיש את החניכים עם העבר, אך בעיקר לתת ולהתוות להם כיוון לעתיד ולהווה.

חזקו עזראים מאה ומעבר!

שאל דה מלאך

מזכ"ל

מבנה החוברת

במהלך חודש הארגון, תעסוק התנועה בכל סניפיה בסימן השנה -

עזראים מאה ומעבר!

החוברת מחולקת לפי שלושת נושאי העל - עזראים מאה ומעבר.

אנו מתייחסים לנושאים אלו הן כנושאי תוכן -

1. **"עזראים"** - יחידים ובודדים החוברים להפוך לקהילה, העזראים כאינדיבידואלים שרוצים להיות קשורים לרעיון, האנשים במרכז במובן הזה שאתם העזרא!
2. **"מאה"** - להיות מאה, להיות שלם עם רף גבוה ולעשות את הדברים לפי הספר ועד הסוף.
3. **"ומעבר"** - פריצה, לצאת מעבר לרגיל, שונה פרקו 101 פעמים.

איך ומה או מה ואיך? (לחוות את או לדבר על?)

מעבר לכך שהתוכן והמהות בנויים כך ("מה"), גם המתודות והסגנון ("איך") של כל פעולה יבטאו את שלושת העקרונות הללו (לחוות את ולא לדבר על!). המתודות יפעלו באופן הבא:

1. **"עזראים"** - כל הפעולות הראשונות שיפתחו את המערך יעבדו דרך האנשים, החניכים וסביבתם וניסיון להכיר וללמוד מהם.
2. **"מאה"** - מאה - הפעולות הללו יחדדו את המבט ההיסטורי, היכרות עם המאה שני שחלפו.
3. **"ומעבר"** - הפריצה והיציאה מעבר לרגיל והמוכר.

פעולות פתיחה וסיכום

פעולות הפתיחה והסיום של החודש יהיו כלליות (עם התאמות לכל גיל). בפעולות הפתיחה חניכים יכירו את הרציונל של כל אחד מהמושגים "עזראים", "מאה" ו"מעבר" מבנה הפעולה: רציונל + מתודה ממחישה ובפעולת הסיום כל קבוצה תבחר את התוצר הסופי שלה ותראה איך יש בו גם עזראים גם מאה וגם מעבר.

למרות שהמערכים עומדים כשלעצמם כמהלך אחד, מכיוון שאנחנו עזראים מאה ומעבר, כל מדריך יוכל לבחור ולבנות לעצמו מערך אישי שמבטא את אופיו (למשל התמקדות בהיסטוריה) ולדעתו הכי מתאים לחניכיו.

הקדמת מחלקת הדוכה

עזראים יקרים!

במהלך מאה שנים אלו, חלפו מאות אלפי עזראים במסגרות התנועה השונות, והם יחד הופכים את העזרא להיות מי שהיא. זו גם הסיבה שהקריאה היא בגוף ראשון רבים, עזראים. כל אחד ואחת שרוצה ומאמין ברעיון העזראי הוא אמנם עזראי, אך עליו להוסיף ולהכניס את עצמו פנימה, את הנקודה והייחודיות שלו. אין בעזרא "גדודים של מאמינים", מפני שהתפיסה העזראית סולדת וסותרת את המחשבה שניתן לחנך דרך גדודים. כל חניך הוא מיוחד, כל אדם הוא עולם ומלואו ועליו לפלס בעצמו את דרכו לאמונה ולחיים שלמים. אין קיצורי דרך. לשם כך נדרש מאמץ ארוך ומתמיד המוציא את האדם מסתמיותו.

זו גם הסיבה שכעזראים, אנו כל כך מאמינים בעתיד. חניכי התנועה היום הם העזרא, הם התנועה, הם אלו שיובילו ויצעידו אותה בדרכם שלהם אל פני העתיד. איננו חוגגים את העבר, אלא את העתיד, איננו עסוקים רק במאה שנים שעברו, אלא בעיקר במעבר.

אמירה זו, של מאה ומעבר צומחת מתוך הראייה העזראית, מתוך הדרישה מכל אחד לקיים מאמץ מתמיד ללמוד ולהתפתח, להתרחב ולהשתנות. יש כאן רף גבוה, רף שדורש ממך להיות מאה אחוז, אך הוא לא מסתפק בכך ודורש אף מעבר לכך. הוא דורש את הפריצה מהמסגרת, את הייחודיות והאות בתורה של כל אחד ואחת, את האור שטרם נראה כמותו, נתיב אשר לא ידעו עיט, והעזראים בשנת המאה פותחים עידן חינוכי חדש.

חזקו עזראים מאה ומעבר!

שימו לב לטבלה:

נושא \ מתודה	עזראים – דרך האנשים, החניכים וסביבתם	מאה – מבט היסטורי, המאה שנים שחלפו	ומעבר – הפריצה והיציאה מעבר לרגיל והמוכר	התוצר!
עזראים – יחידים שהופכים לקהילה, עזראיות אינדיבידואלית שקשורה לרעיון, האנשים במרכז.	מטרת הפעולה – החניך יכיר בחשיבות עצמו ובכך שהתנועה מזנכת ומעצימה את המודעות של הפרט אל כוחותיו הייחודיים. מבנה הפעולה – החניכים יקיימו עבודת שורשים דרך סיפורים ועל המרכזת והמדריכים. עזראים המספרים על עצמם. עבודת שורשים על עצמי מה עולם התורה שלי? באיזה תורה ליבי חפץ. איזה עזראי אני? מה בעזראיותי ברצוני להעצים ולחזק?	מטרת הפעולה – החניך יכיר את ההיסטוריה התנועתית וידע שנושא "העזראים" דובר עוד ביסודותיה של התנועה. דרך הפערים וההבדלים שבין תהליכי העבר להווה יגבש החניך תפיסה עצמית ביחס לדעתו על נושא זה. מבנה הפעולה – סיפורי היסטוריה שאומרות רעיון של עזראים (ברתולד שטראוס שמעיפים אותו). להיות דוס במציאות לא פשוטה. הרב ריינר שמביא את בארי צימרמן. הרב ד"ר יצחק ברויאר. כאינדיבידואליסט.	ומעבר – הפריצה והיציאה מעבר לרגיל והמוכר	קיר שמבטא את הייחודיות של כל אחד ופורץ אל מחוז לסיניף (לבחור דמויות, חיות, כלי נגינה, האות שלי בתורה או דבר אחר שכל חניך יכול לבטא את עצמו)
	מטרת הפעולה – החניך יכיר בחשיבות עצמו ובכך שהתנועה מזנכת ומעצימה את המודעות של הפרט אל כוחותיו הייחודיים. מבנה הפעולה – החניכים יקיימו עבודת שורשים דרך סיפורים ועל המרכזת והמדריכים. עזראים המספרים על עצמם. עבודת שורשים על עצמי מה עולם התורה שלי? באיזה תורה ליבי חפץ. איזה עזראי אני? מה בעזראיותי ברצוני להעצים ולחזק?	מטרת הפעולה – החניך יכיר את ההיסטוריה התנועתית וידע שנושא "העזראים" דובר עוד ביסודותיה של התנועה. דרך הפערים וההבדלים שבין תהליכי העבר להווה יגבש החניך תפיסה עצמית ביחס לדעתו על נושא זה. מבנה הפעולה – סיפורי היסטוריה שאומרות רעיון של עזראים (ברתולד שטראוס שמעיפים אותו). להיות דוס במציאות לא פשוטה. הרב ריינר שמביא את בארי צימרמן. הרב ד"ר יצחק ברויאר. כאינדיבידואליסט.	ומעבר – הפריצה והיציאה מעבר לרגיל והמוכר	קיר שמבטא את הייחודיות של כל אחד ופורץ אל מחוז לסיניף (לבחור דמויות, חיות, כלי נגינה, האות שלי בתורה או דבר אחר שכל חניך יכול לבטא את עצמו)

מאה – להיות מאה, להיות שלם עם רף גבוה ולעשות את הדברים לפי הספר ועד הסוף.	מטרת הפעולה – החניך יכיר את אתגר "המאה" – עשיית דברים עד הסוף בשלמות. ויבחן את עצמו לאור האידיאל עם דגש על נקודות החזק שלו.	מטרת הפעולה – החניך ילמד על המושג "רף הגבוה" בתורה ובתרבות בכלל ויעמיק בשורשיו ההיסטוריים של הרעיון בתנועה על גלגוליו השונים.	מטרת הפעולה – החניך ירחיב את מושג המאה אל עבר תחומים נוספים בהם הוא עוד לא התנסה.	לתת לקהילה ולשכונה את מתנת המאה במשהו, העלאת הרף הנוכחי והבאתו לכדי שלמות כך שירגישו שאכן הדבר הוא מאה(ניקיון במאה, לימוד כמו שצריך גמח שעולה רמה)
	מטרת הפעולה – החניך יכיר את אתגר "המאה" – עשיית דברים עד הסוף בשלמות. ויבחן את עצמו לאור האידיאל עם דגש על נקודות החזק שלו.	מטרת הפעולה – החניך ילמד על המושג "רף הגבוה" בתורה ובתרבות בכלל ויעמיק בשורשיו ההיסטוריים של הרעיון בתנועה על גלגוליו השונים.	מטרת הפעולה – החניך ירחיב את מושג המאה אל עבר תחומים נוספים בהם הוא עוד לא התנסה.	לתת לקהילה ולשכונה את מתנת המאה במשהו, העלאת הרף הנוכחי והבאתו לכדי שלמות כך שירגישו שאכן הדבר הוא מאה(ניקיון במאה, לימוד כמו שצריך גמח שעולה רמה)
ומעבר – פריצה, לצאת מעבר לרגיל, שונה פרקו 101 פעמים.	מטרת הפעולה – החניך יכיר את החשיבות של הפריצה קדימה, של החדשנות, של המעבר.	מטרת הפעולה – החניך יקבל ילמד על חיים של מעבר, על חיים שבהם פורצים את הדרך לאחרים, ויראה זאת לאור ההיסטוריה התנועתית.	מטרת הפעולה – החניך ירחיב את מושג המאה אל עבר תחומים נוספים בהם הוא עוד לא התנסה.	לתת לקהילה ולשכונה את מתנת המאה במשהו, העלאת הרף הנוכחי והבאתו לכדי שלמות כך שירגישו שאכן הדבר הוא מאה(ניקיון במאה, לימוד כמו שצריך גמח שעולה רמה)
	מטרת הפעולה – החניך יכיר את החשיבות של הפריצה קדימה, של החדשנות, של המעבר.	מטרת הפעולה – החניך יקבל ילמד על חיים של מעבר, על חיים שבהם פורצים את הדרך לאחרים, ויראה זאת לאור ההיסטוריה התנועתית.	מטרת הפעולה – החניך ירחיב את מושג המאה אל עבר תחומים נוספים בהם הוא עוד לא התנסה.	לתת לקהילה ולשכונה את מתנת המאה במשהו, העלאת הרף הנוכחי והבאתו לכדי שלמות כך שירגישו שאכן הדבר הוא מאה(ניקיון במאה, לימוד כמו שצריך גמח שעולה רמה)

יחידת פתיחה

עזראים מאה ומעבר

מטרת היחידה

הכרת מושגי היסוד שילוו אותנו לאורך החודש: עזראים, מאה ומעבר.

מבנה הפעולה

1. עזראים - מ'העזרא האלה' ל- אני עזראי
2. מאה - למה להיות מאה? מה זה אומר?
3. מעבר - אל האינסוף ומעבר לו

למדריך: בכל חלק ישנם מתודות רבות, בחר את המתודות המועדפות עליך.

מהלך היחידה

1. מ'העזרא האלה' ל- אני עזראי

נפתח את הפעולה בכמה אפשרויות למתודות שינסו להמחיש קשר לעבר ואיפה אני נמצא מולו, מה המקום שלי:

• משחק הזיכרון

משחקים פעמיים פעם אחת כרגיל (כך שאין לאף אחד ידע מוקדם על מיקום של קלפים מסוימים) פעם שנייה משחקים בזוגות הראשון משחק כשהשני צופה בו ואז השני משחק (יהיה לו הרבה יותר קל למצוא את הקלפים עכשיו) הסבר המשחק: זה אחד ההבדלים בין אדם שמנסה להתחיל משהו חדש לבין זה שנעזר בניסיון העבר.

• משחק המספרים

מפזרים על הרצפה מספרים וצריך לדרוך עליהם לפי הסדר פעם נותנים לחניך לשחק לבד ופעם כל הקבוצה. (אפשר לגוון ולשכלל את המשחק כדי שיתאים לכל הגילאים - להיות במצב 2 או על רגל אחת, אסור לדבר או לתכנן, להקציב בזמן וכן הלאה).

הסבר המשחק: להציף איתם את הגיוון והתרונות והמורכבות שמתווספים ככל שיש עוד משתתפים.

• הציור שלי

כולם מקבלים משימה זהה - לצייר בית שלידו יש דשא עם עץ וכלב, אחרי זה משווים תוצאות ומדברים על איך כל אחד לוקח את זה לכיוון אחר ומכניס את העצמי שלו.

כעת בעקבות המתודות נשאל את החניכים:

- מה זה עזרא בשבילי? (מאפיינים או סיפור מייצג)
- איך הייתם מתארים את התנועה היום לחיזור? איך הייתם מתארים לפני 50 שנה? לפני 100?
- אילו סיפורים אתם מכירים על העבר של התנועה? דברים שעשו? שקרו? שהחליטו?

השלב הבא בדיון:

- לצרף את משל הספינה' שמחליפים לה חלקים עד שהחליפו הכל, האם זו אותה ספינה?
- איך אנחנו משפיעים על התנועה שקיימת כבר 100 שנה?
- האם אתם מרגישים או יכולים לספר ששיניתם או הוספתם משהו בעזרא?

אחרי שניסינו קצת להבין את דעתנו, ננסה להוסיף את הקומה שלנו כעזראים, כאנשים שמוסיפים נופך, גוון משלהם על החברה העזראית שבה הם נמצאים, גם בהווה וגם על העבר.

נעמדים במעגל ואחד החניכים עומד באמצע (בקבוצה גדולה אפשר להכניס כמה חניכים). מי שעומד באמצע מקבל משימה - להציג אירוע מסוים, לספר סיפור וכד'. לכל חניך שעומד במעגל החיצוני נותנים לעקוב אחרי מאפיין מסוים אצל העומד במרכז, מה הבעות הפנים שלו, שפת גוף, מילים שהוא חוזר עליהם, תנועות ידיים וכן הלאה. אחרי שתי דקות של מעקב מתיישבים ומנתחים איך כל המרכיבים מתחברים יחדיו כדי ליצור דבר אחד שלם.

הסבר המשחק: כל אחד מאיתנו הוא פרט בעל משמעות שמצטרף לקבוצה, דבר שמעשיר אותו ואת הקבוצה.

שלב האחרון בחלק זה נפרוס כרטיסיות לחניכים ובעקבותיהם נגיע לחלק האחרון של הדיון בעניין העזראים:

- "עיקר מהותו וערכו של היחיד אינו בזכות היותו יצור מובדל, אלא בזכות היותו חלק מציבור אנושי גדול." אלברט איינשטיין.

1. אוניית הקודש עוגנת בנמלה של אתונה. לאחר זמן רב נראה כי העץ ממנה מורכבת הספינה מתחיל להריק. מתקבלת ההחלטה להחליף את קורות הספינה אחת אחרי השנייה, כדי לשמור על תפקודה התקין. במקביל מחליטים אנשי הנמל לבנות מחסן מיוחד אליו יוכנסו קורות העץ הישנות. בשנה הראשונה מחליפים מלחי הספינה חמישים קורות מתוך כמה המאות שמרכיבות את הספינה, בשנה השנייה חמישים קורות נוספות ולאחר כמה שנים מסתיים סבב חילופי הקורות וכל הקורות שמרכיבות את הספינה הינן חדשות. במשך אותן השנים נשמרו הקורות הישנות במחסן שנבנה לצורך כך. כעת, לאחר שכל הקורות הוחלפו בספינה המקורית החליטו עובדי הנמל להשתמש בקורות הישנות ולהרכיב מהן ספינה. הם לוקחים את הקורות הישנות של הספינה, בונים מהן ספינה ומציבים אותה ליד הספינה שקורותיה חדשות. וכעת נותרת השאלה איזו מהספינות היא ספינתו. (מתוך ויקיפדיה)

'אין תירוצים - יש תוצאות'. רק בכינים מתחבאים מאחורי תירוצים. קשה לי, כואב לי, בוכה לי. אנחנו בצבא צריכים אנשים חזקים. גיבורים. גיבורים בכוז, גיבורים ברוח. אתם מוזמנים להכין את עצמכם להיות הגיבורים הבאים שלנו. גיבורים רציניים, אנשים עם עוצמה. זה השם של המכינה שלכם, לא?"

- מתוך פרק בספר "וקראתם דרור" בעריכת רותי לוינשטיין-מלץ, הוצאת "ידעות ספרים", 2010 -

בעקבות זה נדון בשאלות הבאות:

1. למה צריך להיות 100%? 80% לא מספיק טוב?
2. גם 100% וגם רף גבוה? כמה אפשר? מילא יעד סביר בשלמות או יעד גבוה ותוצאה חלקית.
3. מי קובע מה נחשב רף גבוה?
4. מי קובע מה נחשב לעשות בשלמות?

נוסיף את הדילמה הבאה לדיון:

לאיציק יש מבחן גדול בשבוע הבא. לפניו שתי אפשרויות, ללמוד לבד ולקבל 100 או ללמוד עם חיים חבירו הטוב (שממש הסתבך עם החומר לאורך כל השנה) ולקבל 70 כי הוא ייאלץ להקדיש הרבה יותר זמן להסביר לחיים את הדברים הפשוטים שהוא כבר יודע. מה לעשות?

- האם אלה האפשרויות היחידות? משהו ניסה להציע שפשוט יתחילו ללמוד מוקדם יותר וכך איציק גם יעזור לחיים וגם יצליח בעצמו?
- איך נבחר במה חשוב יותר להיות מאה?
- עדיף להיות מאה בדבר אחד או 80 בכמה דברים?

3. אל האינסוף ומעבר לו

בשלב האחרון ננסה להמחיש לחניכים מה זה מעבר וישנם 2 אפשרויות:

אופציה א

א. משימת אתגר:

כל אחד בוחר לעצמו משימה - כמה שכיבות סמיכה הוא יצליח, קפיצות על רגל אחת, פרשות שהוא זוכר בעל פה, לפי הגיל והיכולת. ואז הוא צריך לבצע ולראות כמה הוא הצליח. אחרי זה כל אחד צריך להציב רף חדש או לחילופין אפשר לשאול כל אחד איזו משימה הכי הרגיעה אותו מתוך המשימות ששאר חברי הקבוצה בחרו ולאתגר אותם לנסות דווקא את הדבר הזה בסבב השני.

ב. סיפור:

יום אחד, בא חברו לילדות של הגאון מוילנא לביקור, אותו חבר שאל את הגאון מוילנא, איך זה שהוא נהפך לגאון בעוד הוא היה תלמיד חכם ממוצע ואינו כמו הגאון שהוא עכשיו, גדול הדור.

• "אדם אינו חי את חייו הפרטיים בלבד אלא גם, באופן מודע או בלתי מודע, את חייו תקופתו ואת אלה של אנשיה." תומאס מאן.

• "מה שמאפיין אותנו, מאפיין גם את העולם. כלומר, אם אנחנו חמדנים, קנאים ותחרותיים, אז החברה שלנו תהיה גם היא תחרותית, קנאית, חמדנית - דבר שיביא לאומללות ולמלחמה. המדינה היא מה שאנחנו. כדי להביא סדר ושלוש למדינה עלינו להתחיל עם עצמנו. לא עם החברה או עם האומה, משום שהעולם מורכב מאיתנו." ג'ידו קרישנמורטי.

• "אפילו העלוב שבאנשי החברה שלנו אינו יכול להתקיים ולהתפתח ללא המאמצים החברתיים המצטברים של דורות רבים. לכן, היחיד, תבונתו והחופש שלו, הם התוצר של החברה, ולא להפך: החברה היא אינה התוצר של היחידים המרכיבים אותה; וככל שהיחיד מפותח יותר, כך רב יותר החופש שלו - וככל שהוא תוצר גדול יותר של החברה, כך הוא מקבל ממנה יותר וחיב לה יותר." מיכאיל באקונין.

נדון עם החניכים בשאלות הבאות:

1. האם היחידים יוצרים ומעשירים את החברה או החברה מעצימה ומשפיעה על היחידים?
2. איזו השפעה יש למבנה של קהילה המבוססת על רעיון במרכז לעומת קהילה שהאנשים במרכז?
3. מה זה אומר שאנחנו מאמינים בעזרים? מה מיוחד בעזרים האלו, מה יש בהם?
4. מה זה דורש מאיתנו בשביל להיות עזרים כאלה?

2. מאה? אולי שמונים, אפילו שבעים..²

בפתיחת החלק השני ישנן 2 אפשרויות למתודות:

א. עמידה במשימה:

לתת לחניכים משימה בקבוצות קטנות או בבודדים שדורשת מאמץ של כמה דקות - למשל לצייר מפה של הארץ עם לפחות 30 יישובים, לפתור 25 שאלות טריוויה לא אמריקאיות, לכתוב רשימה של כל המסכתות במשנה. הכל בלי שימוש בפלאפונים. תוך כדי להתייחס לכך שהמשימה דורשת מאמץ, להבין שהוצב רף ושהציפייה והרצון הוא לעמוד בכך כי אנחנו אנשים שמסיימים משימות, שמתאמצים להצליח ומנסים להיות הכי טובים.

ב. הקראת קטע:

"חייל דתי צריך להיות מאה אחוז דתי. אבל הוא גם צריך להיות מאה אחוז חייל. חייל דתי מצ'וקמק לא רק פוגע בחיילות שלו, אלא פוגע גם ביראת שמים שלו. אתם מבינים על מה אני מדבר בכלל?"

"והעיקר, חברים, בלי תירוצים. בלי סיפורי סבתות ורחמנות עצמית. אצלנו יש כלל:

2. סרט עזרים מאה ומעבר, שם שם.

מעורר עזראים

ענה לו הגאון : "אתה מכיר את דברי הגמרא "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד?"
ענה החבר: "בוודאי."
שאל אותו שוב הגאון מוילנא: "האם אתה מאמין לזה?"
ענה החבר: "בוודאי שמאמין."
ענה לו הגאון: "יפה מאוד. אני לא רק האמנתי, גם בדקתי."

1. האם אנחנו רק מאמינים ש"אין דבר העומד בפני הרצון" או גם מנסים?
2. מתי בפעם האחרונה אתגרנו את עצמנו?
3. מתי ויתרנו לעצמנו?
4. למה בכלל צריך לעשות מעבר לא מספיק 100 הפעמים הראשונות?
5. האם המסרה היא עצם הניסיון לאתגר את עצמנו או בהשגת תוצאות טובות יותר?

אופציה ב

"אמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר' אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא" (קידושין לא א)

- כמה 'מעבר' אפשר להתקדם?
- האם בכל תחום יש איפה לעשות יותר?
- מאיפה מגיע לאדם הכוח להמשיך להשתפר?
- מה אנחנו יכולים לעשות כדי להיות מצליחים יותר?

4. סיכום ויציאה לדרך

נשאל את החניכים - איזה חלק הם הכי אהבו בפעולה? מה הכי מדבר אליהם ב3 הנושאים?

נסביר שבחודש הקרוב אנו נעסוק ונעמיק באחד מהנושאים וננסה באמת לראות איפה אנחנו מול זה, מה זה אומר ומה זה דורש מאיתנו.
חזקו עזראים מאה ומעבר!

מי כמונו עזראים

מטרת היחידה

החניכים יבינו ויחוו את היותם עזראים, ואת היותם 'העזרא'.

מבנה הפעולה

1. מה זה העזרא?
2. מי אנחנו? עבודה ותצוגה
3. איסוף סיפורים עזראיים
4. יצירת הסל העזראי

מהלך היחידה

1. מי זה העזרא?

נשאל את החניכים שאלה כללית ופתוחה - כשאנחנו אומרים 'העזרא', למי אנחנו מתכוונים? מי זה בעצם 'העזרא'? האם זה המזכ"ל? המדריכים? המרכזת? רכז האזור? מי קובע ומי מחליט מה זה העזרא? אפשר להכין קלפים עם תשובות אפשריות לצורך הדיון אם יש צורך, ולקיים מעין הצבעה או דיבייט בשאלה. אפשר גם לפרט לשאלות יותר קונקרטיות, כמו - מי מחליט איך ייראו הסניפים? מי מייצר את הכללים, ומי קובע מה האופי של המקום? מי קובע שהסניף שלנו ייראה כך ולא אחרת? (האם זה הצוות? ההנהלה? המרכזת? ההורים? החניכים? רב השכונה/ישוב? וכו'). לדוגמא הוחלט שהסניף זכה בתור הסניף המצטיין ולכן הוא זוכה במיליון ש"ח. למי מגיע הפרס? (צוות/מרכזת/חניכים/הנהלה?) נשאר את הדיון פתוח.

2. מי אנחנו? עבודה ותצוגה

מטרת החלק הזה: עזראים - משמעו הפסיפס האנושי של שנמצא בתנועה. לחלק הזה יש שתי אופציות - אופציית יום חול (עדיף) ואופציית שבת.

אופציית יום חול: נבקש מכל החניכים מראש להביא איתם לפעולה תמונה קטנה שלהם (מודפסת, לא בפלאפון). נחלק לכל חניך בריסטול גדול, ונבקש מכל אחד להכין פלקט על עצמו. בפלקט צריך להתייחס לפחות לזווית הבאות (אפשר עוד, אבל אלה חייבות להיות): תמונה, גיל, משפחה, דברים שאני אוהב לעשות, מקום לימודים, אני והעזרא. אפשר להתייחס בכל מיני צורות - אפשר לכתוב, אפשר לצייר, אפשר להדביק דברים, וכל רעיון יצירתי שעולה בראשכם. את הפלקטים

1. על פי האקדמיה ללשון העברית - "מַעֲמָת או שִׁיג וְשִׁיחַ". פעילות מאורגנת של ויכוח פורמלי בעל-פה. ניתן לקרוא לו פשוט פולמוס מאורגן.

פתיחה למעור

מדריך יקר,

מעריך עזראים כשמו כן הוא - מעריך על העזראים. מי הם העזראים, מה הסיפור שלהם, מה מיוחד בהם, מהם אותם אלמנטים שמרכיבים את זהותם של העזראים. הבחירה במילה עזראים משקפת את האופי העזראי המיוחד, שיש בו גם עצמאות ועצמיות של כל פרט בפני עצמו, וגם את היחידים שהופכים לקבוצה - תנועת הנוער עזרא. ההליכה על החבל הדק שבין הפרט והכלל, והניסיון לשמור על כלל שיש בתוכו מקום לפרטים השונים על אופיים וייחודיותם, היא אחד המאפיינים של התנועה שלנו לאורך השנים.

אל המסע הזה נצלול בעזרת שני כלים מרכזיים. ראשית, אנחנו יוצאים מנקודת הנחה שכל תנועה מורכבת גם מההיסטוריה שלה, הערכים שלה והחזון שלה, אבל - לא פחות חשוב - גם מהאנשים שמהווים את התנועה היום. כלומר אנחנו. כל חניך וחניכה, כל מדריכה ומדריך, מרכזת, איש הנהלה - כולם בייחד מרכיבים את העזרא. בחלק הראשון של המעריך נרצה להכיר את התנועה באופן הזה, דרך האנשים. ננסה לחקור את עצמנו ואת הסביבה הקרובה שלנו, ולהבין מתוך כך מה היא העזראיות הזו.

מצד שני, כאמור, התנועה מורכבת מהרבה מאוד סיפורים ורעיונות וערכים והיסטוריה מפוארת, מוסדות ויישובים שהוקמו, וגם דרכם ננסה ללמוד ולהעמיק בנושא העזראים. מתוך שתי הרגליים האלה - האנשים בהווה והרעיונות והאנשים בעבר - נצמח לקומת המעבר של המעריך, שקוראת לנו להסתכל החוצה ולהביא את בשורת העזראיות אל מי שמסביב לנו.

אנחנו מזמינים אתכם לצלול פנימה אל עולמם של העזראים, מאה ומעבר.

ואיך היינו רוצים שהתנועה תיראה?

נסכם בזה שאנחנו החוליה הבאה בשרשרת מפוארת שהתחילה - כמו שלמדנו - רחוק מכאן לפי מאה שנה, כשכל דור נתן את האופי שלו ועיצב את התנועה באופן קצת אחר. כל פעם לוקחים מהעבר ומשנים קצת. ומה אנחנו רוצים שיהיה מעכשיו והלאה? איך אנחנו נעצב את התנועה במאה השנים הבאות?

אחד הדברים שאנחנו מדגישים בשנת המאה, זה החובה על כל אחד מאיתנו למצוא את התחום שבו הוא הכי טוב, שבו הוא הכי כשרוני - ובתחום הזה לתרום לטובת החברה, התנועה והעולם. כדברי המדען אלברט איינשטיין (גם הוא מיהודי גרמניה בימי הקמת התנועה):

**"מטרת החינוך צריכה להיות: אנשים המצטיינים
בעצמאות - במחשבה ובמעשה - ועם זאת רואים
בשירות למען הכלל את משימת חייהם העיקרית."**

המוכנים נתלה ברחבי החדר / הסניף, וניתן קצת זמן לחניכים להסתובב ולהתבונן. המטרה היא לאפשר לנו להכיר טוב יותר אחד את השני, ולתת לחניכים אופציה להכיר טוב יותר את האנשים שבסביבתם, שמהווים את 'העזרא' בשבילם.

אופציית שבת: קרוסלת ההיכרות - נחלק את הקבוצה לשני חלקים, חצי יושבים במעגל פנימי עם הפנים החוצה, וחלק יושבים במעגל חיצוני עם הפנים פנימה. כך יוצא שכל שני חניכים יושבים אחד מול השני. בסבב הראשון נבקש מכל אחד לספר במשך דקה על המשפחה שלו לבן זוג שלו, ואחר כך מתחלפים. נבקש מכל אנשי המעגל החיצוני לזוז מקום אחד ימינה, ואז נבקש שיספרו דקה על דברים שהם אוהבים לעשות. עוד מקום ימינה, עוד דקה על בית הספר שלהם. עוד מקום ימינה, על מה זה הסניף בשבילם (מה הם אוהבים, מתי הם התחילו לבוא, מה הם חושבים שצריך לשפר, וכו'). וכן הלאה סבבים, עד שהעניין ממוצה. גם כאן, המטרה היא לאפשר לנו להכיר טוב יותר אחד את השני.

3. איסוף סיפורים עזראיים

נשלח את החניכים להסתובב בסניף ולאסוף סיפורים על הסניף או על התנועה ממדריכים, מדריכות, מרכזת, חג"סניקים, הורים, או כל מי שבסניף. כל זוג מהקבוצה צריך לחזור עם סיפור אחד. נבקש ממי שחושב שיש לו את הסיפורים הכי מעניינים לספר אותם (נאסוף עד שלושה סיפורים, לא יותר כדי לא להלאות). נבקש מהקבוצה לסכם כל סיפור במילה אחת, ונכתוב אותה על דף.

4. יצירת הפאזל העזראי וסיכום

הפאזל העזראי הוא פאזל שמורכב מככככלללל העזראים. נתלה את המילים השונות מהסיפורים, ואת הפלקטים שהחניכים הכינו על הפאזל העזראי של הסניף שלנו (שתלוי בסניף). נתבונן בשאר הדברים שמופיעים על הלוח שאר החניכים בסניף תלו.

לחבריא א' אפשר לסכם בזה שאנחנו נמצאים בשנת המאה של התנועה, ואחד הדברים שאנחנו עושים זה לציין את העזראיות הזו. והעזראיות הזו מורכבת מכל מה שעשינו היום - מאיתנו, מהסיפורים ששמענו, ומעוד הרבה מאוד סיפורים ואנשים בכל רחבי הארץ (ואפילו בחו"ל). אפשר לסיים בשאלה - איזה סוג של עזראי אני? מה בעזראיות שלי הייתי רוצה לחזק? איזה דברים עזראיים הייתי רוצה לשפר ולקדם בסניף שלנו? איך אנחנו בקבוצה יכולים לקדם את זה? למתקדמים אפשר להמשיך את הדיון קצת יותר, ולדבר על מה המשמעות של העזראיות הזו.

- האם כל דבר יכול להיחשב עזראי בעינינו? (דגש על בעינינו, לא בעיני חג"ס) מרכזת \ הנהלה \ בוגרים וכו').
- מה זה אומר שהעזראים זה אנחנו? האם זה מטיל עלינו אחריות מסוימת?
- איך היינו רוצים לעצב את העזראיות הזו? איך היינו רוצים שהסניף שלנו יראה,

לפעמים באופן כזה ולפעמים באופן אחר. העזראיות כאן באה לידי ביטוי גם באינדיבידואליזם, בחתירה לאמת, בתורניות עמוקה, לא שטחית ולא מתפשרת, בחדשנות, בהימנעות ממקובעות וכניעה לתכתיבים. את כל הרעיונות האלה אנחנו רוצים גם ליישם בחיים העזראיים שלנו היום, וגם לקחת אותם קדימה, אל המעבר.

3. הסיפור שלנו

לסיום (לקבוצות שזה מתאים ויש זמן) - כל אחת משלושת הקבוצות מתבקשת לכתוב סיפור עזראי חדש, על פי העקרונות האלה. זה יכול להיות סיפור שקרה באמת (כמו בפעולה הקודמת), או לכתוב סיפור חדש שעדיין לא קרה באמת, שמשמש בעקרונות האלה שעליהם דיברנו בפעולה. לאחר שמיעת כל הסיפורים, הסיפור המנצח מוזמן לפנק את עצמו בפרס!

יחידה
מס. 2

"העזראים של פעם זה לא העזראים של היום"

מטרת היחידה

החניכים ילמדו שלושה סיפורים מההיסטוריה התנועתית וינסו ללמוד מהם לעכשיו.

מבנה הפעולה

1. סיפורים
2. דיון ועיבוד
3. הסיפור שלנו

מהלך היחידה

1. סיפורים

נחלק את החניכים לשלוש קבוצות, כל קבוצה תקבל את אחד משלושת הסיפורים: 'שוטטות' (נספח 1), 'התפכחות' (נספח 2) ו'אדמות קק"ל' (נספח 3). נבקש מכל קבוצה לתמצת את הסיפור, ולספר אותו לשאר הקבוצה שתכיר אותו גם. לאחר מכן נבקש מכל קבוצה להציג את הסיפור שלה בפני הקבוצה הגדולה, ולתמצת בשתי מילים (באמת שתי מילים, לא כביטוי) מה בעיניהם המסר העיקרי של הסיפור.

2. דיון ועיבוד

לאחר מכן נדון -

- מה הרעיון של העזראים כאן אומר לנו?
 - איך אנחנו מבינים את האופן בו אותם עזראים פעלו?
 - מה גרם להם לפעול כפי שהם פעלו?
 - מה אפשר ללמוד מכך להתנהלות שלנו עכשיו, איך אפשר ליישם את הרעיונות והעקרונות האלה בחיים שלנו בתנועה היום?
 - האם אנחנו היינו פועלים אחרת? היינו רוצים לחנך אחרת?
 - איזה עקרונות עזראיים אפשר לנסח מתוך הסיפורים האלו?
- נסכם בכך שאנחנו רואים כאן התנהלות עזראית לאורך מאה השנים האחרונות,

יחידה
מס. 3

עזראים עושים מעבר!

מטרת היחידה

החניך יכיר שהייחודיות שלו איננה סותרת מפגש ויציאה כלפי האחר, אלא אדרבא זה מפרה אותו ואת הסובבים אותו.

מבנה הפעולה

1. חשיבות הכרת הייחודיות שלנו
2. עבודה בזוגות
3. סיכום

מהלך היחידה

1. חשיבות הכרת הייחודיות שלנו

מתודה א:

החניכים ישחקו במשחק 'טלפון שבור', כל חניך בוחר מילה ומעביר אותה בסוף לחבר שלידו וכך הלאה עד שהחניך האחרון אומר את מה שהגיע אליו.

אחרי שסיימו לשחק טלפון שבור נשחק 'טלפון מתוקן', חניך אומר בסוף לחבר שלידו מילה והחבר שלידו מוסיף על המילה שהחבר הראשון אמר ובסוף אומרים בקול מה שיצא ורואים שיצא סיפור.

כאשר שיחקנו 'טלפון שבור', אף אחד לא הוסיף מעצמו שום דבר. כל הקבוצה עשתה את אותו הדבר. לא יצרנו שום דבר חדש כקבוצה ואף אחד לא הצליח לבטא את הייחודיות שלו. כאשר שחקנו 'טלפון מתוקן' כל אחד מהחניכים הוסיף את הייחודיות שלו לסיפור וכולנו יחד יצרנו סיפור, יצרנו מרחב שלם שמרחב מאוסף של אנשים, עזראים.

מתודה ב:

החניכים ישחקו חזירים קפיטליסטים.

הוראות המשחק: נחלק לכל אחד מהקבוצה שני פתקים [לבן ואדום]. נסביר לקבוצה כי המטרה היא לאסוף כמה שיותר סוכריות. הכללים הם כך - אם כולם מרימים פתקים בצבע לבן, כולם מקבלים סוכרייה אחת. אם שניים או פחות מרימים פתקים אדומים הם מקבלים שניים, וכל שאר הקבוצה לא מקבלת כלום. אם יותר משניים מרימים פתקים אדומים, אף אחד לא מקבל כלום...

נסביר: על מנת שכולם יצליחו לקבל לפחות סוכרייה אחת יש צורך ביציאה אל המעבר בעצמי. לוותר על הסיכוי שאני אקבל יותר בשביל הקבוצה שכולם יוכלו לקבל לפחות אחד.

מתודה ג:

מסכימו מטר: נבקש מהקבוצה לעמוד. נגדיר שצד ימין זה מסכים וצד שמאל זה לא מסכים ונבקש מהם לעמוד לפי מה שהם חושבים בכל אחד מהמשפטים שנקריא:

1. אני לא מכין שיעורי בית בשביל ללכת למשחק עם חברים כי חסר להם אחד למשחק
2. אני מעדיף להישאר בבית ולשחק לבד למרות שאני יודע שלחברים שלי חסר שחקן אחד
3. אני יודע לצייר יפה והחברים שלי לא. לכן אני חושב שכדאי שאעשה את הקיר של הקבוצה לבד
4. לא לכל אחד יש משו מיוחד שהוא יכול להביא לקבוצה
5. כאשר המדריך שואל שאלה בפעולה אם אגיד את דעתי זה יוסיף לקבוצה
6. בריקוד של חודש ארגון לא רואים אותי כי אני בשורה שלישית אז זה כאילו שאני בכלל לא משתתף

להיות חלק מקבוצה זה עניין מאוד חשוב. ככל שאנחנו חלק מקבוצה אנחנו יכולים לעשות דברים גדולים ונפלאים. אחד החששות שאפשר להרגיש כשאנחנו נכנסים לקבוצה היא שהקבוצה לא תדע להכיל את הייחודיות שיש בכל אחד ואחד. ולכן או שאנחנו מחביאים את הייחודיות שלנו ומתמזגים עם הכלל או שאנחנו נמנעים מהיציאה אל הכלל על מנת שלא נוותר על הייחודיות שלנו.

במשחק של "טלפון מתוקן" יכול להיות שיצא סיפור יפה, אך לא בטוח שיזכרו בדיוק מי אמר את המילה שהוסיפה לעלילה של הסיפור. או במשחק הכדורגל בסוף יזכרו את מי שהבקיע את ה"גול" אך לא היה יכול לצאת סיפור יפה, ולא היה אפשר להבקיע גול, אם לא כל אחד היה מוסיף את הייחודיות שלו, ומביא את המעבר שלו למען הכלל

אנו העזראים בחרנו לשים דגש על הייחודיות של כל אחד ואחד ומתוך כך יציאה אל המעבר! לצאת מעבר לעצמינו ולהיות שייכים גם לחברה ולמרחב. הייחודיות של כל אחד ואחד מאיתנו תפרה ותגדל במפגש עם המעבר, עם מה שמחוץ ל"אני" הפרטי.

2. עבודה בזוגות

משימה: הצמדות לזוגות, שיתוף בין הזוגות על עבודת השורשים הפרטית שנעשתה בפעולה הראשונה של מערך "עזראים" וחשיבה משותפת איך הייחודיות שלהם יכולה להשפיע על הקבוצה.

3. סיכום

חזרה אל המעגל, החניכים ישתפו את הקבוצה בייחודיות שלהם ואיך המפגש עם הקבוצה תרם לקבוצה ולהם.

נספחים

שוטטות

"שקט, חברים, ישיבת המדריכים מתחילה!" המדריך האחראי קרא, וכולם השתתקו.

לילה, כל החניכים ישנים באהלים. המדורה מחממת את הגוף העייף. עצי דולב ואשוח עתיקים עוטפים את קרחת היער, משרים אווירת הוד קדומים לילית. גם קרל הקטן, אחיו של האנץ, ישן. סוף סוף. מסתבר שלהיות המדריך של אחיך הקטן בשוטטות בטבע, זה לא תענוג גדול. המדריך המשיך בקול רענן ובוטח - "היום נקרא את מאמרו של ברטהולד שטראוס מהגליון האחרון של התנועה. שם המאמר 'על כפות המאזניים'. נושא המאמר: 'מה עדיף- נושך הנשך הנאמן לתורה ומניח תפילין, או אוהב האדם הליבראלי?'"

האנץ פלט אנחה. הוא כבר קרא את המאמר הזה.

"אבל לפני שנקריא ונתחיל בדיון העקרוני, הבה נסכם את היום הראשון לשוטטות. איך היה בתחום השדאות? בזמן ההליכה? בפעולה? החברים מוזמנים לשתף" האנץ הוריד את הראש. היה נורא ואיום.

ג'ני לעומת זאת, הייתה להוטה לדבר - "אנחנו זקוקים לשירון!" היא פסקה נחרצות. היא לא יכולה לשיר את המנגינות היהודיות העתיקות, ואין לה מה לשיר עם החניכות. צריך לומר זאת בגלוי - יש למנגינות הללו אופי נשגב, וזה פשוט לא מתאים לצעידה עלי דרך! מישוהו הציע לקחת שירים מהשירון של תנועת "בלאו וייס" החופשית. אבל זה לא מספיק! זעקה ג'ני. סוף כל סוף אנחנו לא בלאו וייס, אנחנו תנועת נוער אורתודוקסית, ולא, היא לא רואה שום טעם בלקחת את שיר המעלות ולהלביש אותו על המנגינה של שיר האהבה הגרמני "אוצר שלי". מי שהציע את זה הוא ככל הנראה חסר רגש דתי בסיסי. הוויכוח התלהט.

בכל יום אחר היה האנץ מצטרף לוויכוח ברצון. אבל היום הוא מדוכדך מכדי לדבר. רק הבוקר הוא היה כל כך גאה להוציא את אחיו מהבית! מהבית המפואר עד להחליא שלהם בלב מיינץ, אל היער הקדום הזה. קרל הקטן היה המום מהשינוי. הראה באצבעו על העצים, על הפטריות, על הסנאים. בצהריים הם חתכו תפוחי אדמה יחד. אתה רואה, אמר לו האנץ, אין פה מבשלת ואנחנו מסתדרים מצויין. קרל האינסטנס, שבבית איננו מוכן לאכול שום דבר שאינו לרוחו, אכל לתיאבון את תפוחי האדמה המעורבבים בחול! האנץ הרגיש שהנה, אחיו הקטן הופך לאחד משלנו. לא עוד הילד הקטן של אמא, מכוון ומנותב לציית לכל חוקי החברה הקפיטליסטית. לא עוד הסוחר לעתיד, הבנקאי לעתיד, הילד הטוב של אבא שיגדל ויבחר כלה שאינו אוהב רק משום שגם משפחתה היא אצולת ממון. קרל ילמד פשטות מה היא, ויגדל להיות יהודי של אמת.

ממנו, מהאנץ, אבא הצליח למנוע את הנסיעה לישיבה בפולין. האנץ לעולם לא ישכח אותו מרעים בקולו - "מה יש לך עם האוסטיוודן הללו? עליך לרכוש מקצוע של אדם אמיתי!" בסופו של דבר האנץ לא עמד בלחץ. אמנם היה מדריך בתנועה, אבל סוף כל

סוף הלך בתלם שהתוו לו. עוד יהפוך להיות בנקאי, בדיוק כמו אביו...

מכל מקום את קרל כוונתו לחנך אחרת! הוא עוד צעיר, אולי כשיגדל ישתנו הזמנים. ובאמת, היום נראה היה שמתחולל שינוי עמוק בלבו של קרל הקטן. ואז הגיעה שעת הפעולה.

האנץ סיפר את הסיפור על הלל הזקן. "סופה מסביב, שלג על צמרות האשוחים, ועל גג בית המדרש. אך הלל הזקן איננו עוזב. אם להלל אין כסף לשלם על לימוד התורה, הוא יקשיב מן הארובה!" המילים זרמו רעננות מפיו של האנץ, והחניכים היו מרותקים. עד כדי כך גדולה המסירות ללימוד התורה... עיניו של קרל הביטו בו גדולות ועגולות. הגיע הזמן להנחית מכה. "הלל הזקן היה עובד קשה כדי להתפרנס מיגיע כפיו, אבל כמה אתם חושבים שהיה מרוויח מעבודתו?"

"כמה?" התפרץ קרל

"טרפק אחד בלבד!" האנץ שתק מעט לפני שהכריז "ומחצית ממנו היה מוציא כדי שיוכל ללמוד תורה!" כולם שתקו. בינגו.

+++

"האנץ! האנץ!" האנץ התעורר משרעפיו. המדריך האחראי דיבר אליו. מה רוצים ממנו. "תורך לסכם את היום עם החניכים!". כל המדריכים הביטו בהאנץ בצפייה. רק שאף אחד לא ידחוק בו עכשיו, כי הוא עלול להתפוצץ.

"האנץ מה אתך?" שאלה ג'ני. זה בדיוק מה שהוא לא היה צריך עכשיו.

"מה אתי אתם שואלים? ובכן, אומר לכם מה איתי. אני בניגוד אליכם כבר קראתי את מאמרו של שטראוס. מה עדיף- יהודי שהוא חסר מצפון לגבי החברה, אבל מניח תפילין, או יהודי שמזלזל במצוות אבל אוהב אדם. בואו ואגלה לכם את הסוף. שטראוס אומר שחסר המצפון עדיף! אפילו שיעבור על כל מצוות בין אדם לחברו שבתורה! וכל כך למה? כי הוא מעביר את התורה לדורות הבאים! אז אני אומר לכם שזה פשוט לא נכון. היום בפעולה אני מדבר על הלל הזקן, כל הילדים מרותקים, אחרי יום שלם בטבע, מתחילים לשאול את עצמם איך הלל מקריב את גופו ואת ממונו בשביל התורה, ונדמה לי שהם מתחילים לתפוס את זה. ילד אחד, ילד שבא דווקא מבית קפיטליסטי מאוד, מקשיב לי רוב קשב. שואל שאלות. אני מספר שהלל הרוויח טרפק אחד ליום, ונתן חצי כל יום ללימוד תורה. הילד מרותק. אמרתי לעצמי, הנה, הראש שלו נפתח. הנה הוא מבין שיש דברים בחיים שהם חשובים יותר מכסף. בסוף הפעולה הוא ניגש אלי. הוא מבקש להעיר משהו על הסיפור. האמת? התרגשתי מן המחוור. ואז הוא אומר לי שהוא חישב הכל, ובלי שבת יוצא שהלל מרוויח שלושה טרפק לשבוע!"

כולם שתקו.

"אתם מבינים? זה כל מה שמעניין אותו! לחשב רווחים! בוודאי ניסה לחשב כמה נשך היה יכול לקחת להלל הזקן, הבנקאי היהודי הקטן! עכשיו תגידו לי אתם. מה הסיכוי שהילד הזה, שבא מהבית החלול הזה, יעביר את התורה והמצוות לדורות הבאים?"

דמעות עלו בעיניו של האנץ. המדריכים ישבו סביבו, מביטים בו ברחמים. לעזאזל.

התפכחות

"שבת שלום חבר יקרי!"

ברטהולד שטראוס חיך חיוך רחב לקראת ברכתו של של חברו, אוטו בודנהיימר. אוטו זה, משכמו ומעלה. שלוש שנים שרת את גרמניה בחפירות שבחזית, וכל אותו הזמן היה מקפיד על קלה כבמורה. כדורים שורקים מעלי, והוא מתפלל שחירת. מנות הקרב מגיעות והוא נשאר רעב, עד שימצא דבר מה כשר להכניס אל פיו. משחזר אוטו לביתו, הוא וברטהולד הידדו מאוד. אוטו היה מספר על נוראות החזית, ברטהולד היה מנסח את הלבטים הפילוסופיים והנפשיים. הם הפכו לשותפים נאמנים לחיפוש אחר דרך חדשה. ועכשיו היה אוטו הראשון לברכו בדרך אל בית הכנסת.

"ברטהולד יקירי!" אמר אוטו ברגש, כשהוא מנמיך את קולו "קראתי את הגיליון הראשון של 'הדפים למדריך'. כל מילה שכתבת שם בסלע!" ברטהולד חיך. הוא ידע שמאמרו בכתב העת של תנועת הנוער החדשה יעורר הדים. והוא ידע שאוטו יאהב אותו. אבל מדוע נדמה שאוטו כמעט... חשאי?

"שבת שלום גם לך אוטו!" הרעים שטראוס בקול בוטח "בית הכנסת הוא בכיוון ההפוך!"

פניו של אוטו הרצינו "בכוונה באתי לקדם את פניך. אינני מתפלל בבית הכנסת השבת. הבן אותי... אינני רוצה להתווכח." ברטהולד הביט בו בפליאה, אבל אוטו נזדרז ללכת. ברטהולד הביט אחר דמותו של חברו המתרחקת. לא יאומן.

מבטיהם של המתפללים, משנכנס ברטהולד אל בית הכנסת המפואר של לייפציג, דקרו את בשרו. כשהכריז הקיסר על המלחמה, עלה בית הכנסת על גדותיו מרוב מתפללים לשלום המלכות. עתה ההתלהבות שככה. המתפללים באים, מצוות אנשים מלומדה. השבת, האש היחידה בעיניהם היא אש התרעומת כשהביטו בברטהולד המתיישב במקומו. ישתוממו להם. מה שכתב בדפים למדריך היה צריך להכתב כבר מזמן, ובעמוד הראשי של היוזאליט! הוא התפלל בנחת, מקפיד לענות אמן בקול רם אחרי כל ברכה. בין כה וכה לא היו לו ציפיות גבוהות מבני קהילתו. אבל אוטו... אוטו, ואביו של אוטו, שבמקום ללחוץ את ידו כבכל שבת, אמר בקול מר- "הר שטראוס היקר הגזים הפעם. יבוא אלינו לאחר הסעודה ונדבר."

כשנכנס ברטהולד לבית משפחת בודנהיימר היה שולחן השבת כבר מפונה. שבתות רבות הוא עושה כאן עם אוטו ידידו, מקובל ברצון גם על ידי אביו. הפעם איש לא חיך לקראתו. על המפה הלבנה היו רק כוסות מים, והדפים למדריך. אוטו ישב בצד, שותק, כשאביו הושיב לעומתו את ברטהולד, וללא גינונים מיותרים התחיל לקרוא בקול מן הגיליון. הוא קרא לאט, כקטגור המקריא ראייה לנאשם, מדגיש כל הברה במשפטים החשובים בעיניו.

"מה נעשה לאחריתה?"

כולם הבינו במי מדובר. הילד הוא לא אחר מקרל הקטן. הבית החלול הוא ביתו שלו. מה חשב לעצמו... כל ישותו הסגירה זאת. הוא פנה ללכת.

"האנץ" קרא המדריך האחראי בעדינות. האנץ הביט בפניו בכעס.

"אל תלך. כולנו באותה הסירה."

האנץ חיפש דבר מה מרושע להגיד. אבל בפני המדריך האחראי לא היה שמץ של לגלוג. הוא הסתכל סביב. גם לא בפניה של ג'ני, או של החברים האחרים. הכאב שבפניהם היה אמיתי. כולם באמת, באותה הסירה. יחד איתו. פתאום לא התבייש בפניהם. על שאלות כאלה ראוי היה לבכות. האנץ התיישב. אולי בכל זאת הם יזכו לחיים של משמעות.

"נראה לי שהיום השאלה הבוערת בקרב צעירינו היא - עזרא והמשפחה" כתב וגו שטרק בעלון העזראי בשנת 1927 "הילד איננו מוצא את דרכו בתוך הניגודים שבין ההורים לבין התנועה, ואיננו מצליח שלא להסתכסך עם אחד משניהם."

שאלת כיבוד ההורים הייתה שאלה קשה לנער העזראי בגרמניה. מצד אחד הוא מרד בתרבות החומרנית דלת הערכים של גרמניה באותו דור, תרבות שהוריו היו פעמים רבות חלק ממנה. המרד התבטא לעיתים בחיפוש אחר חיים של פשטות והתעניינות בחקלאות, במלאכה ובחיבור לטבע. לעיתים הוא התבטא בשאיפה, שעזראים רבים אחזו בה, לנסוע אל אחת מהישיבות הגדולות מחוץ לגרמניה (שלא הייתה משופעת בשיבות), ולהתמסר לחיי תורה על חשבון חיי נוחות.

מצד שני, כבד את אביו ואת אמו זה דיבר מעשרת הדיברות, ועזרא חיינכה את חניכיה לקיים אותו. לימים הדילמה הזאת השפיעה מאוד על השאלה של העזראי האם להצטרף לתנועה הציונית ולעלות ארצה, או לדבוק במסורת האבות ולהישאר בגרמניה.

אוסו חשב מה לענות, אבל הר שטראוס לא חיכה. הוא דפק עלה השולחן-
"היהודים סוגדים לממון? אסור שיכירו את הביטוי הארור 'יהודי-גרמני'?? שוויון
הזכויות הוא אסוננו??? לרגע חשבתי שאני קורא את דבריו של תיאודור פריטש
האנטישמי!"
"וובכן, אם זה מה שהוא אומר, הרי שהוא צודק." ענה ברטהולד בשלווה.
"הר שטראוס, אם זוהי תגובתך, הרייני להודיעך שנתנית במה לתנועת הנוער שלכם
היא סכנה לציבור."

ברטהולד הביט באוטו. גיבור חיל עלוב שכזה.
"ספר לאביך אוטו על החפירות. ספר לו איך הגנת על המולדת, איך רצת ראשון לקרב
בשעה שחברייך לנשק מייחלים למותך מאחורי גבך. ספר לו אחוות לוחמים גרמנית
מהי!"
"זה נכון" לחש אוטו.

"בוודאי שזה נכון, אבל אתם אינכם רוצים לדעת! הר בודנהיימר, לא האנטישמיות
היא שמחרידה אתכם משלוותכם, אלא העמידה בעיניים פקוחות מול אורח חיים
השקרי." ברטהולד קם ממקומו.

"אם אינך רוצה לשלוח מכתב, אאלץ לפנות אל הנהלת התנועה שתעשה זאת עבורך."
"מצויין! חפשו לכם מי שיעשה זאת! אני אינני מוכן לשמור על שנת הישרים של
האורתודוקסיה היהודית בארץ אשכנז!" ובמילים אלה קם ויצא מן הבית. אוטו עוד
יצטרף אליו. הוא גיבור. בוודאי יצטרף.

לאחר מלחמת העולם הראשונה חלה התפכחות מסויימת בקרב היהודים מאשליית
הסימביוזה היהודית-גרמנית. היהודים נוכחו לדעת שאפילו בשיא תרומתם לאומה
הגרמנית- כחיילים מגוייסים- האנטישמיות עודה חיה ועומדת. האנטישמיות,
המפגש עם "היהדות האותנטית" של המזרח, והאכזבה מהלאומנות הגרמנית
שהתגלתה בזמן המלחמה, גרמו להתעוררות יהודית. בין השאר הביאה התעוררות
זאת להקמת תנועת עזרא.

בגיליון הראשון של בטאון עזרא, שהתפרסם יחד עם הבטאון הכללי של היהדות
החרדית- היזראליט- פרסם ברטהולד שטראוס את המאמר הנוקב "מה נעשה
לאחריתה" (שמובא כאן בקיצור). המאמר קורא תגר על יישומה של שיטת "תורה
עם דרך ארץ" בקרב היהדות החרדית בגרמניה. קריאה זאת הייתה חריפה עד כדי
כך שהנהלת התנועה נאלצה לפרסם חוזר רשמי בו היא מתנערת מ"הקו של דפי
המדריכים, שכן הללו אינם מקבלים את הצנזורה שלה".

אומר דברים אשר הנוער השואף לתחיה חש בהם מבלי שהיה לו עד כה האומץ להביעם
בגלוי. האסון הגדול ביותר שפקד אותנו עד כה בנדודי גלותנו הוא שיוויון הזכויות
האזרחיות" הר בודנהיימר הרים את עיניו אל ברטהולד כמשתומם. ואז המשיך-
הבה נבחן את ערכה של מתנה מפוקפקת זו לקיומם של יהודי המערב. עד להריסת
חומות הגטו היוונו אחדות. כאבנו את העוקץ- 'יהודי' להם למען אשר ימצאו. אבל
בעלות השחר, שנתגלה ככוזב ובוגדני, נטשנו את נחלתנו והיינו לאחרים. פשטנו את
הקפוטה, הסרנו את השטריימל, גזזנו את הפאות, ויחד עם- את היהודי כולו. מאז
אנחנו מסתובבים בעולם כרוח רפאים, כיהודי הנווד בלבוש מודרני, מכורים לכל רעיון
חדש עד טירוף. היהודי בעל הלב הרחב כאילו נמוג ביקום, ורק נשמת הסוחר נשארה
בתוכנו.

איש מאיתנו לא היה ראוי עוד לשם "יהודי" אלמלא שלח לנו הקב"ה את הידיד: היום
חיים אנו בחסדי האנטישמיות'- ושוב, הפסקה. הר בודנהיימר הגביר את קולו-
'כמעט לחצתי את ידם של האדונים הללו, הממטירים עלינו אש וגופרית. לא הם
שהפרו את החוזה, שהרי מוסיפים הם לראות בנו את הור. ואכן זרים אנחנו. אין בחיינו
בארץ הזאת כדי לתת מנוח לעצמותינו העייפות. כבר מחר עלול האספסוף להגיח
ממאורתו כדי להזכיר לנו עובדה זו, שנשכחה מלבנו במשך מאה שנות אושר ועושר.
אבותינו הרוויחו ממון, ממון רב, התעשרו עד שהממון הפך ל"בעל" אשר לו יסגדו.
חישובים מסחריים ועסקאות כלכליות ממלאים את כל מחשבותיהם, עד כי ליהודי
שבתוכם לא נשארו אלא החלומות וסרעפי הלילה.

אומרים, על הילדים ללמוד בגמנסיה כדי לקנות להם שם דעת... כל העוזב אחר כך את
ספסל הלימודים יאמר שלום ליהדות. יש להשבית את השיטה החינוכית הזאת. אמנם,
אל לנו ללכת בעקבות אחינו מאירופה המזרחית העויינים כל השכלה. אבל נקבל
מאומות העולם דוגמת הרימון של רבי מאיר- תוכו אכל, קליפתו זרק. על הגימנסיות,
אותם מקדשי אליל מודרניים, יש להטיל חרם, מבלי להכריז עליו ברבים. ינו.
אסור שהדור החדש של צעירינו יכיר את צירוף המילים הארור "יהודי גרמני" אסור
שבשעת מלחמה יגויס היהודי כדי לרצוח את אחיו "במחנה האויב" שעה שקרבנו לוחש
"שמע ישראל". כל המדינות האירופאיות, כל קשרי הרמיה של מדינות קפיטליסטיות
בינהן לבין עצמן, חסרי עניין הם בעבורנו. לא מדבשך ולא מעוקצך".

הר בודנהיימר קיפל את העיתון, ואז קיפל שוב-
"במוצאי שבת הר שטראוס ידידי, שלח את הכתבה אל משרדי הקהילה בתוספת מכתב
המבהיר שדעתך היא דעת יחיד. אפילו לא דעת המיעוט. הם יפרסמו אותו בגיליון הבא
של היזראליט. אני מקווה שהם יוכלו למזער ולו במעט את הנזק שעשית".
ברטהולד שתק. כל אותה העת עיניו לא סרו מפניו של אוטו, וגם עכשיו הוא פנה אליו.
"ואתה אוטו?" הוא שאל- "מה אתה חושב?"
אוטו נראה מדוכא. "אבא שכנע אותי שהדבר עלול לעורר אנטישמיות."
טיעון נבוב! ברטהולד התלקח מיד-
"האנטישמיות איננה תלויה במאמר כזה או אחר!"

אדמות קק"ל

בטי הניקה את הפעוטה שלה, והביטה החוצה דרך החלון שבצריף. יום של כביסה בחצר, ושתי חברות מוציאות בגדים אחרונים מהסיר הרותח, לשיפשוף על קרש הכביסה. הן מתלבטות אם להפסיק ממלאכתן כדי להכין ארוחת ערב. הבחורים יחזרו בקרוב, ויהיו רעבים. בטי ידעה שיהיה מרק עדשים כמו אתמול, ולא דווקא עשיר במיוחד. חורף, וצריך להצטמצם. לבטי יתנו תוספת של סרדינים, כי עליה להתחזק. איזו אפליה מעיקה. מעיקה במיוחד, משום שהבנות גם לא היו מתנגדות לעוד זוג ידיים עובדות. זה ברור. אבל אין בידה לעזור. היא נאנחה. מכל מקום, זה לא ימשך לאורך זמן. הם עוזבים.

עוזבים. זהו. מנוי וגמור. הם לא יכולים להעמיס את עצמם יותר על הרווקים כאן. זכרונות מצחיקים צפו ועלו במוחה. פעם יצא זוג מכנסיים מדוד הכביסה הרותח, ושמאל שלה התקוטט עם בלוך, משום שכל אחד מהם טען שהמכנסיים שלו. לבסוף בלוך הסכים לתת אותם לשמואל במתנה, ושמאל סרב לקבל במתנה מכנסיים שהם שלו... בפעם אחרת התקוטטו שמואל ובלוך שכם אחד מול בני הקיבוץ הסמוך, אחרי שהללו רכבו על חמור בשבת הלך וחזר להכעיס, עונש על כך שהחבורה שלנו העזה לעבוד באחד במאי... אילו צעקות הלכו שם, בלגאן שלם.

מדוע רק בקטטות היא נזכרת? השולחן שלמולה, למשל, היא נזכרת איך בנו אותו. עד שהצליחו להשיג את הקורות, זכריה הזדעזע, משום שלשולחן צריכות להיות רגליים עגולות. רחל אמרה, עד שאתה משיג עץ לרגלים עגולות, תשיג איזה נקניק לשים במרק. זה לא גרמניה פה. שוב קטטה.

אינספור קטטות ובכל זאת הגיעו לאנשהו. והנה, גם עכשיו הם עוזבים אחרי מריבה. יום אחד כל הרווקים התמרדו, אמרו, מייסדים או לא, אין כוחות לעבוד בשביל המשפחות. אמרו להם, אם המשפחות עוזבות, אז הרב פסק שגם לבחורות אסור להישאר. אז שהבחורות תלכנה לישון ברחובות. אמרו להם, אם ככה לאן אנחנו מתקדמים? לא יהיה קיבוץ. כמה צעקות, ובסוף הם עוזבים. ובכל זאת, היא אוהבת אותם כל כך. התרגלה כבר לאהוב תוך כדי מריבות.

עוד בפתח תקווה, כשהקיבוץ הזה היה רק חלום של שמואל ושל חבריו, הם חלמו אותו במריבות. שמואל התעקש שזאת צריכה להיות חבורה א-פוליטית, כמו שהיה בעזרא בגרמניה, מי שרוצה הולך עם אגודה, מי שרוצה הולך עם המזרחי, מי שרוצה לא הולך עם אף אחד. קריעת ים סוף, עד שבלוך הצליח להכניס לקודקודו שכאן בארץ אי אפשר להרים קורה אחת מבלי להשתייך פוליטית. צריך הסתדרות. וגם עכשיו, העניין עם קק"ל. לו הסכימו כולם שיש לשתף פעולה עם הקרן הקיימת, אולי היו משכנעים את אודה, ואז הם לא היו מגיעים לשפל כזה, והמשפחות לא היו צריכות לעזוב. אבל לא מסכימים. מה לעשות שהיא אוהבת אותם ככה.

קולות של צעדים על השביל קטעו את מחשבותיה של בטי. גם הכובסות פסקו ממלאכתן. בוודאי הבחורים שבו מוקדם הפעם, ושמואל בתוכם. אבל לא. בפתח המגרש עמד רק אדם אחד. זקן מוקפד, מקטורן, חזיה. נראה מהעיר. היא שמעה אותו שואל "היכן שמואל?"

משפחה הגיעה לארץ? בטי סיימה להניק בחופזה. היא יצאה אל פתח הצריף, התינוקת בידה. לא יאומן. הלא זה יצחק ברויאר בכבודו ובעצמו! "שלום כבוד הרב" אמרה בטי "שמואל עם הבחורים."

שקט. כל הבנות עומדות, מתוך דרך ארץ, מחכות שברויאר יפתח את פיו. האם הגיע לכאן במיוחד מירושלים? אם כן, בוודאי הוא מנסה להציל את המצב. זה מחמיא מאוד, אבל מאוחר מדי. הם לא נשארים.

ברויאר היה אדם ישיר, וגם לבטי לא היה כח לגינונים מיותרים. "כבוד הרב, אנחנו עוזבים. לצערי לא ניתן לעשות דבר בעניין." "ולאן תלכו?" שאל ברויאר ללא הקדמות מיותרות "למזרחי."

כך. למזרחי. ישר לציפור הנפש.

בשבתות, אחרי שבוע עבודה מפרך, היו באים אורחים רבים לראות את הפלא הזה של אנשי תורה חלוצים, והם היו פתחים ספר של ברויאר ומקריאים לאורחים, ולעצמם, שהיהודים אינם לאום ככל הלאומים, ואם הם עם הרי הם עם התורה, ואסור להיות חלק מהתנועה שמנסה להפוך אותנו לעם ככל העמים, אלא לעמול ולהקים את מדינת התורה באמת, להפריח את השממה, להכיר כל מדע, לחיות בכל מובן, אבל על מנת לקיים את המצוות התלויות בארץ, את המצוות התלויות בחיים, לקיים את המצוות, והאורחים השתאו מכך, משום שכאן לא היו אלה מילים אלא מציאות, עם התורה קם לתחיה, והם הרגישו שהנה, יש טעם לכל העמל הזה, גם אם עכשיו הכל נראה עלוב, זה תמיד מתחיל ממצעים, ועכשיו פה מולה ברויאר האיש, בכבודו ובעצמו, והם עוזבים, ועוד לאגף הדתי של התנועה הציונית.

אבל ברויאר נראה שלו כתמיד. הוא שאל - "שאלתם לדעת תורה?" כן, הם שאלו, אבל בטי לא רצתה להיכנס לשיחה הזאת. עם או בלי התנועה הציונית, העיקר שהם מתכוונים להמשיך בהגשמה, ולהמשיך לדבוק בתורה בכל לבם, הם עזראים, ואם כבר, מה שיותר קשה לה זה לעזוב את החברים. היא נשמה לרווחה כששמעה קול חזק ומוכר מאחוריה קורא - "בוודאי ששאלנו!" שמואל. בא בזמן.

מזל שמרק העדשים לא היה מוכן. היה עלול להיות לא נעים, לכבד את ברויאר במנה קטנה כל כך. במקום זה, שמואל הכין תה, וכולם התיישבו מחוץ לצריף. בטי נכנסה לצריף כדי לטפל בתינוקת. עם ההייגנה שיש כאן ועם התזונה הלא מספקת, צריך לשמור בשבע עיניים. האמת, היא שמחה שלא להשתתף בשיחה. מתוך הצריף היא

מעורר מאה

הקשיבה רוב קשב. שמואל מספר לברויאר שנסע אל החזון איש בכבודו ובעצמו, ובתנאים הבלתי אפשריים כמו שכאן, החזון איש מתיר לו לעזוב ולהצטרף ליישוב של המזרחי. וכל הרווקים אומרים כן, שזה עצוב, אבל אי אפשר שיישאר, ועוד מעט שנת שמיטה, ומה התינוקות יאכלו, ומה נאכל אנחנו, וברויאר מבטיח שידאג לתרומות מקרן השמיטה, אבל זה לא מספיק, והוא מפציר בשמואל לנסוע שוב לבני ברק, לקבל את פסק ההלכה הזה כתוב, ושמואל אומר שזה פסק פרטי, ואי אפשר, וברויאר מפציר ומפציר, ושמואל אומר מה אתה מפציר האם אינך רואה שכלו כל הקיצים. וברויאר אומר, אני רואה, אבל עם פסק כתוב אולי אלך אני לאגודה העולמית ואשכנע אותם שזה, חייבים לאפשר לכם לקבל אדמות של הקרן הקיימת.

אדמה! חשבה בטי, כשהיא מנקה את עורה העדין של התינוקת. ביום שתהיה אדמה, בטי לחשה באזנה, באותו יום נארוז ונשיב אותך הנה.

קיבוץ חפץ חיים נוסד על ידי שבעה בחורים עזראים יוצאי גרמניה, שראו לנגד עיניהם את המטרה של בניין הארץ על פי התורה, ללא פשרות. רצון החברים שלא להתפשר בעניינים תורניים הביא נסיונות לא פשוטים, שנוספו על הנסיונות הרגילים שקבוצה חלוצית צריכה לעמוד בהם. שמירת השמיטה ללא היתר מכירה, וההימנעות משימוש בחלב שנחלב בשבת, הן שתי דוגמאות לכך.

קושי נוסף ומשמעותי מאוד, נגרם בגלל הנסיון להמנע מלשתף פעולה עם המוסדות הציוניים. בתחילת הדרך היה חשוב לחברי הקיבוץ שלא להיתמך על ידי מוסדות התנועה הציונית, אלא להוות אלטרנטיבה תורנית עצמאית אליה. עם הזמן, הם ראו שקריאתם לבניין הארץ לא נענתה על ידי אגודת ישראל, שלא ראתה בכך עניין חשוב על סדר היום, ולא רכשה אדמות לצורך התיישבות חלוצית. המחסור באדמה, השמיטה, וקשיי ההתיישבות גרמו לחברי הקבוצה להגיע לפת לחם, ומי שהיה לו ילדים נאלץ לעזוב. בעקבות זאת השתכנעו כל חברי הקבוצה, וגדולי התורה שהדריכו אותם, שניתן לקבל אדמות מן הקרן הקיימת המחללת שבת, ועדיין לא להיגרר לחיים שיש בהם זלזול בתורה.

אני מאה?? הם מאה?

מטרת היחידה

החניכים יפגשו בחיי הפרט את השאיפה להיות מאה, אנשים שלא מסתפקים בבינוניות.

מבנה הפעולה

1. דוגמאות מסביב
2. האם ואיפה אנחנו כאלה?
3. מאה באחד או שמונים בכמה?
4. סיכום

מהלך היחידה

1. דוגמאות מסביב

נציג בפני הקבוצה את התמונה של חדר ההלבשה של נבחרת יפן ואת התמונות של האוהדים מנקים את היציעים לאחר ההפסד במונדיאל 2018 (**נספח ו**):

נשאל האם משהו מכיר את התמונות ונספר את הסיפור: נבחרת יפן בכדורגל היתה אחת הנבחרות המפתיעות במונדיאל של שנת 2018. במשחק שלה נגד בלגיה היא הובילה רוב המשחק, ובדקה האחרונה של המשחק בלגיה כבשה את השער השלישי שלה, והדיחה את היפנים מהטורניר. היפנים היו עצובים ומאוכזבים מאוד, עד כדי דמעות. אבל זה לא מנע מהם לעזוב את חדר ההלבשה כשהוא נקי ומצוחצח, עם שלט קטן עם המילה 'תודה' ברוסית. היינו יכולים לחשוב שמדובר רק על הנבחרת שהיא כזו, אך תמונות האוהדים מנקים את היציעים מעידים שיש כאן תרבות שלמה כזו.

נשאל -

1. מה מרשים בתמונות האלה?
2. האם זה רגיל או יוצא דופן? האם אנחנו מצפים מהם (מהשחקנים, מהאוהדים) לעשות דברים מהסוג הזה?
3. מי שמכיר קצת - איך זה כאן בארץ? (באירועי ספורט, בהופעות, בהצגות, בסרטים וכו'). האם זה דבר רגיל שאנשים מנקים אחריהם כך?

האם אנחנו יכולים לתת דוגמאות של אנשים שאנחנו מכירים שמתנהגים באופן כזה, של לעשות את הדברים עד הסוף? (אפשר לחפש ולהכין מראש דוגמאות

פתיחה למעורר

המעורר הקרוב מתעסק בלהיות מאה. לעשות את מה שאנחנו צריכים לעשות באופן הכי טוב, הכי מדויק, הכי שלם. אנחנו לא מעגלים פינות, אנחנו עושים הכל כמו שצריך.

אבל זה קל, ברור שצריך לעשות הכל כמו שצריך. אז למה להגיד את זה בכלל?

קודם כל כי זה חשוב. דבר שני, כי זה בעצם לא כל כך מובן מאליו. כי בשביל להיות מאה, צריך גם לוותר. בשביל להחליט שאנחנו רוצים להיות מאה במשהו, אז זה אומר לא להשקיע במשהו אחר. כי אנחנו בתנועה מאמינים שעדיף לפעמים להיות מאה במשהו אחד, מאשר להיות שמונים בשלושה דברים. אם משהו בוחר להיות טייס, או מדענית מוח, או שחקן טניס, או צלמת (כמובן גם בוחר להיות רב, או בלימוד התורה האישית של כל אחד מאיתנו...), אז זה אומר לוותר על דברים אחרים ולהשקיע בזה. אנחנו בתנועה מאמינים שכל אחד צריך למצוא את הדבר האחד (לפחות) שבו הוא מאה. אחרי זה אם יש יכולות ורצון לעשות עוד דברים זה מעולה, ועדיף שהם יהיו כמה שיותר טובים. אבל משהו אחד של מאה לפחות.

גם במעורר הזה, אנחנו נצא למסע בעקבות הרעיון הזה בעזרת שלוש פעולות - אנחנו נתחיל בעזרת מתודת 'העזרים' בלדבר על אנשים שהם כאלה, שעושים דברים עד הסוף, הכי טוב שאפשר בלי להתפשר. נמשיך במתודת המאה ונפגוש סיפורים כאלה על התנועה, באיזה סיטואציות התנועה פעלה כך בעבר ופועלת כך גם היום; ונסיים עם מתודת המעבר, על איפה אנחנו מרחיבים את היכולת שלנו להיות כאלה, באיזה עוד תחומים אנחנו יכולים להיות מאה חוץ ממה שאנחנו כבר. אז קדימה, למאה בעזרים מאה ומעבר!

שמחוץ ליהדות תשלים את תמונת עולמנו, והאימון הגופני יעניק לנו את האיזון הדרוש כנגד המאמץ הרוחני. אז תראה תנועת 'עזרא' בחבר את המדריכים את הסיכוי הטוב ביותר לעיצוב האופי, לחישול כושר ההחלטה, העצמאות ורגש האחריות.

[מתוך ביטאון המדריכים 'ישורון' תשרי תר"פ (1920)]

3. מאה באחד או שמונים בכמה?

ניקח שני מתנדבים מהקבוצה. לאחד מהם ניתן משימה אחת יחסית קשה (למשל לעשות מספר גדול של שכיבות שמיכה, או לצייר ציור מאוד מפורט ומדויק), ולשני ניתן שלוש משימות יחסית קלות יותר (מספר קטן של שכיבות שמיכה, לרוץ פעם אחת מרחק לא גדול, ולהחזית את המרכזת על דף. או לצייר שלושה ציורים פשוטים). שני המתנדבים צריכים לסיים תוך חמש דקות את המשימה שלהם. (אפשר לחילופין לחלק את הקבוצה לשתי תתי קבוצות, כשקבוצה אחת עושה את המשימה האחת הקשה וקבוצה שנייה עושה את שלוש המשימות הפשוטות יותר). המטרה היא להמחיש סיטואציה שבה אנחנו צריכים להחליט מה עדיף לנו, לעשות דבר אחד טוב כמו שצריך ברמה גבוהה או שלושה דברים ברמה פשוטה יותר. נתחיל לשאול את שני המתנדבים (או נציגים מכל קבוצה) - איך היה? האם הם נהנו מהמשימה שהם קיבלו או שהם היו מעדיפים את ההפוך? האם יותר קל או יותר אוהבים לבצע משימה אחת ברמה יותר גבוהה או לעשות שלוש משימות באופן קצת יותר פשוט?

איזה רווחים יש לכל צד? למה זה עדיף ולמה זה עדיף? אפשר לשלב בדיון דוגמאות מהעולם של החניכים - להשקיע במקצוע אחד בלימודים או בכמה? עדיף להשקיע הרבה בחוג אחד או להשקיע בשלושה חוגים שונים?

נקרא ביחד את הקטע של הרב פינטו, ונסכם את הפעולה: "כשאדם עושה דבר ואפילו הקטן ביותר, ישתדל לעשות אותו בשלמות מכל הלב ובכל כוחו. וכאשר האדם עושה דבר לא בשלמות, נשאר חלל ריק בדבר [...] וכך מצאנו אצל אשת רבי עקיבא רחל, שהיתה בת עשירים, בת יחידה של העשיר הגדול שהיה בירושלים. בבית אביה עבד אדם בן ארבעים שהיה רועה צאן, איש עני ופשוט, חסר ידיעה והשכלה, והיא רק בת שש עשרה שנים, אך מסרה את נפשה וביקשה ממנו להתחתן איתו.

ואמרו רבותינו, מה ראתה רחל ברבי עקיבא? ותרצו שהוא עשה בשלמות מוחלטת כל דבר שעשה, אפילו את הדבר הקטן ביותר עשה בשלמות. אין מציאות אצל רבי עקיבא שיעשה חצי דבר או רבע דבר, הכל בשלמות גמורה.

וכך מסופר באחד הנשיאים הגדולים שהיו באמריקה אברהם לינקולן, שהיה בן של סנדלר. ביום שהגיע לדרגה החשובה להתמנות לנשיא ארצות הברית, כל האצולה של אמריקה הגיעה לטקס ההכתרה שלו כנשיא.

מהסניף של מעשים שראיתם - של חניכים, בוגרים, מדריכים, מרכזת, שכנים, הורים וכו'. או דוגמאות אחרות של אנשים שאתם מכירים או מקרים שאתם ראיתם).

2. האם ואיפה אנחנו כאלה?

נשחק משחק שאפשר לנצח בו בעזרת 'עיגולי פינות': למשל, פלונטר. כל חברי הקבוצה עומדים בחלל החדר ונותנים אחד לשני ידיים באופן כזה שהם מסתבכים זה בזה. משימתם היא לצאת מאותו פלונטר שהם יצרו מבלי שאף אחד יעזוב ידיים. (למעלה, למטה ומכל הכיוונים...). כמובן אפשר לשחק את המשחק הזה באופן פשוט ומדויק, אבל אפשר גם מידי פעם להחליק ולעגל פינות. (אפשר גם לשחק כל משחק אחר שאתם אוהבים שיש בו פיתוי טיפה לרמות או לעקוף את החוקים, ואפשר גם לעשות סדרה של משחקים כאלה אחד אחרי השני). לאורך המשחק נצפה ונשים לב האם הכל נעשה 'כמו שצריך' או שהיו עיגולי פינות פה ושם. לאחר המשחק או המשחקים נעשה עיבוד -

- איך היה? האם היה כיף?
- האם מידי פעם היו עיגולי פינות או שעשינו הכל לפי הכללים?
- (למדריך - כאן אפשר לשלב בשאלה גם דברים שראית, כמו - 'דני, שמתי לב שבשלב מסוים אתה עזבת יד לשנייה כדי לעקוף את יוסי. מה גרם לך לעשות את זה?')
- מה גורם לנו להתנהג כך? (במקרה והיו עיגולי פינות וגם במקרה שלא היו).
- האם תמיד אנחנו מתנהגים כך? באיזה מקרים כן ובאיזה מקרים לא? יש פעמים שחשוב לנו לעשות דברים 'עד הסוף' מתי, ולמה?
- האם בכלל חשוב לעשות דברים באופן שלם, עד הסוף? למה זה חשוב או למה זה לא חשוב?
- וכן הלאה אפשר להמשיך את הדיון בנושא, כשהמטרה העיקרית היא לברר עם עצמנו את המקום של עשיית דברים בשלמות. אפשר גם לשלב בדיון מקרים שקרו בקבוצה לאחרונה, אם יש כאלה. למשל אם הקבוצה הייתה באיזשהי משימה לאחרונה (בתורנות ניקיון של הסניף, בהתרמה, בתחרות סניפית כלשהי, או כל דוגמה אחרת) - איך עשינו את זה, חפוף או שלם?

כסיכום לשלב זה נקרא עם החניכים את הקטע הבא:

"עזרא' נוסדה ומעצבת את פעילותה מתוך ההכרה שרק האישיות השלמה וההרמונית, השוכנת בגוף בריא ומאחדת את ידיעת התורה עם הכרת העולם. רק היא מסוגלת לצעוד בדרך היהדות השלמה. לנוכח דרכיה הקטנוניות של הפוליטיקה, המשמשות את מטרותיה רק בהכרה ובמעשים חצויים, מכוננת תנועת 'עזרא', כיעדה החינוכי, את אידיאל האישיות היהודית, הבוחרת מתוך רצונה החופשי והמודע את דרך היהדות הנאמנה לתורה..

אם לימוד התורה והבנת ההיסטוריה היהודית יאפשרו את עיצוב המבנה הרוחני והנפשי של חבר 'עזרא' וגיבושו לאישיות יהודית אמיתית, מי יתן שהכרת המציאות

להיות תנועה של מאה!

מטרת היחידה

החניכים יפגשו את העבר התנועתי ואת דרכה של התנועה להיות מאה בכל תחום.

מבנה הפעולה

1. ההבדל בין הפרט לכלל - האם חברה יכולה להיות מאה?
2. כך זה נעשה בעבר
3. באיזה דברים היום אנחנו כחברה (כתנועה, כסניף), יכולים וצריכים להיות מאה בהם?

מהלך היחידה

1. ההבדל בין הפרט לכלל - האם חברה יכולה להיות מאה?

נחלק את הקבוצה לשתי קבוצות, ונבקש מכל קבוצה לתכנן ישוב חדש שמועד לקבוצה. נכין מראש כרטיסיות (**נספח 2**) תקציב עם כל מיני דברים שנרצה לבנות בישוב וכמה כל דבר עולה, ונגדיר לקבוצה מה התקציב הכולל שלה (100 מיליון ש"ח). כל קבוצה תצטרך כמובן לבחור מה היא בונה בישוב במסגרת התקציב שלה, ומה היא בוחרת כרגע לוותר עליו (למשל: מתנ"ס, מגרשי ספורט, בתי ספר, בתי כנסת, קופת חולים וכו'). לאחר כמה זמן של עבודה נציג את התוצאות של כל קבוצה.

לאחר מכן נעבד - מה כל קבוצה בחרה? על מה היא בחרה לוותר ועל מה היא לא היתה מוכנה לוותר, ולמה?

האם לפעמים חברה נדרשת לעשות ויתורים ופשרות? האם חברה יכולה להצטיין ולהיות מאה בהכל?

2. כך זה נעשה בעבר

נבקש שני מתנדבים שיציגו את סיפור קרב הטרקטור (**נספח 3**) (אפשר גם שני מדריכים או בוגרים. כמובן שכלל שיהיו יותר עזרים ותלבושות כך ההצגה תהיה טובה יותר).

נוסיף גם על הקמת יישובי התנועה מתוך שאיפה להיות 'מדינת התורה בזעיר אנפין', כלומר חיים קיבוציים שיהיו לחלוטין על פי התורה, שיהיו מודל של איך צריכה להיראות המדינה העתידית שתתקיים בע"ה על פי התורה בלבד (מתוך

הייתה שם תרעומת גדולה, איך איש פשוט, בן של סנדלר יקבל את המשרה החשובה בעולם, נשיא ארצות הברית של אמריקה? באמצע נאומו של אברהם לינקולן, עמד אחד מאנשי האצולה והעושר וצעק לעבר הנשיא, כבוד הנשיא, אני רוצה להזכיר לך שהיית יושב עם אביך ומתקן לי ולעוד סנאטורים את הנעלים, הרבה נעליים שפה נועלים אנשים, עברו בידי אבא שלך.

היו רגעים של מבוכה גדולה, אבל אברהם לינקולן לא ירד לשפל של האדם הזה. עמד ואמר לו, תדע לך אבי היה הסנדלר הטוב ביותר בעולם, כל עבודה שקיבל עשה אותה מושלמת ביותר, מעולם לא עשה חצי או רבע עבודה. והלוואי, והתפילה שלי שגם אני אהיה מושלם בנשיאות, כמו שאבי היה מושלם בתור סנדלר. כל אדם צריך ללמוד להיות מושלם במה שעושה [...].

4. סיכום

ראינו שאחד הדברים שאנחנו מאמינים בהם בתנועה הוא הרצון 'להיות מאה'. לעשות את הדברים בשלמות ועד הסוף. לא תמיד זה קל, לפעמים הרבה יותר קל לעצום עין או לחפף. אבל כולנו יודעים בעצם שזה הדבר הנכון לעשות. ויותר מזה, אנחנו מאמינים שלכל אחד צריך להיות תחום אחד שבו הוא 'מאה'. אחרי זה אפשר לחפש עוד תחומים להשקיע בהם ולהתפתח בהם, אבל יש איכות מסוימת של להיות מאה (לא 99 מאה, כמו נבחרת יפן!) שאין באף דבר אחר, ועל זה אנחנו לא מוכנים לוותר. בהמשך המערך נחפש את התחום שלנו שבו אנחנו מאה, ואולי גם נתפתח למקומות נוספים..

לפרוץ במאה למרחבים נוספים

מטרת היחידה

החניך ירחיב את מושג המאה אל עבר תחומים נוספים בהם הוא עוד לא התנסה.

מבנה הפעולה

1. שאלת חימום
2. משימה בזמן קצוב
3. מודעת דרושים
4. אז מה עושים עכשיו?
5. צעד קטן לאדם צעד גדול לאנושות

מהלך היחידה

1. סרטון המאה

בעקבות הסרטון שראו במוצאי שבת של פתיחת המאה, נדון עם החניכים על כמה שאלות:

- איפה אתם נמצאים בשביל המדברי?
- מרימים ידיים בשלב מסוים?
- נחים על זרי הדפנה כשמגיעים למאה?
- עם איזו דמות הכי הזדהיתם?
- מה אתם עושים בדרך למאה כשנהיה קשה?
- מה אתם הייתם עושים?

אחרי שעשינו חזרה קצרה על המאה של כל אחד, נעבור אל המעבר.

2. עד כמה?

נקרא את הקטע הבא עם הקבוצה ובעקבותיו נשאל את הקבוצה כמה שאלות:
"אמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר' אליעזר עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר ורב כהנא מתני בשמונים ריבוא והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכך שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנים לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא" (קידושין לא א)

מגמה זו הוקמו המכונים השונים).

מה דעתנו על הסיפור?

מזדהים עם האופן שבו הם פעלו? למה לא או למה כן? האם היינו עושים משהו אחרת? מה הרווחים ומה ההפסדים בכל אופציה של פעולה?

נדגיש בנוסף שוועידות התנועה לאורך השנים חוזרות פעם אחרי פעם על מטרת התנועה לחנך לקיים את המצוות בשלמות ללא פשרות.

האם בעולם שלנו באמת ניתן לעשות זאת?

3. באיזה דברים היום אנחנו כחברה (כתנועה, כסניף), יכולים וצריכים להיות מאה בהם?

בשלב הזה נעבור לדיבייט המסכם שלנו. נכין מראש שלושה או ארבעה תחומים שאנחנו חושבים שבהם אנחנו כסניף \ כתנועה צריכים להיות מאה בהם (למשל: דרך ארץ, ניקיון, קיום מצוות, סדר וארגון, לימוד תורה, ספורט, תרבות, לשון הרע, וכן הלאה). נבקש מתנדבים כמספר התחומים, וניתן לכל אחד דקה לשכנע את הקבוצה למה זה התחום הכי חשוב. לאחר מכן נעשה סבב של תגובות ושאלות, ואז דקה נוספת לכל חניך לענות ולנסות שוב לשכנע למה הוא הכי צודק. נקיים הצבעה בין החניכים לאיזה תחום הם הכי מתחברים.

נסכם בכך שהרצון שלנו הוא תמיד להיות מאה בהכל, כך התנועה פעלה מאז ומעולם וכך היא מנסה לפעול גם היום. אמנם המציאות תמיד מחייבת פשרות, לא תמיד אפשר באמת לעשות הכל במקסימום. אבל אנחנו כתנועה אף פעם לא מוותרים על המטרה ועל החזון לעשות הכל מאה, גם אם בפועל לפעמים המציאות מאלצת אותנו אחרת.

נספחים

- כמה 'מעבר' אפשר להתקדם?
- האם בכל תחום יש איפה לעשות יותר?
- מאיפה מגיע לאדם הכוח להמשיך להשתפר?
- מה אנחנו יכולים לעשות כדי להיות מצליחים יותר?

3. פורצים לתחום חדש

נעשה סבב עם הקבוצה מה התחום שהוא מרגיש שהוא הכי טוב בו, שהוא מאה בו. לאחר הסבב נדון:

- איך התחלתם את התחום שבו אתם הכי מאה היום?
- מאיפה הגיעה המוטיבציה?
- מה המעבר בתחום שאתה הכי טוב בו?
- איזה תחום נוסף אתה/ם מוכנים לפרוץ ולהיות בו הכי טובים?

4. ערב מצוינות

כל אחד מחברי הקבוצה צריך להתנסות בתחום שהוא פחות טוב בו ולנסות לעשות אותו הכי טוב שהוא יכול. (לדוגמא אדם שהוא טוב בנגינה, יתנסה בלבנות משהו מעץ, אדם ספורטיבי ינסה לצייר - לא חובה שאין אנשים שהם גם ספורטיבים וגם יודעים לצייר, אלא זה דוגמאות ללנסות להגיע לתחומים חדשים ולהיות בהם הכי טוב).

ניתן גם לעשות הכנות לקראת הפעולה הבאה בה כל אחד יצטרך להציג תוצר שקשור לתחום החדש שהוא מתנסה בו.

מתנ"ס	10 מיליון ₪
מגרשי ספורט	15 מיליון ₪
בתי ספר	20 מיליון ₪
בתי כנסת	6 מיליון ₪
קופת חולים	8 מיליון ₪
דשא וגינות	5 מיליון ₪
גני שעשועים	2 מיליון (לוג) ₪
מרכז מסחרי	18 מיליון ₪
בתי אבות	20 מיליון ₪
פסלים לקישוט המרחב	3 מיליון ₪
מבנה לסניף עזרא	4 מיליון ₪
אמפיתאטרון	30 מיליון ₪
היכל תרבות	40 מיליון ₪

נספח
2.סח

התקציב הכולל (100 מיליון ₪)

נספח
1.סח

מלחמת הטרקטורים

חיים נכנס לבית הכנסת של הקיבוץ ומצא את יצחק על מקומו. לא יאומן. ספון בתוך גמרא. האם הוא משים את עצמו חרש או שהוא באמת לא שומע? מסביב אי שקט מתמיד, שואלים, נכנסים, יוצאים. משהו מתמרמר על כך שלא קראו לו לבוא כתותחן. מגוחך, הוא אומר. הרי אנחנו מקומיים. אם משהו באמת יקרה בסוף, אנחנו מכירים את השטח יותר מכולם. אחר עוזב את מקומו ברעש. יוצא לבדוק אם לא צריך עוד טרקטוריסט. שלישי מהסה את שניהם בכעס. ויצחק בשלו. האמת, אם לשלוח משהו ללמוד בבני ברק, אז רק אותו. ההתמדה שלו מעוררת הערצה. מצד שני, היא יכולה גם להוציא בן אדם מהכלים. בני ברק מה בני ברק. בשביל מה הקמנו ישיבה. חיים הוציא שני כרכים של עירובין מהמדף. עכשיו הוא יראה לו מה זה. "יצחק, עשה טובה, בוא נלמד בחוץ. אני לא יכול עם הרעש הזה." יצחק סגר את הגמרא ובא. רק בדרך הוא שם לב. "עירובין? חיים, היינו באמצע..." "אז נמשיך ביום אחר" "תפס אותך מצברוח... לאיפה אתה לוקח אותי?"

חיים לא ענה. דילג מאבן לאבן, עד שהתיישב בסוף על צלע גבעה, ולרגליה כל צמק איילון. הוא הביט מטה אל העמק ונאנח עמוקות. אדמה טובה, ברוכה. שטח הפקר. כבר שנים שמכל העברים מסתכלים אליה בעיניים כלות וחושבים, איזה בזבז. במקום לזרוע ולקצור, מתבזבזת ככה על מלחמות. כך חשבו הם, כך חשבו אנשי נחשון, וכך חשבו גם מהעבר השני, הנזירים של מנזר השתקנים, והפלאחים. והירדנים ניצלו את זה. עודדו את הפלאחים לגנוב עוד ריבוע אדמה, ועוד אחד. אסור להתעלם מדברים כאלה. וחיים, גם הוא היה מביט אל העמק לעיתים קרובות, וליבו נחמץ. אלא שהשנה לא היה כבר לו אכפת. בכל מקרה זאת שנה שמיטה. ודווקא עכשיו.

יצחק הגיע כמה רגעים אחריו, מתנשף מעט. מרחוק הוא יכול היה לראות את הטרקטורים של שלעבים מתקדמים בחריש, לכיוון השטח הירדני. יפה. גם מכיוון הירדנים מתקדמים עשרות טרקטורים. כל אחד מנסה להשיג לעצמו כמה שיותר שטח, בחריש, מבלי להפר את הפסקת האש ולפתוח באש חיה. אבל ככל הנוגע ליצחק, כל עוד הם לא מטרטרים בערפו, הוא ממשיך בשלו. "שיהיה" הוא אמר, והתיישב. "אתה מוביל, אז תוביל." והוא פתח את הגמרא בשיוויון נפש. בריה מופלאה. חיים קרא בקול כחייל בקרב:

"דף מ"ה עמוד א! אמר רב יהודה אמר רב: נכרים שצרו על עיירות ישראל, אין יוצאין עליהם בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת. במה דברים אמורים? כשבאו על עסקי ממון. אבל באו על עסקי נפשות, יוצאין עליהן." יצחק הרים את ראשו מן הדף. סוף סוף הוא תופס מה חיים רוצה ממנו. יום שישי היום.

"ובעיר הסמוכה לספר-" חיים השתהה-"אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקש, יוצאין עליהן בכלי זיין ומחללין עליהן את השבת " חיים סיים בקול גדול וטפח על הגמרא. חייל שניצח בקרב.

יצחק שתק ארוכות. מצד אחד, יש לו הרבה קושיות על חיים. לא שהוא חולק עליו לגבי עיר הסמוכה לספר. לא צריך להשקיף אל צמק איילון כדי לדעת שהקיבוץ שלהם, קיבוץ שלעבים, עונה להגדרה ללא כל ספק. אבל מה שקורה פה זה לא גניבה של קש ותבן אלא בסך הכל חריש קרקעות, ומי אמר שזה אותו דבר.

מצד שני, יום שישי היום, והטרקטורים עדיין בעמק. זה ימשך גם בשבת. ואם זה ככה, אז ראש הישיבה כנראה כבר אמר משהו. ואם כך, כנראה שכולם כבר יודעים מזה. חוץ ממנו.

"מה אמר הרב שלזינגר?" הוא שאל בשקט.

"הוא אמר לחרוש יצחק! ומחר בבוקר אני הולך לחלל שתי שבתות, שבת ושמיטה, ולצאת עם השמוציקים של נחשון לחרוש מול הירדנים. אני יודע שלא שמת לב, אבל סיירת נץ כבר ערוכה למקרה של תקרית, אז תתפלל עלי ששום דבר לא יסתבך."

ריבוננו של עולם, חשב יצחק. הוא העריץ את רבו. אבל היתר כזה, לקחת על עצמו, כתפיים רחבות כאלה, שחיים זה, שמוכן להסתכן בפת לחם ובלבד שישמור שמיטה על כל תגיה ודקדוקיה, יעלה על הטרקטור עם חולצת שבת לבנה, בזמן שיצחק עצמו מתפלל מוסף בבית הכנסת...

"צריך להביא לכאן עוד גדולי ישראל, שיראו בעיניים שלהם אם יש כאן פיקוח נפש!" "יצחק, אל תהיה תלוש. בוודאי שיש!"

"מי אתה, הרמטכ"ל?"

"ומי אתה? הרב אוירבאך?"

"ממש לא! ובדיוק משום כך אני חושב שטוב יהיה עם משהו גדול יבוא ויראה אם יש פה פיקוח נפש! ולו רק כדי להגן על כבודו של רבנו בימים שיבואו..."

"הייתם יכולים גם לפתוח שולחן ערוך. אבל אם כבר גמרא אליבא דהלכתא, אפשר לכל הפחות לעיין ברש"י."

היה זה קול צמוק יותר. מבוגר. יצחק וחיים פנו לעברו בבהלה. מטרים ספורים מהם, ראש הישיבה, הרב שלזינגר, ולידו, לא אחר מאשר הרב הראשי לישראל. רבוננו של עולם. כמה זמן הם היו כאן? הרב גורן המשיך לדבר-

"יוצאין עליהם- שמא ילכדוה ומשם תהא נוחה הארץ ליכבש לפניהם". מכאן משמע, שלפחות אליבא דרש"י, הסיבה להיתר איננה פיקוח נפש כלל וכלל, אלא מצוות יישוב ארץ ישראל. אם כי, בחור צעיר, אני יכול בלב שקט להתיר את ספקותיך גם לשיטת המגן אברהם. הסתכל סביבך. מה לדעתך יעשו הירדנים אם הם ירגישו שהאויב שלהם מתרכך?"

סומק עלה בלחייו של יצחק. שתיקה. נראה שכוונו השעה עמס את עצמו על לבות כולם. רק הרב שלזינגר חיך, כמי שהוקל לו מעט.

"ועכשיו לכו להכין את השבת."

חיים ויצחק חזרו אל הקיבוץ. חיים זה, חשב יצחק. צדיק אמיתי. "אולי אצטרף אל

מעורר מעבר

החריש גם אני? שאל.

"אין מספיק טרקטורים" צחק אליו חיים. "אבל בזמן שיעמוד לרשותך בשבת, ברר את הסוגיה היטב. אחרי שהכל יעבור בשלום אני רוצה להעביר על זה פעולה בסניף". חיים נתן שלום והלך לדרכו שמח. יצחק נשאר על עמדו. זהו. אין שום סיבה שילך ללמוד בבני ברק. את הלימוד הטוב ביותר הוא מקבל כאן.

לאחר מלחמת העצמאות שלטו הירדנים בשטחי יהודה ושומרון, במזרח ירושלים, וכן בחלקים נרחבים משפלת יהודה. שלעבים הקומה כהיאחזות נח"ל של עזרא, במקום שנבחר על ידי גורמי ביטחון כמקום אסטרטגי על הגבול מול הלגיון הירדני בלטרון. בין הישראלים לירדנים, בעמק, נוצר שטח מפורז רחב במיוחד, שהיה גם שטח חקלאי פורה. במשך השנים ננגס השטח הזה על ידי חקלאים מקומיים משני הצדדים. בשנת תשכ"ו הפכה נגיסה זו חוללת זו להתגרות מכוונת מלמעלה של הצבא הירדני, במטרה להשיג יתרון אסטרטגי על ישראל. משקיפי האו"ם לא התערבו. לא ניתן היה לפתוח באש בגלל הסכמי הפסקת האש. וכך, ארגנה מדינת ישראל חריש נגדי, מתוך מחשבה שהחריש יגדיר גבול מחודש עם ירדן. החלה "מלחמת הטקטורים".

טנקים ותותחנים התקרבו אל הגזרה, אך לא עברו את גבולי שביתת הנשק. בחזית לחמו רק טרקטורים, שמיהרו לחרוש את השטח המפורז לפני שיעשה זאת היריב. בבוקרו של יום שישי בשבת, פרשת נח, כבר היה ברור שהמלחמה הקרה הזאת תמשך אל תוך השבת. הרב מאיר שלזינגר, שהיה אז רב קיבוץ צעיר יחסית וראש של ישיבה קטנה וצעירה, התייעץ עם רבו הרב אוירבאך, וקיבל על עצמו פסיקה לא פשוטה. יש לחלל את השבת ולחרוש. רק לאחר מכן הגיע הרב גורן, ולאחר ששמע בשטח מהרמטכ"ל יצחק רבין, שיש להמנע משימוש בנשק ולעצור את הערבים על ידי טרקטורים, הצטרף לפסיקתו.

בשבת חרשו יחד אנשי הראל, נחשון ושלעבים, והגיעו עד למפגש עם הירדנים. כשנגע טרקטור בטרקטור פתחו הירדנים באש. שניים נפצעו. כוחות האו"ם התערבו והמקום שקט ליותר משנה, עד למלחמת ששת הימים.

לאחר הניצחון במלחמת ששת הימים, נמצאה במפקדה הירדנית ברמאללה התכנית הצבאית שהירדנים ייעדו לאזור: "לבצע התקפה על הישוב שלעבים, במגמה להרוס, להרוג כל מי שישנו בו, ולחסל את היחידה הנמצאת בו". אנשי שלעבים הבינו שאכן, מלחמת הטרקטורים הייתה פיקוח נפש של ממש.

יחידה
1.08

נפני נשרים אבירים

מטרת היחידה

החניך יבין מה הצורך בחיפוש אחר ה'מעבר', ומה המשמעות של זה ברמה האישית לאור הכישרונות שלו.

מבנה הפעולה

1. הקדמה: גירוי ראשוני
2. חלק א': למה מעבר?
3. חלק ב': מה הוא המעבר?
4. חלק ג': המעבר שלי

מהלך היחידה

1. הקדמה: גירוי ראשוני

את הפעולה הזו נתחיל מהסוף שלה: נארגן 'ערב כשרונות צעירים'; כשמראש נעדכן כל חניך שיהיו לו כמה דקות להציג משהו שהוא טוב בו. זה יכול להיות הצגה של הכישרון בפועל, או כמה דקות שבהן הוא יספר על הכישרון שלו. במתכונת מצומצמת, אפשר שיהיה סבב של 2 דקות לכל חניך בתחילת הפעולה. במתכונת המורחבת ביותר, אפשר לעשות ערב נפרד, בפני עצמו, עם תפאורה מתאימה וכו'. חשוב מאוד הליווי של החניכים לפני, לעזור למתקשים למצוא כישרון.

בסוף כל הכשרונות, נבקש מכל אחד לתת ציון לרמה שלו, בין 0 ל-100. אפשר גם לשים בצד אחד אפס, בצד שני מאה, ולומר לחניכים למקם את עצמם על הציר. ננסה לבדוק עם החניכים: למה הם מיקמו את עצמם היכן שהם מיקמו. מה מבחינתם היה גורם להם לתת לעצמם ציון מאה?

נשים את הנושא של שנת המאה על הרצפה (נספח מס 1):

פתיחה למעור

מדריך יקר,

המעור הזה עוסק ברעיון ה'מעבר'. השאיפה אל ה'מעבר' היא שאיפה לפריצת גבולות אישיים, אבל גם פריצת גבולות חברתיים: להוביל את עצמי אל מקומות חדשים, וגם להוביל את החברה אליהם. ההבנה היא שאי אפשר להסתפק בדריכה במקום, גם אם המקום הוא מושלם, מקום של 'מאה'. אנחנו תמיד צריכים להתקדם עוד, למצוא את השלב הבא להגיע אליו, לאתגר את עצמנו ואת הסביבה. הדברים נכונים אפילו יותר מתוך נקודת מבט של מנהיגים של חברה, וכמובן מנקודת מבט של חברה שרואה את עצמה כמנהיגה של חברה גדולה ממנה.

במעור ה'מעבר' ננסה לחדד את המשמעות עבורנו של פריצת הדרך. נתחיל את המעור במקום אישי, המקום של ה'עזראים' כפרטים. נבחן מה הצורך הכללי של החתירה אל המעבר של עצמנו, וננסה לראות מה בתכונות שיש לכל חניך יכול להוביל אותו אל ה'מעבר' הפרטי שלו. בהמשך המעור, ננסה לצעוד מהנקודה הפרטית הזו אל עבר נקודות גבוהות ורחבות יותר: נדבר על המשמעות של ה'מעבר' כמנהיגים של חברה, באמצעות מבט אל ההיסטוריה של התנועה במאה השנים האחרונות. בשלב השלישי נעלה קומה, וננסה להבין מה ה'מעבר' של תנועה שמובילה חברה. במילים אחרות, ננסה להבין מה ה'מעבר' שתנועת עזרא צריכה להציב לעצמה במאה השנים הבאות.

למרות שהמעור מתחיל בנקודה מאוד אישית (ה'מעבר' שלי כפרט) ומסיים בנקודה מאוד כללית (ה'מעבר' של התנועה אל מול החברה), לשתייה יש בסיס משותף: מי שמחליט, בונה ומגשים את רעיון ה'מעבר' הוא בסוף אותם אנשים. גם כשנדבר על התנועה, נזכור שבפועל מדובר בנו, שגם הרעיונות הגדולים מורכבים מהחלטות שלנו כעזראים, ותלויים בחיים שאנחנו נחליט לחיות.

חזקו חברים!

כל אחד, או נציגים, יספרו על דמות שהם מכירים ברמה האישית שמבחינתם הוא 'מעבר'. אפשר גם להתמקד בחברים מהקבוצה.

4. חלק ג': המעבר שלי

ננסה לחשוב כל אחד על שני 'מעבר' אישיים: אחד ברמה הקרובה. דבר מסוים שהוא עושה היום בצורה טובה, אבל הוא חושב שהוא יכול לעשות אותו מעבר. השני בפן הרחוק: חלום אישי, כעזראי, שהייתי רוצה לפתח אותו אל המעבר.

נחזור בחזרה לחניכים. הם ה'עזראים' שעליהם מדברים. מקודם הם הסבירו מה המאה שלהם. כעת ננסה לשאול אותם, מה זה ה'מעבר' שלהם?

אחרי ששמענו את ה'מעבר'ים, ננסה להבין בצורה כללית יותר: מה זה אומר להיות מעבר למאה שלנו? ואיך זה קשור לעובדה שאנחנו עזראים? נשמע קצת תשובות, אם יש, ונסביר שאלה השאלות שנתעסק בהן בשבועות הקרובים.

2. חלק א': למה מעבר?

המטרה של החלק הזה היא להציף את הנושא של 'חיים של מעבר'. המטרה המרכזית היא לא לדייק מה זה בדיוק המעבר, אלא למה בכלל אנחנו מחפשים אותו. למה לא להסתפק במה שיש לנו, במיוחד אם אנחנו כבר ב'מאה', והדברים עובדים בצורה טובה?

[למדריך/ה: אחרי ההצעות למתודות מופיעות כמה נקודות שאולי יצופו. מומלץ עוד לפני שמגיעים אליהן לחשוב בעצמך - מה המעבר שלך? למה הוא חשוב?]

ניתן לחניכים משימה, שיצטרכו לעשות אותה כמה שיותר מהר. אפשר גם לחלק לשתי קבוצות כדי לדרבן בעזרת תחרותיות (להעביר כדור מאחד לשני, למלא דלי מים בעזרת כוסות שמחזיקים רק עם הפה, לפזר מספרים מאחד עד שלושים על הרצפה כשצריך לדרוך עליהם לפי הסדר). חשוב שהמשימה לא תהיה רק שאלה של כמות האדרנלין, אלא גם של מקצועיות כלשהי (תחרות ריצה - לא. ריצה עם כפית שיש בה מים - כן). נעשה את התחרות/המשימה מספר פעמים, ונראה איך מפעם לפעם הם משתפרים. בשלב מסוים, נאתגר את המשימה יותר (עיניים עצומות לחלק מהמשתתפים, לדוגמה). התוצאות הפעם יהיו הרבה פחות טובות. למה?

יש יתרון משמעותי בלהישאר במאה - אנחנו כבר מקצועיים בנושא, יודעים לעשות אותו מצוין ובלי הרבה קושי. אם כשאנחנו מאתגרים את עצמנו אל ה'מעבר' הרמה שלנו יכולה לרדת, הקושי עולה, המאמץ גדל, אז למה בכלל אנחנו, כעזראים, מחפשים את המעבר ולא מסתפקים במאה?

נשמע את התשובות של החניכים.

אפשר אם רוצים לפתח עוד את השלב הזה בפעולה. הקטעים והמשחקים (נספח 2) הבאים פותחים כיוונים בנושא של ה'מעבר', המשמעות שלו והסיבה לנסות ולהשיג אותו.

3. חלק ב': מה הוא המעבר?

בחלק הזה ננסה לראות אנשים בסביבה הקרובה שלנו שמבחינתנו הם אנשי 'מעבר'. כולנו אנשים טובים, ב"ה. אבל האם יש תחומים שבהם אנחנו יכולים לומר 'בנושא הזה, פלוני הוא מעבר'? מה הופך את האנשים לכאלו? מה המעבר דורש מהם, וידרוש ממך?

יחידה
מס. 2

פורצים מעבר, פורצים מעבר

מטרת היחידה

החניך ילמד על חיים של 'מעבר' ביחס להובלת חברה - חיים שבהם פורצים את הדרך לחברה - ויראה זאת לאור ההיסטוריה התנועתית.

מבנה הפעולה

1. שלב מקדים
2. חלק א': מעבר למבון
3. חלק ב': סלילת דרך
4. חלק ג': ברמה האישית

מהלך היחידה

1. שלב מקדים

נניח את תחילת חזון התנועה על הרצפה:

"תנועת הנוער עזרה תבנה חברה"

ונשאל - מה זה אומר לבנות חברה? איך בונים חברה?

2. חלק א': מעבר למבון

בשלב הראשון של הפעולה, ננסה לחדד משמעות נוספת של ה'חיים שמעבר'; והפעם ביחס לחברה.

אפשרות א'

נשחק משחק: הקבוצה מתחלקת לשתי קבוצות. כל החניכים מתפזרים בחדר ועוצמים עיניים. כל קבוצה בוחרת מראש מנהיג (חשוב: לבחור מנהיג רק אחרי שמבינים את החוקים), והוא היחיד עם עיניים פקוחות. המטרה היא להיות הקבוצה הראשונה שמעבירה גל בין כל חברי הקבוצה. איך זה עובד? מתחילים עם חניך כלשהו - רק לו מותר לזוז לפי ההנחיות של מנהיג הקבוצה (מותר לומר רק "ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה"). כשהוא נוגע במישהו מהקבוצה שלו, ה'שליחות' עוברת למי שנגעו בו, וכן הלאה עד שנגעו בכל הקבוצה. אם מישהו נגע בטעות במישהו מהקבוצה השנייה - הקבוצה מפסידה אוטומטית.

אפשר כמובן לשחק גם כל משחק אחר. הרעיון הוא לנסות לברר לפי מה בחרו את

המנהיג, מה הייתה ההשפעה שלו על המשחק ומה היה היחס בינו לבין הקבוצה. האם הוא נהנה באותה מידה? יותר? פחות? האם הוא הרגיש חלק מהקבוצה?

אפשרות ב'

ניתן לחניכים משימה שניתן לעשות אותה במס' דרכים. לדוגמה: לעמוד כולם על סדין, ובלי לרדת לרצפה להפוך את הצד של הסדין שדורכים עליו. כנראה שבהתחלה יהיה בלאגן, אבל בשלב מסוים מישהו יתפוס יוזמה ויוביל את המשימה. ננסה לבדוק איתנו מה גרם לו לקחת יוזמה, ולשאל את הקבוצה איך זה השפיע עליה.

אפשרות ג'

נביא לחניכים כדור (או כל חפץ אחר), ולא נאמר להם מה לעשות איתו. נישאר בשקט ונחכה לראות מה קורה. לרוב, מישהו יחליט על איזשהו חוק (מוסרים לכולם, בלי שכנים, כל אחד אומר X ומעביר לחבר שלו). אם החניך מחזיר לנו את הכדור - נתעקש ונחזיר לו (או למישהו אחר). עד שהקבוצה תיצר חוק.

נשאל את מי שיצר חוק מה גרם לו לזה, ולאחרים למה הם זרמו איתו. הנקודה שרואים היא שבכל קבוצה שיש בה 'וואקום' של הנהגה - מישהו ייכנס וימלא אותו. במיוחד אם הקבוצה נמצאת במצב של אי-נוחות (כי לא מכירים אחד את השני, נכנסו לסיטואציה שלא מוכרת וכו'). ננסה להבין מי לדעתנו בקבוצות נכנס לתפקיד המנהיג, והאם זה בהכרח טוב לקבוצה. את מי היינו רוצים כמנהיג (בתור דמות אידיאלית). אפשר גם לשים תכונות על הרצפה, ולדרג לפי החשיבות.

נקרא את משל גן המבוכה המופיע במסילת ישרים:

הא, למה זה דומה? לגן המבוכה, הוא הגן הנטוץ לצחוק הידוע אצל השירים, שהנטיעות צשויות כתלים כתלים, וביניהם שבילים רבים גבוכים ומעורבים - כלם דומים זה לזה, והתכלית בם הוא להגיע אל אכסדרה אחד שבאמצעם. ואמנם השבילים האלה, מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם משגים את האדם ומרחיקים אותו ממנה. ואמנם ההולך בין השבילים, הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמיתי או בכוזב, כי כלם שוים ואין הפרש ביניהם לעין הרוואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאות וטביעות צין, שכבר נכנס בם והגיע אל התכלית, שהוא האכסדרה. והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמיתים והכוזבים, והוא יכול להזהיר את ההולכים בם, לומר "זה הדרך לכו בו". והנה מי שירצה להאמין לו - יגיע למקום המיועד. ומי שלא ירצה להאמין וירצה ללכת אחר ציניו - ודאי שישאר אויב ולא יגיע אליו.

כל חברה צריכה הנהגה, ויותר מזה - בכל חברה יש הנהגה בפועל. המשמעות של להיות 'מעבר' ביחס לחברה היא להיות המנהיגים והמובילים שלה. גם כשהקבוצה היא 'מאה', יש את מי שנדרש להיות 'מעבר' לה, ולאפשר לחברה חיים תקינים. זו המשמעות של 'אליטה משרתת': קבוצה שהיא 'מעבר', אבל הפנים שלה הם לא

חיים נורמליים (או אפילו 'מאה'), ואנשי הקצה חיים ברמת חיים אחרת, מעבר. כעת, ננסה לבחון סוג אחר של חיים של 'מעבר' ביחס לחברה; לאור סיפורים עזראיים.

המטרה בשלב הזה היא לספר על ארבעה סיפורים עזראיים, שקרו במהלך מאה שנות קיומה של התנועה:

א. בנות השירות הראשונות - (נספח 3)

ב. רפת ממוחשבת ראשונה - (נספח 4)

ניתן להביא את הסיפורים לחניכים בכל דרך שרוצים.

- לקרוא.

- להציג.

- לחלק לקבוצות, ולבקש מכל קבוצה שתציג סיטואציה שמשקפת את הסיפור. הצעה מאתגרת יותר: ניתן לחלק לחניכים סיפור, ולבקש ממתנדב (או כמה) שלא מקבל את הסיפור לנחש בעזרת שאלות של 'כן' ו'לא' מה האירוע העזראי ההיסטורי שמופיע בסיפור. מאוד קשה יהיה להגיע ממש לסיפור עצמו, אבל מבין ארבעת המתנדבים (מתנדב לכל סיפור) נעשה הצבעה בין 1 למאה (וציון 'מעבר' למי שהיה טוב במיוחד), כשהמנצח הוא הציון הגבוה ביותר.

היתרון בסגנון כזה של משחק, שהוא יחייב את הקבוצה (שעונה כל פעם לשאלות) להבין את הסיפור, לחשוב, לנתח אותו ולהתעסק איתו בשביל להצליח לענות על השאלות.

אחרי שנפגשנו עם הסיפורים, נשאל את החניכים: האם מדובר באנשי 'מעבר'? האם מדובר בהנהגה כמו שראינו מקודם, שחיה חיים ברך גבוה כדי לאפשר לשאר החברה לחיות בצורה נורמלית? נראה שיש כאן אנשים שחיים 'מעבר', אבל הם לא ממש בסגנון ההנהגה שראינו בחלק הקודם. אנשי ה'מעבר' של עזרא לא מנסים רק להנהיג את החברה מתוך מקום נבדל, אלא מנסים לפרוץ דרך לכלל. כלומר, המטרה היא לייצר דרך חדשה, שמי שילך בה בסופו של דבר הם כולם. ההנהגה היא לא קבוצה שמנותקת מהכלל, אלא מנסה להראות לכלל שיש דרכים נוספות שאפשר ללכת בהם. ההליכה הראשונה בדרכים האלו היא קשה, ודורשת ממנו לצאת אל המעבר, אבל זו דרך שאנחנו מאמינים שיכולה להיות סלולה לכולם. ה'מעבר' כאן הוא לא מטריה שמגינה מפני רוחות רעות, אלא עמוד ענן לפני המחנה, שנועד להנחות את הדרך לכלל.

נמשיך את דבריו של המסילת ישרים שראינו מקודם:

כְּן הַדָּבָר הַזֶּה. מִי שֶׁעָדִין לֹא מָשַׁל בְּיָצְרוֹ, הוּא בְּתוֹךְ הַשְּׂבִילִים - לֹא יוּכַל לְהִבָּחֵן בְּיָנֵיהֶם, אֲךָ הַמוֹשְׁלִים בְּיָצָרָם, שֶׁכָּבֶר הִגִּיעוּ אֶל הָאֲכֻסָּדָה שֶׁכָּבֶר יָצְאוּ מִן הַשְּׂבִילִים וְרֹאִים כָּל הַדְּרָכִים לְעִינֵיהֶם בְּבִירוֹר, הֵם יִכּוּלִים לִיעֹץ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה לְשִׁמוֹעַ, וְאֵלֵיהֶם צָרִיכִים אָנוּ לְהִצָּמֵן.

אנוכיים לעצמה, אלא היא מחליטה להקריב את עצמה למען הכלל, למען המאה. איזה עוד אליטות משרתות אנחנו מכירים, אנשים שיוצאים מגדר החיים הנורמליים כדי לאפשר לחברה להתקיים? (חיילים, ראשי ממשלה, רופאים וכן הלאה). האם זו התנשאות להיות חלק מאליטה משרתת?

ננסה לאתגר את ההנהגה הזאת. האם זה טוב שיש אליטות משרתות? מה זה יכול לגרום לחברה?

העובדה שיש אליטה משרתת זה מצוין עבור חברה שרוצה להתקיים (נסו לדמיין חברה בלי כל הדוגמאות שהבאנו מקודם), אבל העובדה שיש קבוצה של מנהיגים, של 'מעבר', שמשרתת את המאה יכולה לגרום למאה להיות פסיביים, לא לפעול ולא להתקדם בעצמם - ולסמוך על האליטה.

[אפשר לשחק משחק שידגים את זה: נעשה מרוץ שליחים, כשמותר לזוז רק ברגליים סגורות. לאחת הקבוצות יהיה 'אליטה משרתת' (אפשר להכין לו שלט) - חניך אחד שמוותר לו לזוז איך שהוא רוצה. הבחירה אם לעזור או לא היא שלו, אבל מן הסתם הוא יעזור לקבוצה שלו, והיא תנצח.

נשאל: מי הקבוצה שניצחה? האם יש יתרונות לקבוצה שהפסידה (יותר אתגרו את עצמם, התקדמו בעצמם ולא רק סמכו על האליטה). אם הקבוצה מחליטה מראש שאין לה סיכוי אפשר לדבר גם על זה - הנוכחות של אליטה כל כך משפיעה, שאפילו הקבוצה שלא היה בה אותה החליטה להיות פאסיביים, כי זו משימה שדורשת 'אליטות'].

"גיבורי-על הם חלק מתשוקה חסרת-מוח להחליף את החוויה האמיתית בסימולציה: אתם לא מתארחים - אתם צופים בתוכניות אירוח. אתם לא משחקים - אתם צופים במשחקים. נסיעות, יחסים חברתיים, סיכונים; כל ניסיון משמעותי צריך להיות ארוז ולהימסר לכם לצפייה מרחוק, כך שאתם תוכלו להישאר מוגנים, פסיביים, צרכנים רעבים שאינם יכולים להרשות לעצמם לקום מן הספות שלהם ולהזיע, ולא מצפים לחיים חדשים.

אתם רוצים גיבורי על כדי להגן עליכם, ולהפוך את עצמכם ליותר חסרי אונים בתהליך... קדימה, שלחו את גיבורי העל כדי לעצור אותי. תפסו את החטיפים שלכם, צפו במסכים שלכם, ותראו מה קורה. אתם כבר לא בשליטה."

(משעבד המסכים, משפחת סופר-על 2)

הסכנה בקבוצה שיוצאת מגדרה למען הכלל היא שיכול להיות ניתוק בין השניים. האליטה מקריבה את עצמה, אבל זה לא עוזר לחברה כולה להתקדם. האם אפשר למצוא הנהגה אחרת, הנהגה שהיא מעבר להנהגה הזו, שתגרום לקבוצה לא רק להתקיים, אלא גם להתקדם?

3. חלק ב': הנהגה שהיא מעבר: סלילת דרך

בשלב א' ראינו שאנשי המעבר חיים בסגנון חיים שלא נפגש עם הכלל. הכלל חי

אל האינסוף ומעבר לו!

מטרת היחידה

החניכים יבינו את המשמעות של קבוצה שחיה חיים שהם מעבר, ולאור זה יחלמו מהו המעבר של התנועה - לאן אנחנו רוצים לקחת את התנועה במאה שנים הבאות?

מבנה הפעולה

1. שלב א': קבוצה של 'מעבר'
2. שלב ב': מה המעבר של עזרא?
3. שלב ג': בחזרה למקום האישי

מהלך היחידה

1. שלב א': קבוצה של 'מעבר'

עד עכשיו דיברנו על הליכה אל המעבר כיחידים, וגם כיחידים שמובילים חברה. מה המשמעות של קבוצה ששמה לה למטרה להיות מעבר?

נשחק משחק: נשים חוט ובתחרות בין קבוצות כל קבוצה תצטרך נציג שיעבור את החוט (לחילופין: לקפוץ בין שתי מקלות, חידה או כל משימה אחרת שלא כל אחד יכול לעשות). כנראה שהקבוצות יבחרו נציגים שטובים במשימה הספציפית.

בשלב השני נאמר לשתי הקבוצות שבתחרות כעת משתתפים כל חברי הקבוצות. כלומר, כדי שקבוצה תנצח צריכים שכל חברי הקבוצה ישלימו את המשימה (הם יצטרכו לעזור אחד לשני, לחשוב על דרכים נוספות וכו').

המעבר מפרט לקבוצה מחייב אותנו לעשות שינויים: אי אפשר להסתמך על כישורים אישיים ונדירים, אלא יש צורך למצוא דרך שתאפשר לרבים לחיות אותה. זו המשמעות הקריטית של חברה שחיה חיים 'מעבר' - הדרך שהיא סוללת לשאר צריכה להיות דרך של חיים.

[נקודה נוספת שניתן לדבר עליה אם יש זמן, זה הכוח של קבוצה. מצד עצם היותה קבוצה, ההשפעה כלפי חוץ היא גדולה באופן משמעותי. יש סיפורים ומתודות רבים שממחישים את הנושא].

הרמח"ל ממשיך לתאר את המדריכים בשבילים, אך נשים לב - מדובר לא באנשים שיושבים מלמעלה מראש, אלא במי שכבר היו בשבילים בעצמם. אלו לא 'אנשי קצה' נבדלים, אלא פורצי דרך לכלל. מה היתרון במנהיגים כאלו, שמובילים אחריהם את הכלל אחרי שפרצו את הדרך בעצמם?

משמעות נוספת שעולה לאור זה, היא שכל פעם השאיפה היא שה'מאה' יגיעו ל'מעבר' שנשלל להם. כשזה יקרה, צריך יהיה כבר לסלול 'מעבר' חדש. תמיד להיות מעבר, לפרוץ דרכים ולהביל אליהן את הכלל.

4. חלק ג': ברמה האישית

נסיים את הפעולה עם חזרה למקום האישי. בסוף הפעולה הקודמת ניסינו להגדיר לעצמנו 'מעבר' אישי. חלקנו אף כתבנו את הדברים. אם כתבנו - נחלק את הדפים בחזרה, ונחשוב עליהם שוב. איזה 'מעבר' אני יכול להציב לעצמי ברמה האישית, שיש לו גם משמעות ביחס לחברה? איזה 'מעבר' אני יכול להגדיר לעצמי שיהיה גם פריצת דרך בשביל החברה? פריצת דרך שגם הכלל יוכל, מתישהו, ללכת בה?

3. שלב ג': מה המעבר של עזרא?

כאן אנחנו מגיעים ללב המערך - ה'מעבר' של התנועה. ראינו בפעולה הקודמת פריצות דרך שהתרחשו במאה השנים האחרונות. מה צריכה להיות פריצת הדרך של התנועה במאה השנים הבאות? מהי החברה שאנחנו רוצים לבנות בתנועה, ובעקבותיה במדינה כולה?

אנחנו עומדים לדבר על חזון, על חלומות גדולים. על המעבר. נקריא את הדברים של הרב קוק:

חלומות הגדולים יסוד העולם הם. המדרגות שונות הן. חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו. חולמים הם המשוררים בהקיץ, חולמים בעלי המחשבה הגדולים לתיקון העולם. חולמים אנו כולנו בשוב ד' את שיבת ציון... רק החלום החפשי, המורד במציאות וגבוליה, הוא הוא באמת האמת היותר היותר של המציאות. אנחנו עומדים לדבר על חלומות, אבל מתוך מבט מפוכח ולא ציני - החזונות שנדבר עליהם נועדו כדי שנממש אותם בפועל.

ניתן לעשות דיון כללי. אפשר גם לחלק לקבוצות, וכל קבוצה תנסח חזון ופריצת דרך בנושא מסוים (חברה ויחסים שבין אדם לחברו, לימוד תורה, תרבות, תחומים שקשורים למדינה וכו'). לאחר דיון בקבוצות קטנות, כל קבוצה תציג לכולם את המסקנות שלה.

4. שלב ד': בחזרה למקום האישי

נשים את המילים 'עזראים מאה ומעבר' שהנחנו בפעולה הראשונה. ננסה שוב להתמקד במילה הראשונה, 'עזראים'.

נתחלק לקבוצות / סבב, בכל פעם נניח על הרצפה תמונה, ומי שזה התור שלו יצטרך להסביר (או לאלתר) איך הן קשורות לעזרא. התמונה האחרונה תהיה תמונה של הקבוצה. נסביר לחניכים שה'עזרא' זה הם. החלומות שהעלינו מקודם יכולים להישאר כאלה, ויכולים להתממש במציאות - במציאות העזראית ואחריה במציאות הכללית - וזה תלוי בהם. הם החניכים, המנהיגים והבוגרים של מאה השנים הבאות. הם עומדים לעצב את פני התנועה, להחליט לאן היא תובל ולאן היא תוביל את עם ישראל. הסיפור הגדול של עזרא מורכב בסוף מאנשים שמחליטים לקחת את הרעיון הגדול של 'תורה עם דרך ארץ' ישראלית' ולממש אותו במציאות, להוכיח שהוא אפשרי. אם הם יחליטו לעשות את הצעד פנימה, את הצעד קדימה - זה יהיה הסיפור שלהם. הכוח נמצא אצלם.

2. שלב ב': מעבר לאינסוף!

התחלנו את המערך בציר ה'מעבר' האישי: איך אני לוקח נושא שאני טוב בו, ומתקדם בו אל המעבר. ביחידה השנייה הוספנו ציר נוסף - החברה. ניסינו לראות איך ה'מעבר' שלי מכניס אותי לעמדת הנהגה, וניסינו למצוא הנהגה שהיא מעבר - פריצת דרך לחברה. עכשיו ננסה להכניס ציר שלישי ואחרון.

אפשרות א': ניתן לחניכים חידות היגיון שדורשות 'לצאת מהקופסה' (למשקיעים: אפשר לבנות בצורה של 'חדר בריחה', או חידות שמובילות מאחת לשנייה).

אפשרות ב': נציג כמה תחומים: כוח, שכל, יצירה, הצגה ואלתור, מהירות וכו'. בכל אחד מהתחומים תהיה משימה שקשורה אליו (חידה לשכל, משימה פיזית לכוח, הצגה ואלתור יצטרך להכין הצגה וכן הלאה - ככל שעולה על רוחכם). כל אחד יצטרך ללכת לתחום שהוא חזק בו. אחרי שהקבוצה התחלקה, נשנה את הסדר, ככה שבפועל המשימה של כל קבוצה תהיה אחרת ממה שהיא בחרה (הכוח יקבלו משימת שכל, היצירה יקבלו מהירות וכן הלאה). אחרי שהמשימות התבצעו, נשאל את החניכים איך היה להם - מי נהנה מהמשימה החדשה ומי לא. הכי חשוב זה לנסות ולראות אם יש משהו שנהנה והצליח יותר ממה שהוא חשב מראש. (אפשר לשים ציר על הרצה מו עד 10, ולהתמקם עליו לפי: איך חשבת שיהיה לך בתחום שבחרת בהתחלה? איך חשבת שיהיה כששיניתי את המשימה? איך היה לך בפועל?)

אפשרות ג': אם יש זמן, אפשר לחזור לערב הכשרונות מתחילת המערך, רק שהפעם כל אחד צריך להכין סדנה שקשורה לנושא שאותו הוא הציג. במהלך הערב החניכים יעברו סדנאות קצרות (דקות בודדות) במגוון תחומים. אחרי הערב, נבדוק עם החניכים האם יש משהו שהופתע מעצמו לטובה באחת התחנות, שלמד משהו חדש וכן הלאה.

אפשרות ד': נתחלק לזוגות בכמה סבבים, ובכל פעם הזוגות ידברו על נושא כלשהו (ספר טוב שקראתי או למדתי לאחרונה / טיול מעניין שהייתי בו / תחביב (שלא יודעים שיש לי - עדיף) / תכנון מעניין לשנה הקרובה. וכן הלאה - כמה שרוצים). את החלוקה לזוגות אפשר לעשות כשכל אחד תופס משהו, הגרלה, מעגל פנימי וחיצוני שיושבים אחד מולל השני, ובכל פעם המעגל החיצוני יזיז כיסא הצידה.

הרעיון שעולה מכל הדוגמאות, הוא ששלב אחד בחיפוש אחרי ה'מעבר' זה להתמקצע במה שאני יודע שאני טוב בו. עם זאת, השלב שמעבר למעבר הוא לחפש תחומים חדשים, עולמות חדשים שהיום אני לא נמצא בהם ויכולים להיות משמעותיים עבורי. זו יציאה גדולה אפילו יותר מאזור הנוחות, כי על התחומים החדשים אנחנו לא יודעים כלום, ובכל זאת - זה הרף הגבוה של ה'מעבר' שאליו אנחנו שואפים. להתרחב אל האינסוף, ומעבר לו.

נספחים

אפשרות א':

לפגישה חדשה, לערב חג,
חכה מחכה לתפוס איזה דג,
מחכים לרוח שתעיף עפיפון,
לדוד שיבוא, לצלול טלפון,
שימריא המטוס, שירתחו כבר המים,
אנשים מחכים לזוג מכנסיים,
לעוד הזדמנות, לשרשרת פנינים,
מחכים, מחכים, ממתינים, ממתינים.
לא!
זה לא בשבילך!

אתה לא תחכה.
תתחמק די מהר,
ותמצא מקומות
מוסיקליים יותר.

עם דגלים! עם פילים!
שוב תדהר! בגדול!
יבוא מה שיבוא! מוכן לכל!
מוכן, כי אתה בחור שיכול.

בהצלחה!
הגיע היום.
אתה יוצא למקומות נפלאים!
אז שלום.

עם רגליים בנעלים,
עם שכל בראש -
תמצא את הדרך שלך,
אל תחשוש.

אתה יכול ויודע, מוכן ומזומן,
ואתה הוא זה שיחליט לאן.

[...]

אולי תתבלבל
ותרוך, ותדהר,
בשביל מתעקל, שובר ראש
וצוואר,

דרך שטח מוזר, בין צורות
ארוכות,
שמוכיל לכיוון מדרגות רחוקות,
למקום רע מאד:
מקום לחכות.

...כי שם רק מחכים.
מחכים לרכבת, לגשם, לקור,
מחכים בישיבה או עומדים בתור,
מחכים למכתב, מחכים לבשורה,
מחכים שצמח על ראשם שערה,
מחכים ל"כן" מחכים ל"לא",
כל אחד מחכה לעניין שלו.

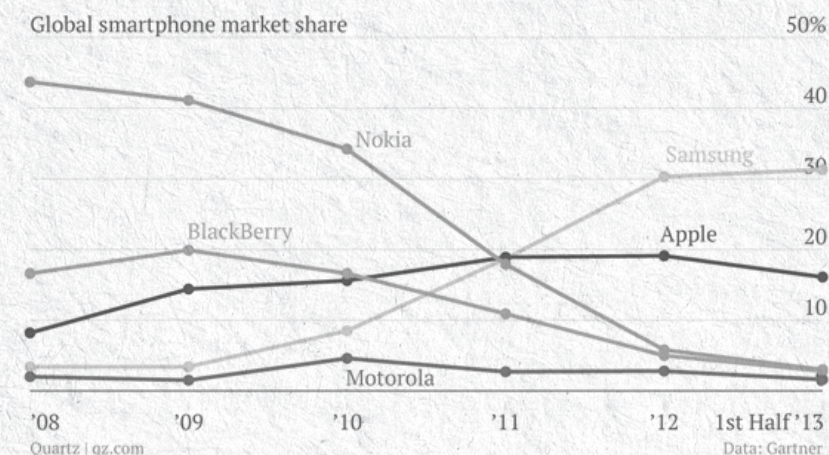

אפשרות ד':

כמה שנים לפני שאפל הציגה את האייפון, מהנדסי מחקר בנוקיה הכינו אבטיפוס של מכשיר טלפון עם מסך מגע גדול וקישור לאינטרנט. המכשיר היה אמור לתת לחברה את היתרון האדיר שהיה נחוץ לה בשוק הטלפונים החכמים (סמארטפונים) מהיר הצמיחה. ואולם, ההנהלה חששה כי המוצר יהיה כישלון יקר, ובשל כך החליטה נוקיה לזנוח את פיתוח המוצר.

עובדים בחברה אמרו בראיונות שנוקיה היא חברה שכל כך התמלאה מהצלחתה ההתחלתית, שהיא לקתה באטיות, שאננות וריחוק מרצונות הצרכנים. כתוצאה מכך, לדבריהם, נוקיה איבדה את ההובלה בכמה תחומים קריטיים לאחר שכשלה בזירוז פיתוח הדגמים הכוללים מסכי מגע, ופיתוח אפליקציות תוכנה וממשקים תלת-ממדיים. "במובן מסוים, נוקיה היא קורבן של הצלחתה שלה", אמר יירקי אלי-ירקו, כלכלן במכון המחקר הפרטי לכלכלת פינלנד. "היא שיחקה את אותו המשחק זמן רב מדי ולא השתנתה עם הזמנים. הגיע הזמן לשינוי".

ג'והני ריסקו, מנהל שעבד בפיתוח ממשק משתמש עבור מערכת ההפעלה בין 2001 ל-2009, אמר כי צוותו הגיש 500 הצעות לשיפור, אך אפילו אחת לא התקבלה. "נוקיה נוהלה על ידי ועדה", אמר ריסקו. הרעיונות נפלו טרף למריבות בין מנהלים עם יעדים סותרים, הוא אמר. הם נדחו כיקרים, מסוכנים או פחות מדי חשובים עבור חברה בעמדת ההובלה הגלובלית.

אפשרות ב':

בֶּן אָדָם,
עֲלֵה לְמַעַל עֲלֵה,
כִּי כַחַץ צוּ לָךְ,
יֵשׁ לָךְ כֹּנֶפִי רוּחַ,
כֹּנֶפִי נְשָׁרִים אֲבִירִים,
אֶל תִּכְחַשׁ בָּם
פֶּן יִכְחֹשׁוּ לָךְ,
דְּרוֹשׁ אוֹתָם -
וְיִמָּצְאוּ לָךְ מִיד.

אפשרות ג':

טלפון שבור.

אפשרות נוספת היא טלפון שבור בתנועות: כולם עוצמים עיניים למעט שניים. הראשון עושה שילוב של תנועות, ועוצם את העיניים. בשלב הזה חניך שלישי פוקח את העיניים, והשני צריך להעביר לו את סדרת התנועות - וכך הלאה, עד שבאחרון משווים את התנועות לראשון שהמציא אותן.

נקודות לדוגמה שיכולות לעלות:

- העולם מתקדם, ולקפוא על השמרים זה בעצם להישאר מאחור (נוקיה).
- יש לנו את הזכות והחובה להשפיע טוב בעולם, והמעבר מאפשר לי להגדיל את האור שלי.
- לפעמים אנחנו חושבים שאנחנו במאה שלנו, אבל הוא לא באמת מאה, ובעזרת המעבר מגלים שחלומות מדומינים בעצם אפשריים לנו (עלה למעלה).
- יש עוד עולמות שלמים שמחכים שנגלה אותם, מקומות נפלאים שאפשר להגיע אליהם (אם יוצאים מגיעים למקומות נפלאים).
- הדריכה במקום יכולה להוביל להתנוונות לאט לאט. חיפוש אחרי המעבר מכריח אותנו לבחון את המקום שלנו, והאם אנחנו עדיין מכוונים נכון (טלפון שבור).

שרות לאומי

"תעצור לי כאן."

מר קאופמן הביט ברעייתו משתומם. הרי עוד לא הגענו.

"ספק אם הם אי פעם ראו כאן פולקסווגן." אמרה גברת קאופמן.

מר קאופמן חייך. בינה יתרה. תגיע ברגל ולא תעורר מהומות.

הפולקסווגן התרחקה, מותירה אחריה שובל של אבק. גברת קאופמן נרעדה. כחצי שעה הליכה עד לקבוצה, והגבול קרוב. אולי זה לא היה חכם מצידה. ניחא. גברת קאופמן התחזקה והחלה פוסעת בעוז על אבני השביל. היא החליטה לראות במו עיניה מה עושה אלישבע עם חייה הצעירים, והיא לא תיתן לחתיכת פולקסווגן להרוס לה את הרושם הראשוני.

חלומות יש לה לאלישבע עוד מאז שהיא קטנה, חשבה גברת קאופמן כשזיעה מתחילה לבצבץ במצחה. איזה מין גויק זה, להגיע עד הנה? ודווקא בתקופה כל כך חשובה בחיים. על סף הבגרות. כנראה בכל זאת צדקו החברות כשייעצו לה שלא לשלוח אותה לתנועת נוער. אבל אלישבע הייתה אומרת, הניחי לי מאלה. אותי לא מעניין גרבי ניילון.

דווקא דבר יפה, גרבי ניילון. קצת הידור לאשה אינו חטא. אלישבע איננה רוצה. מקצוע, גם כן לא. ומה כן? שנת שירות. רעיון חדש. תנועת נוער הוא מקום יפה, אבל מלא שגעונות. והנה הצריפים. געוואלד. גברת קאופמן עצרה לרגע. זה בדיוק מה שאמא שלה הייתה אומרת. הם עוד גרים שם בצריפים, באוריינט.

עד הצריפים עוד עשר דקות הליכה לפחות, אבל משהו כבר הבחין בה. נערה. מנופפת בעוז. אולי זאת אלישבע? לא. אלישבע עגלגלה יותר. גברת קאופמן חשה באי נחת, באגלי זיעה המתחילים לרדת על ערפה. היא חייבת להשיג לאלישבע כובע קש. "ברוכה הבאה לגרעין שלהבת!" קדמה הנערה את פניה בשמחה "את בוודאי אמא של אלישבע."

"ברוכה הנמצאת! איך ידעת?"

"לא להרבה אנשים כאן יש הורים בארץ."

גברת קאופמן הביטה בנערה ולבה נפתח. נמרצת כזאת, שמחה. מי יודע לכמה אנשים כאן יש הורים בכלל.

"אלישבע בסיקול אבנים מעבר לגבעה. לקרוא לה?"

"בסיקול... מה?"

"בסיקול אבנים. את רוצה שאני אקרא לה?"

"כן... כלומר, לא. אני אחכה בסבלנות. את כאן?"

"אני במטבח. נעים מאוד שמי ציפורה."

"ציפורה. נעים מאוד."

"את בוודאי רוצה סיור?"

"כן, מאוד!"

"מגורים, בית כנסת וחדר אוכל, מטבח, לול, גן ירק."

"ואלישבע היכן מתגוררת?"

"באוהל."

"באוהל?" גברת קאופמן פלטה את המילה כאילו יצאה לה שן.

"לבינתיים. לא היה מקום בצריפים לבנות החדשות."

"ושרותים?"

"אל תדאגי גברת קאופמן, אלישבע קבלה את הקאדילאק."

"קאדילאק?"

"ככה קוראים פה לשירותים עם האסלה."

"למה?"

"כי לבור השני אין."

גברת קאופמן חשה את עצמה עייפה, כאילו הלכה עכשיו ברגל את כל הדרך מחיפה. "ציפורה יקרה, תראי לי בבקשה את כל המקום כולו"

ציפורה הראתה בשמחה, את כל המקום כולו. במטבח היו לחם וביצים לארוחת צהריים. "התרגולות שלנו מטילות חצאי ביצים" היא צחקה כשגברת קאופמן שאלה בחשש למה הן חצויות, וכמה ביצים מקבל כל סועד. בגן הירק לא צמח דבר. "עוד לא רואים, אבל הסתיימה השמיטה. בקרוב נגוון את התפריט בשפע של ויטמינים." בחדר האוכל לא היו שולחנות. "זה כרגע בית כנסת ויהפוך לחדר אוכל בשעת הארוחה.", ומעל הכל, האוהל. מזרון דק על מיטת סוכנות, ארגזי קרטון של תנובה זה על זה משמשים כמדפים, ובתוכם בגדיה המועטים של אלישבע. "זאת הקומודה." דבר אחד יש להם פה בשפע, זה חוש הומור.

"ציפורה יקרה, קחי אותי לאלישבע." עוד כשעה יחזור מר קאופמן מהביקור אצל קרוביו, ואלישבע חוזרת איתם.

אל הגבעה הסמוכה עוד רבע שעה הליכה. אלישבע מסקלת אבנים. רבוננו של עולם כמה שהיא רזתה. הפנים רציניות, התנועות איטיות, מסורבלות, מופתעות. נראית כמו נסיכה גולה. לא כמו ציפורה זו הנמרצת. תענוג גדול אין לה כאן. אלישבע נעמדה, עם אבן ביד. אמא.

ברגע אחד הבינה גברת קאופמן את הכל. האכזבה של אלישבע מהמקום. הרומנטיקה שהתמוססה בעבודה הקשה בשמש. היא חשבה שתעבוד בבית ילדים, אבל אין עוד כמעט ילדים בקבוצה. הציפיה הדרוכה להפסקת צהריים. הגעגועים לסלט. אבל גם הנחישות, הרצון להישאר, הנכונות להתכחש בפניה שיש כל קושי, המבוכה שנתפסה בקלקלתה, והמחשבה הממהרת למצוא דרך להוכיח לאמא שהיא במקום הכי טוב בעולם. גברת קאופמן הרגישה הערכה חדשה צומחת בקרבה כלפי בתה. היא כבר אשה.

בארוחת הצהריים גברת קאופמן החליטה לחסוך מבתה את שיחת הבירור הנוקבת. היא לא הזכירה את השירותים, קומודת הקרטון, גם לא את המחסור החמור בירקות. אלישבע כבר לא ילדה. גברת קאופמן שאלה בפשטות, בגובה העיניים. "מדוע את נשאת כאן?"

"שבת שלום פאולה!"

פאולה הפרה סובבה את פניה אל ברוך והביטה בו כמברכת אותו חזרה. ברוך נכנס אל תא, וטפח על צדה בחיבה. הוא הרחיק את דלי החלב הריק החוצה, שלא יראה ולא ימצה, ואז התיישב לצדה, כשהוא נאנח.

"תזכרי פאולה. לא בוכים על חלב שנשפך."

ברוך החל מעביר את ידיו לאורך עטיניה של פאולה, מלמעלה למטה, ואז לוחץ. כבר בסחיטה ראשונה החל החלב לצאת. בתנועות מיומנות ומהירות סחט ברוך את החלב, שנספג מהר בבין הלח שעל הארץ. פאולה געתה.

"טוב, הא?" צחק ברוך. "קמתי קצת מאוחר היום, מחילה ממך. העטינים שלך גדושים לעייפה." הייתה זו שעה יפה, זכה, ריחנית. השמש טרם הנצה. בדרך לכאן הרגיש ברוך איך כל שיח השדה משוחח. וגם לו התחשק.

"את האמת פאולה. את מי את מעדיפה, את כאמל או אותי?" פאולה הביטה נכונה, לא מבינה את השאלה. "אמת, אצל כאמל את לא צריכה לראות את החלב שלך נשחת ככה, שבת אחרי שבת. האמיני לי, אני אומר לך בכל לב שגם אני לא אוהב. ומה אעשה שאבי שבשמיים גזר עלי?" שתיקה. דומה היה שפאולה אינה מתרשמת. "אחרי הכל את פרה שלנו פאולה, לכן חשבתי שאולי בכל זאת את מעדיפה את הידיים שלי."

"מתוך נימוס את אינך מגיבה. בכלל אינך אוהבת את הידיים העירוניות שלי, שלא הורגלו במלאכה. לא יפה. אפילו גלעדי המדריך החיצוני, שרק חרפות וגידופים יש לו עבורנו, אפילו הוא משבח אותנו על הטיפול ברפת. מה תאמרי על כך?" פאולה הורידה את ראשה ותפסה ערמת שחת.

"בכל מקרה פאולה, חייבים לאמר את האמת. כאמל לא יבוא. לא השבת, ואם תשאל אותי, גם לא בשבת הבאה. ולא בזו שלאחריה. הוא אמנם בחור טוב, אבל נראה שחבריו מסיתים אותו נגדנו. הם עוינים את היישוב, והאמת, שלהביא אותו לכאן זאת כבר סכנה של ממש. כל עוד המצב היה סביר איכשהו, האמיני לי, היינו מסתדרים. למי אכפת מהמלעייגים? מי שלא יכול להסתמך על עבודה עברית, שלא יקים יישובים עבריים בארץ ישראל! שיהיה לו לבריא, לגלעדי, נכון פאולה? גם כשאמרתי לו שאין לנו שום כוונה לזרוע עבורך בקיה עם שיבולת שועל, משום שזה איסור כלאיים, גם אז אמר לי- אתם לא יכולים להיות חקלאים בארץ ישראל. והנה, מצאנו את הבקיה הארגמנית. מעדן עבורך, בלי שיבולת ובלי שועל... סתם יוצא בהכרזות. יום אחד השם יפתח את פיך, ואז תגידי לגלעדי, שמי שלא יכול לשמור על השבת, שהוא בעצמו לא יקים יישובים בארץ ישראל..."

לפתע חש ברוך שהוא חולב כבר פרק זמן, וידיו נהיו כבדות עליו. הוא נאנח. "בכל זאת, אינני יודע... עינינו הרואות שאפילו שומרי שבת מובהקים נכשלים בזה. ולא שתגידי שרק החזון איש פוסק שאסור לחלוב לדלי. הלא גם הרב קוק, שהתיר את

"הביטי" אמרה אלישבע, ולקחה אותה אל פתח הצריף, שם היה תלוי דף קטן, עם רשימה.

"זה סידור העבודה. בוקר וצהריים." אלישבע הצביעה על הטור שלה "בדרך כלל אני בגן הירק, מעשבת יבלית. חשבתי זה מי יודע מה פסטורלי, גן ירק. זה לא." גברת קאופמן הביטה בביתה. אולי בכל זאת. "אבל תראי למשל, מה כתוב ליד האיש הזה."

"בוקר- דיר, צהריים- רבנות." הקריאה גברת קאופמן. "בוקר דיר, צהריים רבנות. האם יש בכל העולם, בכל העולם, או בכל הקבוצות בארץ, סידור עבודה כזה, שמישהו בבוקר יעבוד בדיר העיזים, ובצהריים ישמש כרב?" העיניים של אלישבע ברקו.

גברת קאופמן חשבה על כך. אצל החופשיים בוודאי שאין. וגם בגרמניה אי אפשר היה לדמיין דבר כזה. היא חייכה. אמא שלה הייתה אומרת "מה תעשו שם בפלשתינה? צריפים. חולירע. כאן בגרמניה הפציינטים של בעלך ידאגו לו. שום שטות אנטישמית לא תפגע בכם." ועכשיו איפה היא ואיפה הם. לפעמים הצעירים יודעים מה הם עושים. כשהגיע הפולקסווגן של מר קאופמן, כולם רצו אחריו, נלהבים כמו כלבים אחרי אופניים. ביקשו לעשות סיבוב. מר קאופמן נעתר בשמחה, והם נשארו עד אחר הצהריים. אחר כך הוא לקח את אשתו, והם חזרו הביתה לבד.

כבר בשנים הראשונות לקום המדינה, עוד לפני שנחקק חוק השירות הלאומי, והרבה לפני שמוסד השירות הלאומי במסגרות התנדבות, הקימה עזרא מערך של שנת שירות לבנות. הבנות העזראיות, שהלכו בעקבות פסיקת הרבנים ולא רצו להתגייס לצבא גם לא במסגרת של גרעין נח"ל, לא רצו משום כך לשבת בחיבוק ידיים. הן הקימו מערכת התנדבותית, אזרחית לחלוטין, שבמסגרתה יכולות היו לתת את תרומתן למדינה המתפתחת. הרעיון היה חדש ולא מוכר. שני המקומות הראשונים שאליהן נשלחו הבנות העזראיות היו הגרעינים העזראיים- חפץ חיים ושלעבים (גרעין שלהבת). הבנות סייעו בכל עבודה שנועדה לחזק את ההתיישבות במקום - מבתי הילדים ועד טיפול ברפת, בגן הירק, ואפילו בסיקול אבנים. בשנים הראשונות התנאים במקומות הללו לא היו פשוטים, אך הבנות הרגישו שייכות וחלקן אף התחתנו ונשארו במקום שנים רבות. לימים אומץ הרעיון על ידי מדינת ישראל, והוקם מערך השירות הלאומי "לבנות שהכרתן הדתית מונעת מהן להתגייס לצה"ל". לימים הרחיבה עזרא את מעגלי השירות הלאומי שלה, והקימה את "עמינדב" - אגודה תורנית להתנדבות, הפועלת עד היום.

יחידת סיכום

מכירת השדות בשמיטה, אפילו הוא אומר שזה איסור גמור וחילול שבת נורא. ואף על פי כן, כולם חולבים. והאמת, כשאני רואה את החלב הריחני והיפה שלך יורד ארצה, גם הלב שלי נקרע. אל תחשבי שלא. חשבי בהגיון פאולה, הלא גם אני בעל אינטרס. אינני יודע כמה זמן נוכל להמשיך להחזיק אותך כאן ללא הרווח של החלב של שבת. והלא כבר קמתי, ואני חולב...

מה אני מנסה לומר לך פאולה? שאנחנו צריכים להתחזק, אני ואת. מה זה, כך להצטער בשבת? אנחנו צריכים להיות מאושרים לעמוד בנסיון הזה. כמו שאת רואה את החלב שלך נשחת, האמיני לי פאולה, ברבות הימים את תראי כפל כפליים. את תהיי פרה של שבת! יבוא כאמל, ירצה לחלוב, לא יצא חלב. תגידי לו, כאמל, חלב של ששת ימי המעשה די לי והותר. אני לא עובדת בשבת. כמו הפרה של אותו חסיד! יראה את זה כאמל, יתגיר, ונקרא לו ר' יוחנן בן תורתא, על שם התנא מהמדרש! ידיו של ברוך החליקו, ופאולה רקעה ברגלה.

"את צודקת... את צודקת... אין סומכים על הנס. פשוט, לפעמים הראש מפליג בחלומות. הפחד מכרסם... אולי אם לא נוכל להחזיק אותך... אולי גם לא נוכל להחזיק את עצמנו. ולכן תלכי? שמעי, בין פחד לפנטזיה, צריך פשוט להאמין. אני תכף אתנקה, אשים עלי טלית יפה, ארגיש את מתיקותה של השבת והכל יעבור לי. ואני מבקש ממך שגם את תשכחי את כל מה שאמרתי. שבת היום, ויש לך נחלה בלי מיצרים ברוך השם. אז רק חיוכים, הא פאולה?"

ברוך קם ממקומו, מלטף אותה מעט, בטרם יצא. פאולה הביטה בו בעיניה הגדולות, מלאות התמימות, נטולות כל דאגה. כמה אמונה פשוטה יש בה בפרה הזאת. הוא יכול ללמוד ממנה. שבת שלום!

משעה שהגיעו לארץ ישראל הפרות ההולנדיות, התעוררה בעיית החליבה בשבת. פרות אלה נתנו חלב רב יותר, בכמות שהספיקה ליותר מתצרוכת עצמית, והמנעות מחליבתן בשבת הייתה צער בעלי חיים מובהק. בנוסף, הדבר גרם להפסד כספי משמעותי מאוד. החשש מצער בעלי חיים שהוא איסור דאורייתא, הביא את פוסקים להתיר חליבה על ידי נכרי, אך הערך של עבודה עברית, שהיה חזק מאוד באותם ימים, הביא אנשים רבים, ובכללם שומרי שבת, להתעלם מהאפשרות הזאת ולחלוב את פרותיהם בעצמם.

אפשרות הלכתית נוספת היתה "חליבה לאיבוד", באופן שהחלב מתקלקל. באותם ימים בהם ההתיישבות נאבקה על קיומה, הפסד כזה סיכן את משק החלב בכלל, ואפילו את עצם האפשרות להאחז באדמה. עם הזמן התדרדרו היחסים בין יהודים לערבים בארץ ישראל, והעסקת עובדים ערביים הפכה לסכנת נפשות של ממש. בתנאים אלה התיר חלק מן הפוסקים חליבה לתוך כלי בכל מיני אופנים, אבל גדולי הדור, ובהם הרב קוק והחזון איש, לא הסכימו לדעתם. העוראים אנשי קיבוץ חפץ חיים, לא שעו אל ההיתרים וחלבו לאיבוד במסירות נפש.

ערב קום המדינה הצליח יוסף בכרך, עולה מגרמניה וכן הקיבוץ, למצוא פתרון מדעי-הלכתי לבעיית החליבה בשבת, באמצעות מכונת חליבה. יוסף בכרך עבד יד ביד עם החזון איש, וקיבוץ חפץ חיים היה הראשון להשתמש במכונת החליבה שפיתחו. הבעיה נפתרה. הפתרון הזה שריר וקיים עד היום, וכיום משתמשים בו בכל רחבי הארץ. חלב המהדרין של היום הוא חלב הנחלב בשבת על ידי נכרי.

יוסף בכרך נפל במלחמת העצמאות, כחובש גדודי בחטיבת ירושלים. המדריכים, שכן הללו אינם מקבלים את הצנזורה שלה.

יחידת סיכום

יחידת סיכום

מטרת היחידה

סיכום המושגים והרעיונות שלמדנו וחוונו לאורך החודש. הסקת מסקנות מעשיות ובחירת תוצר להמחשה ויישום המהלך החודשי.

מבנה הפעולה

- למה צריך תוצר?
- מה למדנו?
- תוצר לפי מערך:
 - עזראים
 - מאה
 - מעבר
- יוצאים לדרך

מהלך היחידה

1. למה צריך תוצר?

מתודה א

החניכים יעברו חידון קצר כאשר מודיעים שהמנצח יקבל פרס. איפה הוקמה התנועה? כמה סניפים יש כיום? כמה סניפים חדשים נפתחו? מי היה המזכ"ל הקודם? וכל אחד כותב לעצמו על פתק את התשובות, מבקשים מהם לרשום שמות ולהגיש את הפתקים ואז קורעים אותם וזורקים לפח. האם התאכזבתם? זה אומר שאתם לא יודעים את התשובות? זה משנה שלא הוכרז זוכה? בעצם קטענו את התהליך בעיצומו, במקום לאפשר סיום וסגירה של התהליך שבו למדנו וביטאנו את הידע שלנו, השמדנו את הראיות ועכשיו 'לעולם' לא נדע מי המנצח אבל אם היינו ממשיכים אז היה אפשר להכריז על מנצח. לא ניתן לתהליך שעברנו החודש לחמוק לנו בין האצבעות, צריך להוציא מכל הידע והחווייה שצברנו משהו.

מתודה ב

החניכים יתבקשו לחשוב על משפט שאומר נושא מסוים (בלי לומר לנו אותו עדיין), אחר כך נבקש שיגידו לנו אותו עם עוד מילה או שתיים של הסבר, אחר כך שיכתבו אותו, ולבסוף שימצאו דרך להמחיש ולהציג אותו.

לדוגמא: החניך חשב על 'מצוינות', עכשיו הוא צריך לומר את זה - 'מצוינות זה להיות הכי טוב בכל דבר', עכשיו הוא צריך לכתוב את זה - 'מצוינות, זה לעשות דברים ברף גבוה', עכשיו הוא צריך להמחיש את זה, לדוגמא לחפש שיר שעוסק בזה/לעשות פעולה כלשהי בצורה מצוינת/לעשות הצגה של זה/לספר סיפור שממחיש את זה וכן הלאה.

מתוך כל זה ניגש להבנת המושג **תוצר**.

תוצר - הוא פועל יוצא של משהו. לקחת רעיון תאוריה או מסקנה ולממש אותם. אף אחד לא ידע מה זה אייפון אם זה היה נשאר רק רעיון בראש של משהו. איך אנחנו לוקחים את כל מה שלמדנו דיברנו ודנו עליו והופכים אותו לדבר מוחשי שאפשר לראות למשש או לשמוע ולהעביר אותו הלאה לאנשים אחרים?

היום נעסוק בלקיחת רעיון והפיכתו תוצר. איך אפשר לבטא את הרעיון שלנו? מה ביכולתנו לעשות(כלכלית, פיזית, מבחינת זמן עומס וכוח אדם)? מה הדרך הטובה ביותר לבטא את הרעיון?

2. מה למדנו?

לשם יצירת תוצר קודם ננסה להיזכר במה עסקנו עד כה. בפעולות הקודמות התייחסנו לנושא שהקבוצה עברה דרך 3 סוגי משקפיים (אנשים סביבנו / מאה שנים של התנועה / יציאה מעבר למוכר), הגיע הרגע להסתכל על עצמנו ולראות מה למדנו על (עזראים/מאה/מעבר) נעשה סבב בין החניכים:

- כמה משמעותי היה הנושא עבורך לפני החודש? / מה ידעת על הנושא לפני חודש?
- מה עשית בתחום הזה עד כה?

3. תוצר לפי מערך

שים לב: חלק זה מחולק לפי שלושת חלקי הנושאים: עזראים, מאה, מעבר ולכן על החניכים לעבור את החלק שרלוונטי להם והתעסקו בו בחודש האחרון.

א. עזראים

התעסקנו החודש באנשים, בעזראים, במה מייחד אותנו? עשינו זאת דרך 3 משקפיים: הראשונות, דרך הסיפור של האנשים שמסביבנו, השניות דרך ההיסטוריה והעבר של התנועה. המשקפיים האחרונות, דרך הפריצה אל המרחב, דרך יציאה מהאני הפרטי שלא גורם להחלשת האני אלא להיפך, מוסיף לו עולמות חדשים ומפרה אותו.

מתוך זה נייצר תוצר שמבטא את כל זה כיחידים וכקבוצה.

- לצייר קיר שמבטא אותנו ונייצר אותו במקום שהוא לא רק הסניף (אמרנו כבר מעבר לרגיל?).

- כל אחד בוחר לעצמו משימה שבה הוא יוצא מעבר למוכר ולנוח או משימה זהה לכולם וכל אחד מהחניכים עובד על ההשתפרות שלו בתחום החדש.

4. יוצאים לדרך

לפי התוצר שנבחר בשלב הקודם הקבוצה תבנה לו"ז להמשך, הכולל תאריכי יעד למשימות, קביעת תתי-משימות, בחירת אדם חיצוני שיוזמן ל'טקס הסיום' או לנקודת ציון אחרת בתוצר.

- לעשות תוצר אומנותי אחר שמבטא אותנו ואת הקבוצה ואת החיבור ביניהם.
- יצירת מפגשים עם עזראים מעניינים (ולא חסר כאלו...) שדרכם נראה איך מבטאים את הייחודיות שלהם בחברה הישראלית (איך תורניות עזראית פוגשת עולם, איך רף גבוה פוגש את המציאות).

- כתיבת חוברת של מאמרים, שירים, סיפורים, דברי תורה כדי לאפשר ביטוי לאופי של כל חניך בקבוצה

ב. מאה

התעסקנו החודש במה זה אומר להיות מאה? לעשות דברים בצורה שלמה ועד הסוף. עשינו זאת דרך 3 משקפיים: הראשונות, בהבנת האתגר הגדול של לחיות חיים של 'מאה', של לעשות דברים עד הסוף, ואיפה אנחנו נמצאים מול זה. למדנו זאת דרך מפגש עם דמויות ואנשים עזראיים. השניות, הכרנו את שורשי המושג 'רף גבוה' בהיסטוריה התנועתית על ידי מקורות וסיפורים רלוונטים. האחרונות, הרחבת העניין של המאה אל תחומים נוספים, אל המעבר.

מתוך זה נייצר תוצר שמבטא את כל זה כיחידים וכקבוצה. הנה כמה דוגמאות:

- לתת לקהילה את מתנת ה'מאה' מהסניף - פרויקט כלשהו/משימה כלשהי שיוצאת מגבולות הסניף.

- כל אחד לוקח משימה/מידה/מעשה ועושה אותו באמת 'מאה'.

- מפגש עם אנשים שטובים מאוד בתחומם ולמידה מהם.

ג. מעבר

התעסקנו החודש במה זה ה'מעבר', הפריצה קדימה אל מרחבים חדשים, הלימוד ה-101. עשינו זאת דרך 3 משקפיים: הראשונות, דרך הצגת דמויות עזראיות שפרצו דרך, והגיעו אל מרחבים חדשים. השניות, דרך הכרת סיפורים והיסטוריה עזראית של אנשים שיצרו שינוי בחברה דרך הסתכלות שלהם אל המעבר, שינויים שהלכו אחריהם רבים. האחרונות, דרך המעבר של המעבר, מה אנו כתנועת נוער שחייה חיים של מעבר צריכה להעביר לעולם.

מתוך זה נייצר תוצר שמבטא את כל זה כיחידים וכקבוצה. הנה כמה דוגמאות:

- להצליח לצאת מעבר לגבולות הסניף, להוביל את הסניף עצמו לדברים שעד היום הוא לא היה בהם. פתיחת פרויקט חדש בשכונה - לימוד, הרצאות, פעילות לנוער. קבוצה חדשה בסניף.

תוספות מיוחדות

תוכן עניינים מפורט:

86	דרכה החינוכית של התנועה.....
86	רף גבוה.....
87	"לחוות את" ולא" לדבר על".
87	אליטה משרתת.....
89	ארבעת היסודות.....
91	ההיסטוריה התנועתית.....
91	ערש התנועה, תרע"ה - תר"פ (1915-1920).....
91	ראשית העזרא בחוץ לארץ, תרע"ז - תרפ"ד (1917 - 1924).....
92	קרן הלימוד.....
92	ארץ ישראל והויכוח הגדול, תרפ"ה - תרצ"ה (1925 - 1935).....
93	הוויכוח הגדול.....
93	העלייה לארץ והקמת הסניפים הראשונים, תרצ"ו - תש"ג (1936 - 1943).....
94	"נוער אגודתי".....
94	בוגרי עזרא עולים ארצה.....
95	יסוד הסניפים הראשונים.....
96	חורבן היהדות בגולה וטרומ מדינה, תשד - תש"ז (1944-1947).....
97	ההגשמה - החלוציות.....
97	"עליה ב" ויסוד המדינה.....
98	שנים הראשונות של המדינה - חלוציות תורנית, תש"ח - תשכ"א (1948 - 1961).....
99	חלוצים גם בתורניות, תשכ"ב - תשמ"א (1962 - 1981).....
100	מחרדי ללאומי, ממשימתי לחינוכי, תשמ"ב - תשנ"ט (1982 - 2000).....
100	פריצת התורניות, תש"ס - תש"ע (2000 - 2010).....
101	עזראים מאה ומעבר, תשע"א - היום (2011 - 3011).....
102	שנת המאה.....
103	עזראים מאה ומעבר.....
103	תורה עם דרך ארץ ישראלית.....
104	מה המעבר שלך?.....

עזראים מאה ומעבר

תוכן, היסטוריה וחינוך

עזראים יקרים!

מי שהגיע לקרוא את ההקדמה הזו, זה אומר שהוא כבר אוטוטו במאה, ומסוגל להתחיל ולחשוב מעבר... בכל שנה יוצאת חוברת חודש ארגון, ובכל שנה אנו מתקדמים שלב נוסף בתוכן ובצורה, זה המאה שלנו.

ככל שחניכים מכירים טוב יותר את הסיפור העזראי, כך הם מחוברים ובעלי שורשים עמוקים יותר ובעלי זהות ברורה ויציבה. כמדריכים שלהם, וכעזראים השואפים מעבר, התוכן שבדפים הבאים עשוי לעניין אתכם, ולייצר אצלכם מחשבות רבות, על העבר, על העתיד וכמובן על ההווה, על היום יום בסניפים ובכלל.

כמדריכים בתנועה בת מאה, חשוב להכיר את עברנו, לדעת את שרשי המעשים שהתחילו עוד בימי תלמידיו של הרש"ר הירש, עברו דרך דרכו של הרב ברויאר, הושפעו מאוד מדברי הרב קוק וכעת מגיעים לימינו אנו שיש לנו אפשרות להמשיך את כל המהלך הגדול הזה אל המאה שנים הבאות.

אנו חיים ומדברים בשפה שהיא מיוחדת לנו ומספרים סיפור ייחודי שנצרך מאוד לחברה הישראלית. ולכן שומה עלינו לדעת, להכיר ולשלוט בתכנים על מנת להוסיף עוד אור על חיי החברה כולה.

אז מה יש לנו כאן בעצם?

הקובץ מחולק ל3 חלקים.

בחלק הראשון ישנם הרעיונות החינוכיים שמובילים את התנועה.

בחלק השני ישנה ההיסטוריה התנועתית, שהשנה אחרי מחקר מעמיק וארוך וחיפוש בארכיונים רבים, קיבלה נופך נוסף של דיוק והעמקת פרטים.

בחלק השלישי מתוארת תמצית רעיונית של השנה כולה, שנת המאה, שנת עזראים מאה ומעבר. שנה שאנו מקווים תצליח לצאת מהמסגרות הטקסיות, ולהשפיע עלינו, עליכם על הסניפים וכמובן על החברה הישראלית כולה.

אנו ממליצים לקרוא את הדברים, גם אם לא תספיקו לעבור על הכל לקראת חודש הארגון. ברור לנו שהדברים יעוררו שאלות, מחשבות ואפילו התנגדויות. אתם יותר ממזומנים לנסות וליישב אותם, להקשות ולהתווכח.

תהנו.

דוכה החינוכית של התנועה

רף גבוה

המונח 'רף גבוה' לקוח מתוך חזון התנועה:

מטרת התנועה היא לחנך לתורה עם דרך ארץ תוך שמירה על רף תורני וערכי גבוה'

משמעות המושג היא כביכול פשוטה - אפשר לעשות דברים בכל מיני אופנים ורמות של ביצוע. המטרה שלנו היא לפעול בעולם להגשמת מטרתנו, באופן שמבטא רף גבוה. לעשות את הדברים עד הסוף, באופן מלא. לא לעגל פינות, לא לזייף ולא לחפף. אם נחשוב על זה רגע בעזרת דוגמה, אפשר לדמיין כל מיני דברים כשהם נעשים ברף גבוה וכשהם נעשים ברף נמוך. למשל, איך נראה דף מקורות ברף גבוה (מקורות מעניינים, מגוונים, מאתגרים, עיצוב מתאים ומזמין, וכן הלאה) לעומת דף מקורות ברף נמוך. או איך נראה שוק פורים ברף גבוה (תחנות מעניינות ומקוריות, תפאורה מושקעת, פרסים שווים, הקפדה על כללים ומניעת רמאות, ועוד) לבין שוק פורים ברף נמוך.

הרצון להקפיד על רף גבוה טבוע עמוק באופי התנועתי שלנו, מאז ימי ההקמה בגרמניה ועד ליום הזה, וניתן לראות זאת בדוגמאות רבות.

אחד היישומים החינוכיים של הרעיון הזה הוא 'לרוץ עם הטובים'. אנחנו מתקדמים עם מי שרוצה, מי שבעניין. אנחנו פחות רוצים לרדוף אחרי אנשים, להכריח אותם. אנחנו מצפים לאחריות אישית ולרצון, ואנחנו רצים קדימה עם הטובים, אלה שמוכנים להשקיע, אלה שבעניין. כל זה מתוך אמונה בחניך, בכוח הבחירה שלו ובטוב שטמון בכל אחד ואחד. האמון הזה מביא אותנו להצבת רף מול החניכים, להציג להם למה אנחנו חושבים שהם מסוגלים. כך נבנית חברת איכות, שמובילה אחריה תנועה וחברה שלמה.

כשמעמיקים עוד קצת (רף גבוה...) צפות כל מיני שאלות - למשל, האם אפשר לעשות הכל תמיד ברף גבוה? ואם לא, האם עדיף לעשות מעט דברים ברף גבוה או הרבה דברים ברף סביר? או למשל את מי אנחנו מכלילים ברף הגבוה שלנו ואת מי אנחנו משאירים בחוץ? האם אפשר לדרג אנשים על פי זה ('הטובים לעזרא') או שאנחנו מדברים על רף גבוה רק בהקשר של פעולות שאנחנו עושים או פרויקטים שאנחנו מקימים? האם אפשר לקבוע רף אחיד לכל התנועה, או שכל סניף מגדיר את הרף בעצמו?

אלה שאלות שאנחנו כתנועה מתחבטים בהם לא מעט בשנים האחרונות, עם העיסוק המחודש בערך הזה. אך למרות שאין לנו את כל התשובות וההכרעות, ברור לנו כי זו צריכה להיות השאיפה שלנו בכל דרך שבה אנחנו פועלים ובכל מקום שבו אנחנו נמצאים.

דבר נוסף ואחרון שחשוב לזכור - קל מאוד להסתכל סביבנו ולשפוט מי ברף גבוה ומי לא, אבל האתגר האמיתי הוא בסוף של כל אחד ואחד מול עצמו. האם כשאנחנו לבד עם עצמנו, מסתכלים במראה, האם אנחנו נוכל להגיד לעצמנו בכנות שעשינו את מירב המאמצים? שאנחנו אנשים ששואפים לחיות את חייהם ברף גבוה? או שאולי פה ושם אנחנו מעגלים או מחפפים? רף גבוה זה קודם כל ואחרי הכל - מול עצמנו. די לבינוניות שסביבנו, קדימה למציאות, לאיכות ולרף גבוה.

"לחיות את" ולא "לדבר על"

ההבדל בין ה"דיבור על" לבין החוויה עצמה היא השאלה האם דברים באים רק מבחוץ או מחייבים גם מעבר פנימי הנוגע באישיות. חוויה שנוגעת בנו מאפשרת לדברים להתקבל טוב יותר, אך גם להופיע באופן שונה בין אדם למשנהו. יתרה מכך, החוויה עצמה מאפשרת לכוחות חיים נוספים להופיע וממילא להפוך את

ההבנה מהבנה שכלית גרידא לתנועה של חיים, הפוגשת את המכלול הרחב של האישיות. תנועת נוער איננה נשארת רק במסגרת הלימודים או העברת הידע.

למרות שיש ערך רב גם בממדים אלו, לא ניתן למצות את החיים במרכיבים אלו ועלינו לחיות חיים שלמים בהם חווים את הדברים באופן עמוק, חיים שלמים בהם חווים חוויות שלמות.

אליטה משרתת

המושג אליטה (או 'עלית' במונח העברי) הוא מונח שהמקור שלו הוא בסוציולוגיה. הוא מתאר קבוצה קטנה של אנשים שנמצאת במעמד גבוה בחברה. לקבוצה הזו יש שליטה במוקדי הכוח, יש השפעה גדולה על עיצוב החברה והובלתה לכיוון שמתאים לאליטה.

הסכנה הכי גדולה באליטה היא שאליטה יכולה להגיע למצב שבו היא רואה בעיקר את עצמה, והיא פועלת למען האינטרסים שלה כקבוצה מצומצמת. כאן נכנס הביטוי - אליטה משרתת. אליטה משרתת היא אליטה שרואה את עצמה כפועלת בראש ובראשונה למען האינטרסים של החברה כולה.

בכל חברה באופן טבעי יש אנשים מוכשרים יותר, ברף גבוה יותר, עם מעמד והשפעה. השאלה היא איך פועלים אותם אנשים, האם הם פועלים לטובת עצמם או

ארבעת היסודות

ארבעת היסודות, הינן ארבע מהויות שונות, אשר לפי המסורת הינם ארבעת מרכיבי היסוד של העולם. אותם ארבעה יסודות, הינם ארבעה דברים שכל דבר במציאות מורכב מהם. וכך כותב המדרש:

הקב"ה ברא העולם בדי' יסודות. עפר מים רוח אש. יסוד העפר שהוא הכבד שבכולם למטה מכולם ויסוד המים למעלה מן הארץ ויסוד הרוח למעלה מן המים ויסוד האש למעלה מן הרוח שהאש קלה מכולן שהוא עולה עד לרקיע. וסימן לדבר כשהשלהבת נעקרת מן הגחלת פורחת והולכת היא למעלה וכן אמר שהאש סובבת כל העולם כולו למעלה עד לרקיע. (מדרש נשא, פ' י"ג)

המדרש מספר לנו, כי העולם כולו נבנה מארבע מהויות אלו. (המדרש לא מדבר על המימד המדעי, אלא על מימד ההפשטה. מבחינת ההפשטה, ישנם ארבע כוחות יסוד שיקיימים במציאות). אם העולם כולו נבנה מארבע מהויות אלו, בכל אחד מהממדים במציאות, דברים אלו קיימים במינונים נכונים. כמו כן, מכיוון שהאדם הינו עולם קטן, גם כל אחד מאתנו או מהאנשים אתם אנו עובדים מורכב מארבע יסודות אלו, וכפי שאנו יודעים לכל אחד יש כשרון שונה. ישנם תחומים בהם אני מוכשר, וישנם תחומים הדורשים ממני יותר מאמץ. אלא שבבואנו לנהל דברים כללים, בין אם מדובר בצוות, בסניף או בכתה, אנו נוטים לעבוד עם אנשים אחרים בדיוק באותו האופן שהיינו מצפים שיעבדו איתנו - אנשים שרוצים להבין משהו לפני שהם עושים אותו, נוטים להסביר לכולם מה חשיבות הדבר, יש אנשים שאוהבים דברים ברורים. הם צריכים שיגדירו משימות באופן ברור. הבעיה היא, שכשאנחנו עובדים עם קבוצה, בתוך הקבוצה ישנו מגוון רחב של אנשים שלכל אחד מהם נדרשת צורת עבודה אחרת... כשאנחנו עובדים עם סניף, אנחנו צריכים לזכור שיש בו הרבה חניכים, שכל אחד מהם אוהב וצריך משהו אחר... איך עושים את זה?

בדיוק בשביל זה פותח מודל ארבעת היסודות. מודל ארבעת היסודות מניח כי העולם מורכב מארבעה רבדים אלו, מארבע צורות הפשטה אלו, וארבעת מבני היסוד האלו - אש, רוח, מים ואדמה, מצויות בכל דבר. לכן, כשאנו רוצים לבנות משהו, בין אם מדובר ביום עיון, יום פעילות או כף, תכנית שנתית לסניף או שבת צוות, **אנחנו צריכים לבדוק** שכל ארבעת היסודות נמצאים בו. כך דברים ייבנו באופן שלם. ארבעת היסודות הם מרכיבי היסוד של העולם. **אש** - התלהבות ואנרגיה. **רוח** - מהות פנימית, רעיון ומטרה שלשמה פועלים. **מים** - התהליך הקבוצתי, היחסים הבין-אישיים והאווירה. **אדמה** - הפרקטיקה הלכה למעשה.

ארבעת מרכיבים אלו יוצרים אדם שלם, שפוגש חוויות עשירות ומפתח תחומים שונים באישיותו. תפקידה של התנועה הוא לבנות מודל של אדם שלם המפתח את מלוא כישוריו בתחומי חיים מגוונים. בעוד תפקידו של בית הספר הוא בעיקר

שהם רואים גם (ובעיקר) את סביבתם. השאיפה שלנו בתנועה היא להיות אליטה משרתת בחברה הישראלית. אנחנו שואפים להיות הכי טובים שאנחנו יכולים ואנחנו מכירים בכך שהקב"ה חנן אותנו ביכולות וכישרונות כאלה ואחרים. אנחנו חושבים שיש לנו מה לתרום לחברה שאנחנו חיים בה, ובע"ה גם להוביל אותה - בענווה גדולה עם עוז ואמונה.

הרב קוק כותב על כך בספרו עין אי"ה (ברכות ב' עמ' 390):

כשם שבקיבוץ הנצרך ליישובו של עולם, התכלית של ההנהגה הקיבוצית היא שיחיו בני אדם יושבי הארץ חיים ממוצעים מסודרים. אמנם כדי שהכלל יגיע לחיים אמצעיים, צריכים אנשים יחידים, עומדים על משמרת עבודת הכלל, להתנדב בעבודה רבה יוצאת חוץ לגבול האמצעי, כעבודת אנשי החיל (הצבא) שלפעמים ינדדו שינה מעיניהם ויעמדו הכן על המשמר שעות רבות יותר מהערך הראוי לחיים ממוצעים. והם מקבלים באהבה את העול הזה, אם בעלי נפש הם ושמחים בעבודתם, כאשר יודעים הם, כי רק בהתנדבם הם להעמיד את מצב חייהם במצב יוצא מגבול הסבל הממוצע, יצלו את בני אומתם בחיים הממוצעים... אם אנשי החייל ישובו להיות מתנהגים בחייהם בגבול הממוצע אז תהיה המדינה אבודה ולא תשיג גם אורחות חיים ממוצעים, כי חמס ושוד יתרבה בה וידי צריה תשיג להדפה ולכלותה מעל פני האדמה".

זה כמובן דורש מאיתנו אכן להיות כאלה - להיות הכי טובים, ולהיות כל הזמן עם מבט של אחריות ומחויבות לחברה כולה. אין לנו את הפריבילגיה להסתגר, להישאר מצומצמים בעצמנו. גם אין לנו את הפריבילגיה ליפול למקומות של קליקה סגורה ו'איכותית' שמסננת אנשים אחרים משיקולים זרים. אנחנו צריכים להיות הכי טובים שאנחנו יכולים, ובעזרת השוב הזה, להוביל ולהנהיג בעוז ובענווה.

ההיסטוריה התנועתית

ערש התנועה, תרע"ה - תר"פ (1915-1920)

הדיכאון והמשבר שעבר על כלל הדור הצעיר בתחילת המאה הקודמת, לא נשאר ללא השפעה גם על טובי הנוער היהודי החרדי במרכז אירופה. קבוצת צעירים סטודנטים חרדים, הכירה בצורך הדחוף למצוא דרך חדשה לקרב את בני הנוער מקרב היהדות החרדית, אשר התחילו להצטרף לאותן תנועות נוער, והחליטו לבנות מקבילה יהודית לאותן תנועות אשר תקרב לאמונה מעמיקה ולדרך התורה האמיתית. קבוצה זו עמדה על השטחיות שקיימת בחלק ניכר מבתי היהודים בקהילות החרדיות, שאמנם שמרו כל מצווה קלה כבחמורה, אבל נמנע מהם לתת ביסוס מעמיק יותר לבניהם - דבר אשר הפיל לא מעט "קורבנות" בקרב יוצאי בתים אלה.

חברים אלה יסדו את הסניפים הראשונים במהלך מלחמת העולם הראשונה בשנת 1915. בסוף המלחמה, התאגדו הסניפים הראשונים ובאופן רשמי הקימו את התנועה בועידה הראשונה שהתקיימה בפרנקפורט.

תנועת עזרא, היתה תנועת הנוער הדתית הראשונה בעולם וסייעה בידם להשלים ולהעמיק את התודעה היהודית של בני הנוער, ובעיקר של הנוער האקדמי החרדי. כדי למשוך את הנוער הזה אל התנועה, קיבלו המייסדים כמה מהעקרונות והצורות שהיו נהוגות בתנועות הנוער הכלליות, אך על פי העקרונות העזראיים התאימו זאת על פי הסגנון והגוון התורני. כך נכנסו לתנועה: טיולים, מחנות קיץ, פשטות בלבוש ובנימוסי החברה, ערבי ויכוחים ומסיבות. דרכה של "עזרא" היוותה אז מהפכה שקטה בחיי היהדות החרדית, אולם במקום להרחיק את הנוער מהערכים הנצחיים של היהדות - היא דווקא העמיקה את הזיקה וחזקה את שורשיה.

במשך זמן קצר נשען הארגון על תנועת 'אגודת ישראל' בגרמניה - אולם כמה שנים לאחר מכן, פרשו ממנה מסיבות חינוכיות בעיקר. מנהיגי הארגון דאז נימקו דעה זו בטענה: "ארגון אשר מטרתו היא חינוכית בעיקרה אינו יכול להיות קשור למפלגה פוליטית".

ראשית העזרא בחוץ לארץ, תרע"ז - תרפ"ד (1917 - 1924)

בראש דאגתם עמד החינוך "ליהודי השלם" (הבנוי מלימוד תורה ועבודת מידות), הן על ידי חינוך היחיד והן על ידי חינוך קבוצתי. כעדות להצלחת קו חינוכי זה, ניתן להצביע על מאות נערים שנסעו לפולין וליטא כדי ללמוד בישיבות הגדולות שם (דבר אשר היה חידוש מהפכני בייחוד לגבי חלק זה של קהילות גרמניה) בשוכם

לתת ידע 'קשה', תפקידה של תנועת נוער הוא לגדל פנים אחרות באישיות. הסניף צריך להיות מקום שמעניק תחושה של שייכות דרך בירור 'שאלות גדולות'. החוויה ארוכת השווח של החניך בתנועה צריכה להיחרט בזיכרון כשייכות למקום בו חוויתי דילמות משמעותיות, למדתי על עצמי והתנסיתי במגוון חוויות. לשם כך, הסמינרים וההכשרות, הפעילות בסניף, המסעות והתוכנית החינוכית נבנים עם תשומת לב לכל אחד מארבעת המרכיבים האלו.

פעולות החוג הכניסו לעבודת הארגון מומנט חדש: "העבודה למען ארץ ישראל". עדיין היו רק מעטים אשר חשבו על "עלייה" ממש לארץ הקודש, אולם עם העבודה המעשית התקרב החוג הזה במידה מסוימת לחוגי 'המזרחי', ואף יסד את 'ברית החלוצים הדתיים' עם חוגים קרובים מתוכו. (יש לציין שחלק ניכר מראשי הקיבוץ הדתי של הפועל המזרחי באו משורות תנועת "עזרא", והכשרת רודגס שעלתה ארצה יסדה את קיבוץ יבנה ומושב כפר אברהם).

הוויכוח הגדול

לקראת "יום הארגון" שהתקיים בשנת 1931, (שנתיים לפני עליית היטלר לשלטון ימ"ש לשלטון), התנהל ויכוח חריף בקשר לכוון עבודת התנועה. החלק המרכזי של השכבה הבוגרת ב"עזרא" נטה אמנם לניטראליות פוליטית, אבל התבסס על רעיונות היסוד של אגודת ישראל: "לפתור את בעיות הזמן המתעוררות לאור התורה בכל מקום שהוא" ונדרש להמשיך בעבודה חינוכית המסורתית של "עזרא" - דהיינו החינוך ליהודי השלם ולמידות. ואילו חסידי "החוג הארץ ישראלי" דרשו שתהיה הכוונה ברורה לעבודה ארצי-ישראלית, עם כל הסיכון של פניית היתר לחוגי המזרחי (כי בזמן אגודת ישראל התנגדה לפעולות בשטח זה). ביום הארגון הוחלט ברוב גדול להמשיך בקו החינוכי המסורתי של ה"עזרא", ונבחרה גם הנהלה מבין מתנגדי ה"חוג הארץ ישראלי".

בעקבות הכרעה זו פרש החוג ברובו הגדול ועבר למחנה הבח"ד (ברית החלוצים הדתיים) שהתקשר בינתיים למזרחי.

אך כבר זמן קצר לאחר ההחלטה שמטרת הארגון היא לחנך "יהודי שלם" מבלי לכוון במיוחד לעליה ארצה, הועמדו יהודי גרמניה ובפרט הנוער היהודי, לפני הכרעות מרחיקות לכת ביותר ושידוד מערכות כללי, עקב רדיפות היהודים, שהחלו ערב תפיסת השלטון על ידי הנאצים ונמשכו והתגברו לאחר מכן. כבר בחודשים הראשונים לאחר עלייתם לשלטון היה ברור שאין לנוער היהודי עתיד בגרמניה. בתחילת זמן שליטת הנאצים השלו אמנם הוריהם את עצמם שאכן אפשר יהיה ל"הסתדר" גם עם צרה חדשה זו, אולם רבים החלו לארוז את מזוודותיהם ולהגר מי לאמריקה או לארצות אירופה האחרות ומי לארץ ישראל.

העלייה לארץ והקמת הסניפים הראשונים, תרצ"ו - תש"ג (1936 - 1943)

הנהלת ארגון "עזרא" רצתה לנקוט עמדה ברורה על עדיפות העלייה לארץ ישראל אבל בשל איומי פרישה של חוג מתנגדי ארץ ישראל הוחלט שארגון העלייה יישאר מחוץ לתחום עבודת "עזרא". אולם בלחץ הנסיבות, ובעיקר עם עזיבת המדריכים ועלייתם לארץ ישראל עברה היוזמה לסניפים השונים אשר החלו לפעול למען

משם השפיעו בחורים אלה על הצעירים שהתחנכו במסגרת התנועה, ללמוד תורה ולנדוד למקום תורה.

נוסדה "קרן הלימוד" שאפשרה למעוטי יכולת את הלימוד הישיבתי. נושא מרכזי נוסף שעמד במרכז החינוך היה "מידות" - שיפור המידות שימש נושא רציני לפעולות ולפרסומים תכופים בעלוני הארגון שעמדו על רמה גבוהה ביותר. הטיולים והמחנות שימשו לרקע ללימוד לשמירת מצוות מעשיות, לאהבת הטבע ולאהבת הזולת.

בשנות העשרים של המאה, התרחבה הפעילות של התנועה בכל שטחי פעולותיו ו"יום הארגון" היווה את המאורע המרכזי של הארגון במשך השנה. שכבת המדריכים הייתה מורכבת מבוגרים שגילם המינימאלי היה שמונה עשרה, וההדרכה עמדה על הרמה הגבוהה ביותר, בחוגי בוגרי התנועה התייחסו בהתעמקות יתרה לכל בעיות הזמן והסביבה. חוגים אלה שמשו מפגש לחיי חברה מתוקנים ומקור לכוחות מעולים בחיי הקהילות החרדיות. כבר במהלך שנות העשרים, עלו קבוצות עזראיות והקימו התיישבות חרדית במקומות שונים בארץ, כאשר גולת הכותרת שלהם עלתה לקרקע בשנת 1925 אל אדמות מחנה ישראל שליד הר תבור.

קרן הלימוד

מטרת קרן הלימוד הייתה, כהעתק מהדוגמה בגרמניה, לאפשר על ידי עזרה כספית את הלימוד בישיבה ולקיים שעורים בלימודי קודש לחברים העובדים. קרן זאת שהופעלה על ידי חברים בהתנדבות אספה כספים והרחיבה את פעולתה במשך השנים עד למאוד. הקרן קבלה על עצמה בשנים מאוחרות יותר לעזור להכשרה מקצועית של חברים שלמדו בישיבות, וכן להכשרת החברות, בפרט מורות. לשכת קרן הלימוד הוציאה חומרי לימוד, חוברות על מצוות התלויות בארץ, וערכה כינוסים לימודיים.

מקורות ההכנסה באו מתרומות חודשיות מחברים ואוהדים, מבקרי בכרה, הגרלות ספרים, ומגביות מיוחדות.

ארץ ישראל והויכוח הגדול, תרפ"ה - תרצ"ה (1925 - 1935)

בפרוס שנות השלושים של המאה, הקימו יוזמים מקרב ה"עזרא" באישור ההנהלה הארצית, חוג ארצי אשר ריכז את פעולותיו סביב בעיות ההתיישבות החדשה בארץ ישראל. בראשית החלו ללמוד ידיעת הארץ, תולדות ההתיישבות וכו'. אולם יותר מאוחר הצליחו, על ידי התרומות, להקים מרכז הכשרה ראשון בעיר 'רודגס' שבגרמניה. החברים הכשירו את עצמם בעבודה חקלאית בסביבה (מאוחר יותר גם במשק העצמי). הכשרה זו, כאמור נפתחה שנים לפני יסוד מרכזי ההכשרה, שהוקמה על ידי התנועות הציוניות, שהתעצמו אף הן בזמן ההוא.

(בני עקיבא היה בשנותיו הראשונות ולא פעל בקבר ציבור זה) נמשכים לתנועות הנוער החילוניות. לכן באו חברים אלה לידי הכרה שגם כאן בארץ ישראל, הכרחי הדבר ליצור לנוער החרדי מסגרת כדוגמת תנועת "עזרא" בגרמניה, אשר ייתן לנוער חינוך יהודי מקורי והעמקת החינוך לשמירת מצוות ובעיקר מסגרת מתאימה מחוץ לכותלי הבית ובית הספר.

יסוד הסניפים הראשונים

בקיץ תרצ"ו (1936) נוסדו סניפי תנועת "עזרא" הראשונים בארץ והם בפתח תקווה ותל אביב. בשבת פרשת חיי שרה תרצ"ז נוסד סניף ירושלים ובי"ג כסליו תרצ"ט התחילה הפעילות בחיפה.

תחילה היה קשר רופף בין הסניפים החדשים וכל סניף עשה כמיטב יכולתו, אך חסרה עבודה משותפת בין הסניפים השונים. הכינוס ארצי ראשון נערך בחודש מנחם אב תרצ"ז בירושלים, 18 שנה אחרי יסוד התנועה בגרמניה.

בכינוס הארצי השני ב'בית וגן' בירושלים בחנוכה תרצ"ט - נבחרה ההנהלה ארצית הראשונה. בין תפקידיה: ריכוז התנועה, קשר בין הסניפים ומחלקת הדרכה להוצאת חומר הדרכה ותוכניות. חבריה היו: יוסף שנברג (ירושלים) אהרון הוידא (פתח תקווה) הרב קלמן כהנא (קיבוץ כפר סבא) שושנה ובנברג (חיפה) מאיר שטראוס (חפץ חיים).

בשנת תש"ח הוחלט על הצטרפות "עזרא" לתנועת פועלי אגודת ישראל.

חברי ההנהלה הארצית ראו ש"מדריך" אין פירושו פשוט לקחת קבוצת ילדים ולספר סיפורים, אלא הדרכת החניכים והכוונתם למטרות התנועה. לכן סידרה וקיימה מדי שנה בשנה סמינריוני הדרכה בהם השתתפו החברים בשכבות הבוגרות של התנועה. הסמינריון הראשון התקיים בגת רימון סוכות תש"ב.

הכינוס הארצי השלישי-פתח תקווה (מנחם אב תרצ"ט) - מניח את קווי היסוד של התנועה בארץ. באותה שנה פורסם הספר הלבן על ידי שלטונות המנדט (מכלול חוקים וגזרות למניעת עלייה והתיישבות באזורים נרחבים) היישוב מתארגן להפגנת מחאה, ותנועת "עזרא" מופיעה ומשתתפת בצורה מאורגנת בין הארגונים השונים בישוב.

מאז כינוס זה התקיימו מדי כמה שנים ועידות ארציות בהשתתפות נציגים נבחרים מכל הסניפים. הועידה מחליטה בכל השאלות החשובות של התנועה, ובין ועידה לוועידה מהווה המועצה המרכזית את המוסד העליון של התנועה.

בכדי לגבש יותר את הפעולה הארצית החלו לקיים מחנות קיץ מידי שנה בשנה. הראשון - פתח תקווה תרצ"ח, בהם נפגשים חברי חברי א' מכל סניפי הארץ למשך

עליה לארץ ישראל, בינתיים הקימו בוגרי "עזרא" שכבר עלו ארצה את הקיבוצים הראשונים בגדרה ובכפר סבא, ופנו אל חברי הארגון בדרישה להביא תגבורת ועזרה. העלייה הייתה אז כידוע קשורה בהשגת רישיון עליה (סרטיפיקט) מטעם ממשל המנדט (האנגלים), ואלה חולקו על ידי הסוכנות היהודית דרך המפלגות הציוניות לחבריהם, מכסה קטנה ניתנה גם לאגודת ישראל, אך מכיוון שה-"עזרא" לא היה קשור ממש אל אגודת ישראל, חבריו שרצו לעלות, התפצלו בין אגודת ישראל והמזרחי (בכ"ד), אשר העלו אותם לארץ ישראל.

"נוער אגודתי"

בשנת 1935 נוסדה ברית החלוצים המשותפת ל"עזרא" ופרחי צעירי אגודת ישראל. הח' שאול לוסטיג שעמד בראש ברית זאת ידע להלהיב את הנוער לתפקיד חלוצי של עלייה, בניין הארץ וחיזוק הישובים שלנו, חברים רבים הצטרפו אל הנוער האגודתי, שהחל לפתוח מרכזי הכשרה, בהם הכשירו את החברים בעבודה חקלאית בתנאי דיור וחיים קשים, לקראת עלייה וצירופם לקבוצת התנועה בארץ. זכותה המיוחדת של ברית החלוצים הייתה, הכוונת כל חברה לשנת לימוד חובה בישיבה, דבר שקרב אף נוער יהודי מאזורים כפריים בגרמניה אל הלימוד והמחשבה היהודית המקורית.

לאור התפתחות זו - ועזיבתם של רוב המדריכים בתנועת הנוער "עזרא" את גרמניה בעלייה לארץ ישראל, או בהגירתם לארצות אחרות, הלכה וירדה הפעילות של התנועה בגרמניה, עד שפסקה לגמרי, עקב התחלת רדיפות המשטר הנאצי והתחלת מלחמת עולם השנייה. אולם חברי "עזרא" שעלו לארץ ישראל או שהיגרו לארצות אחרות ברחבי תבל, החלו להקים ארגוני נוער לפי מתכונת ה"עזרא", והמשיכו בפעילות חינוכית למען החינוך לתורה ומצוות בקרב הנוער החרדי באשר הוא שם.

בוגרי עזרא עולים ארצה

בקיץ תרצ"ג (1933) רבים מבוגרי התנועה בגרמניה החלו לעלות ארצה, מי כחלוץ ומי יחד עם משפחתו ברישיון עליה (סרטיפיקט, - לבעלי ההון).

מבין החלוצים העזראים מתארגנות קבוצות המייסדות את הקבוצים הראשונים של פועלי אגודת ישראל בארץ. "חפץ חיים" ברחובות ואח"כ בגדרה, "קבוץ נוער אגודתי" בכפר סבא (שני אלה התאחדו מאוחר יותר בשנת תש"ד ועלו יחד להתיישבות) אחרים מוצאים את דרכם לקבוצים הדתיים של הפועל המזרחי ומהווים בהם חלק נכבד.

כאמור היו עזראים אשר עלו יחד עם הוריהם ארצה, ונאלצו לעזור למשפחה להתפרנס בישוב העירוני ובמושבות. חברים אלה, ראו שמצב הנוער הדתי בערים הוא בכי רע, ומחוסר מסגרת חינוכית תנועתית אחרת ורבים מבני הנוער החרדי

ההגשמה - החלוציות

בשלהי שנת תש"ו (1946) יוצא עוד גרעין של חברי "עזרא" מכל הארץ להכשרה בחפץ חיים. גם גרעין זה מתקשר לקבוצות עולים חדשים ובמשותף מקימים קבוץ נוסף השלישי בין קיבוצי פועלי אגודת ישראל אשר נהפכת במשך הזמן לתנועת האם, והגוף המיישב של בוגרי "עזרא".

המשק החדש - "נתיבה" נוסד בעיצומם של ימי מלחמת השחרור, ובחורף תש"ח (לפני הכרזת המדינה) יוצאים החברים לכפר סבא למחנה הכשרה, אך בעקבות בעיות חברתיות וכספיות מתפרקת החברה כעבור שש שנים. בינתיים נוצר קיבוץ נוסף בשרשרת יישובי "עזרא" - גרעין "שלהבת" (שעלבים) רוב חברי הגרעין העזראי שהקים את "נתיבה" בצירוף מספר חברים חדשים מקים בחשוון תש"י (1950) בבית אריזה של פרדס נטוש בהרצליה קיבוץ חדש הנקרא תחילה - "שלהבת". אחרי חודשים מספר של עבודת חוף במושבות השרון, מתגייסים הבנים עם עוד חברים המצטרפים מהסניפים השונים למחזור הראשון, ופותחים בזה דף חדש בצורת יצירת גרעיני "עזרא". הבנות עוברות בינתיים לחפץ חיים והבנים מצטרפים לאחר האימונים.

"עליה ב" ויסוד המדינה

תפקיד נכבד וחשוב נפל בגורל הישוב העברי בארץ ישראל עם תום מלחמת העולם השנייה הרת השואה והאסון הכבד שנפל על עמינו באירופה וצפון אפריקה: הצלת האזדים ושארית הפליטה, עידודם, הדרכתם, הקמת סניפים מחדש באירופה השדודה והעלתם ארצה. שליחים רבים יצאו במרץ לאירופה וראו בכך המשך לארגון "עליה ב".

עוד במשך כל השנים מאז עלייתם ארצה של העזראים הראשונים, הצטרפו בוגרי התנועה ל"הגנה" ובימי המאבק הגדול לעלייתם ארצה של שרידי השואה הצטרפו חברי "עזרא" לחבר השליחים של "עליה ב" ואף יצאו בשליחויות סודיות (בלתי חוקיות) לאירופה וקפריסין.

מאז שנסתיימה מלחמת העולם ה-2 אייר תש"ה (1945), נכנס הישוב העברי בארץ למתח רב וגדול. תחילה המאבק המר לעליית שארית הפליטה, המלחמה שניהלו ארגוני המחתרת בכובש הזר - הבריטים.

אחרי זאת, במלחמת השחרור, בוגרי "עזרא" שהיו כולם מגויסים בהגנה, יצאו עם הראשונים לשמירת הישוב ולהשיב מלחמה שיערה. גם בין הנופלים בהגנת העם והמולדת לא נפקדו עזראים אשר מסרו את נפשם, ה"יד.

שבועיים, וחיים את חיי המחנה בצוותא. לחברי החג"ס הקימו מחנות עבודה, בהם יוצאים חברים למשק לעבודה חקלאית באחד הקבוצים של התנועה, כדי לטעום טעם חיי חקלאות בקבוץ ולקבל מושג ודוגמה לקראת יציאה להגשמה. מחנה העבודה הראשון התקיים בחפץ חיים (גדרה) תרצ"ט.

השפעה רבה על תנועת "עזרא" בארץ היה לאותם חברים אשר עלו כחלוצים, והקימו את שני הקבוצים הראשונים, ובהשפעתם בכינוס הארצי בשנת ת"ש (בגדרה) הוחלט על הקמת מחנה הכשרה "אחיעזר". שבעה חברים עזבו את מקצועם בעיר ועברו בי"ז טבת תש"א למחנה אהלים קטן בנתניה, שם הם עבדו בכל מיני עבודות חקלאיות כפועלי המושבות בסביבה. את שני החדרים היחידים אשר ברשותם ייעדו לבית כנסת, חדר אוכל ומטבח, ואילו את הדיוור הם קובעים באהלים.

בתמוז תש"א (1941) עברו 15 חברים לגת רימון שליד פתח תקווה והחלו בהקמת משק חקלאי קטן - בנטיעת כרם, גידול עופות, גן ירק ועוד. חלק מן החברה עובדים במשק העצמאי והשאר יוצאים לעבודות חוץ, אך החברים הנותנים בסניפים העירוניים אינם מצטרפים לחלוצים ומחוסר אנשים וקשיים כספיים נאלצו החברים לעזוב את המקום. חלק מהעוזבים חזר וחלק הצטרף לקבוץ חפץ חיים.

במשך השנים יצאו עוד חברים רבים להגשמה והצטרפו כבודדים לקבוץ חפץ חיים או לאחד ממשקי הקבוץ הדתי.

עם תום מלחמת העולם השנייה, מתארגן בחפץ חיים גרעין חדש ויחד עם עולים חדשים שזה מקרוב באו אשר עברו את ימי המלחמה באירופה מייסדים קבוץ נוסף "יסודות" (כיום משק שיתופי).

חורבן היהדות בגולה וטרור מדינה, תשד - תש"ז (1944-1947)

בשנות מלחמת העולם השנייה תש"ד- תש"ה מתארגנים חברי התנועה לדאגה וקליטת פליטי השואה המגיעים ארצה בדרכים שונות, מי כבודדים ומי בקבוצות כגון ילדי טהרן. חברי התנועה נרתמו לאסוף כספים ובגדים ועזרו בקליטתם במוסדות המזוהים עם דרכה של התנועה, כגון בית ספר חורב (ירושלים) קיבוץ חפץ חיים, כפר הנוער בירנבאום בכפר סבא, ועוד. מספר מדריכים עוזבים את עבודתם המקצועית ומתמסרים לחינוכם של ילדים אלו במוסדות שונות של עליית הנוער.

גם לשם לימוד משותף מתכנסים חברי הסניפים מחבריא ג' ומעלה, פעם עד פעמיים בשנה, ולומדים ימים מספר באחד הישיבות הגדולות סוגיה בגמרא שלה התכוננו בסניפים. הכינוס הלימודי הראשון התקיים בישיבת פוניבז' אב תשי"ד, והוא נערך לבנים ולבנות כאחד.

חלוצים גם בתורניות, תשכ"ב - תשמ"א (1962 - 1981)

לאחר השנים הראשונות בהם התבסס הישוב והמדינה הפכה לעובדה מוגמרת, החלו מאמצים רבים לשלב נוסף בהעמקת והתאמת מבנה החיים לעידן ותקופה זו. המדינה ושואת יהודי אירופה חייבה שידוד מערכות. ברור היה כי האופן בו ימוסדו מסגרות החיים ביישוב החדש ובמדינה הצעירה יקבעו את מבני החיים. משכך, החליטו מוסדות התנועה כי הגיעה השעה לייצר מסגרות חינוך שיתנו מקום לרעיון הערכים והתפיסתה התנועתית ברוח "תורה עם דרך ארץ". בשנים אלו, הקימו בוגרי התנועה וחברי גרעין שלהבת את המסגרות השונות שלימים הפכו לשיבות ההסדר. תחילה בישיבת באר יעקב, לאחר מכאן בגרעין בישיבת הדרום ברחובות ובעזתה, ובסופו של דבר בקיבוץ שעלבים בשנת תשכ"ב. יחד עם ישיבת ההסדר המשיכו לחזק את קרן הלימוד ולא איפשרו למדריכים ובוגרים לשמש בתפקידים ללא פרק לימוד במוסדות אלו. כמו כן, הקימו בתנועה בימים אלו את התשתית הגרעינית למכוני ההלכה והחקר ובבניית התייחסות תורנית - הלכתית לבעיות השעה שהתעוררו. עם מכונים אלו נמנים המכון להלכה בהתיישבות ומכון התורה והארץ.

בתקופה זו התבססו גם מוסדות הלימוד התיכוניים, מוסדות שהיוו פתרון ראשוני לחיבור שבין תורה ולימודי חול. מכיוון שבחוץ לארץ לימודי החול נלמדו במסגרות הכלליות נוצרו באופן טבעי השלמות יהודיות תורנית ללימודי גמרא והלכה בשעות אחר הצהריים. כך הצליחו ללמוד ולהעמיק בתורה ולתת ללימודים אלו את מקומם הראוי לצד לימודי חול ברמה גבוהה ומספקת. אלא שעם ההגעה לארץ, המוסדות הקיימים לא היו ברמה נאותה בשני התחומים והצליחו להעמיק רק בתחום אחד. חלקם אמנם לימדו את מקצועות החול ברצינות וברמה מספקת, אך בשל כך נוצר מצב בו רמתם הדתית היתה ירודה. באחרים, אכן היו לימודי הקודש ברמה גבוהה, אך תלמידיהם נאלצו לשלם על כך מחיר ברמת חול שאיננה מספקת. שילובם ופיתוחם של מוסדות אלו ייצרו את התשתית הרעיונית והמעשית לתורניות ורף גבוה שילכו ויתפסו מקום רב הן במוסדות התנועה, והן במסגרות ובציבורים גדלים והולכים שקיבלו ויישמו דרך זו בחיים ובמעשה.

שנים הראשונות של המדינה - חלוציות תורנית, תש"ח - תשכ"א (1948 - 1961)

מאז קום המדינה חל שינוי רב במבנה החברתי בארץ ובמסגרות החינוכיות השונות. תמורות אלה נתנו את ביטוין גם בתנועות הנוער וכמובן גם בתנועת הנוער "עזרא". משך זמן הלימודים גדל ושתיים עשרה שנות לימודים הם דבר מובן ורבים מוסיפים עוד עליהם לאחר מכן, בנוסף לחובת הבנים בשרות צבאי.

כבר צוין לעיל שהתנועה ראתה כמגמה חינוכית ויעד לבוגרים את הקיבוץ וכך הצטרפה לתנועות הנוער החלוציות בהקמת החיל המיועד "הנח"ל". חיל זה הוקם במיוחד על מנת לאפשר לחניכי תנועות הנוער חברי גרעינים התיישבותיים, לצאת למשימה חלוצית, עוד בעת השירות הצבאי, בכדי לאפשר את המשכיות החינוך החלוצי במסגרת תנועות הנוער מאפשר הנח"ל לעשרה אחוז מחברי הגרעין לצאת לעבודה בסניפים - כרכים (שליחים).

עם התרחבות התנועה, גידול הסניפים בעיירות פיתוח, ועבודה רבה בהנהלה הארצית שריכזה וארגנה את הפעילות הענפה, נהפכה חלק מהעבודה שהייתה עד קום המדינה אך ורק בהתנדבות ואחרי שעות העבודה או הלימוד, למשרה מלאה, דבר שחייב תקציב יותר גדול. בשנת תש"ח הצטרפה תנועת "עזרא", כארגון נוער, לתנועת פועלי אגודת ישראל והוקם משרד קבוע למזכירות ההנהלה הארצית בתל אביב וחלק מחברי המזכירות עבדו במשרה מלאה או חלקית, כן נתווספו הרכיבים לעבודה ריכוזית בסניפים.

פעילות הארגון הפכה לרבגונית ביותר. מפעלי קיץ כגון מחנות עבודה, סמינריונים לחברי חבריה ג', מחנות קיץ וגורים, ימי הדרכה וכנסי מדריכים, הוצאת חומרי הדרכה ושיעורי דינים, ארגון טיולים ומסעות ארציים וכמובן עבודה שוטפת הכוללת בין היתר חודשי ושבטות ארגון.

כמו כן, במהלך שנים אלו הוקם השירות הלאומי. עם הקמת המדינה, שלחו חברי התנועה את בוגרות התנועה לשירות בתוך קיבוצי תנועה מתוך תפיסה הרואה באחריות ובשותפות של כלל החברים כלפי המפעל הלאומי ערך, גם אם לא בשירות צבאי אשר לדעת רוב גדולי התורה באותה תקופה היה אסור לבנות. כך בחרו חברי התנועה לייצר תשתית עצמאית שלימים מוסדה והפכה לפתרון המוכר היום כשירות לאומי.

עזראים מאה ומעבר, תשע"א - היום (2011 - היום)

התנועה כיום מונה כ-70 מוקדי פעילות שונים, מעגלים רבים של עשרות פעילים, מעל 1,500 מדריכים וכ-20,000 חניכים מנטעים ועד גרעין קדם. התנועה היא התנועה הרביעית בגודלה מבין תנועות הנוער בארץ.

נכוננו לנו עוד אתגרים רבים ואנו מגיעים אליהם מלאים בכוח ובאמונה רבה.

מחרדי ללאומי, ממשימתי לחינוכי, תשמ"ב - תשנ"ט (1982 - 2000)

מלחמת לבנון הראשונה היוותה נקודת שיא לתהליכים רבים שהתחילו עוד קודם והבשילו בה. תהליכים אלו נגעו להצלחת המהפכה התנועתית בבניית ישיבות ההסדר ובמיצוב וקיבוע לימוד התורה כחלק הכרחי מההתפתחות האישית והציבורית. אלא שהצלחה זו הביאה לגסיסתם ובסוף למותם של גרעיני הנח"ל. גרעינים אלו, שהיוו שנים רבות את חיל החלוץ בחיי העזראים הבוגרים וביישום מעשי ושלם של תהליכי למידה ובירור שהגיעו לידי מעשה בהקמת עשרות יישובים ומפעלי התנועה.

העידן החדש חייב את התאמת המסגרות לעולם המתפתח. התאמות אלו נעשו הן בהרחבת סניפי התנועה למקומות נוספים, אך בעיקר לציבורים חדשים אליהם עד כה היו תנועות הנוער זרות. וכך, הוקמו סניפי המח"ר בתנועה, מה שייצר והוביל למהפכת הגרעינים התורניים שהבשילה כמה שנים לאחר מכן. בנוסף, החלה מהפכה שקטה ועמוקה שהעבירה את מרכז הכובד מגרעיני עשייה משימתיים אל מסגרות ודגשים חינוכיים השמים במרכז את הדרך והרעיון. בשנים אלו צמחו וגדלו בסניפי התנועה רבנים ומחנכים רבים. בשנים אלו גם שונתה שמה של התנועה ואל השם הרשמי - 'עזרא תנועת הנוער החרדי', נתווספה בשנת תשד"מ גם התוספת 'לאומי'. הסיבה לכך איננה שינוי אידיאולוגי, אלא תהליכים שהבשילו והביאו להקצנה וניתוק מצד פלגים שלמים של הציבור החרדי. התנועה, שהמשיכה להילחם להוביל את דרכה על פי ההלכה ובהתייעצות עם דעת תורה שתהא מקובלת על כלל הציבור, עשתה זאת מתוך אחריות שלא לייצר פירוד בין החלקים השונים בעם ישראל. יחד עם זאת, תהליכי ההקצנה שעברו על הציבור החרדי הביאו את חברי התנועה להוסיף את המילה לאומי על מנת להבהיר כי הדבקות והחיבור לחיי מצוות ומחויבות לתורה אינם סותרים את הלאומיות, אלא מחייבים אותה.

פריצת התורניות, תש"ס - תש"ע (2000 - 2010)

בשנים אלו התנועה המשיכה לגדול ולהתפתח. נפתחו מוקדי פעילות רבים נוספים. החל לפעול מערך ההגשמות והשל"ף בתנועה, מתוך אחריות למדינת ישראל ולחברה הישראלית, ומתוך רצון להוציא החוצה את בשורת התורניות.

בוועידה הי"ז שנערכה בשנת תש"ע קרו שני דברים משמעותיים נוספים. ראשית, בתהליך ארוך של בירור ולימוד עוצב ונוסח חזון התנועה. שנית, שונה שמה של התנועה פעם נוספת: במקום 'תנועת הנוער החרדי-לאומי בארץ ישראל', שונה השם ל'תנועת הנוער התורני לאומי בארץ ישראל'. זאת מתוך רצון לתת את הדגש על המאור שבתורה במקום על ההסתגרות שמתבטאת בביטוי 'חרדי'. כמו כן השם 'חרדי' הפך להיות מזוהה עם פלג מסוים באוכלוסייה שהתנועה כבר לא מזדהה איתו.

עזראים מאה ומעבר

במהלך מאה שנים אלו, חלפו מאות אלפי עזראים במסגרות התנועה השונות, והם יחד הופכים את העזרא להיות מי שהיא. זו גם הסיבה שהקריאה היא בגוף ראשון רבים, עזראים. כל אחד ואחת שרוצה ומאמין ברעיון העזראי הוא אמנם עזראי, אך עליו להוסיף ולהכניס את עצמו פנימה, את הנקודה והייחודיות שלו. אין בעזרא "גדודים של מאמינים", מפני שהתפיסה העזראית סולדת וסותרת את המחשבה שניתן לחנך דרך גדודים. כל חניך הוא מיוחד, כל אדם הוא עולם ומלואו ועליו לפלס בעצמו את דרכו לאמונה ולחיים שלמים. אין קיצורי דרך. לשם כך נדרש מאמץ ארוך ומתמיד המוציא את האדם מסתמיותו.

זו גם הסיבה שכעזראים, אנו כל כך מאמינים בעתיד. חניכי התנועה היום הם העזרא, הם התנועה, הם אלו שיובילו ויצעידו אותה בדרכם שלהם אל פני העתיד. איננו חוגגים את העבר, אלא את העתיד, איננו עסוקים רק במאה שנים שעברו, אלא בעיקר במעבר.

אמירה זו, של מאה ומעבר צומחת מתוך הראייה העזראית, מתוך הדרישה מכל אחד לקיים מאמץ מתמיד ללמוד ולהתפתח, להתרחב ולהשתנות. יש כאן רף גבוה, רף שדורש ממך להיות מאה אחוז, אך הוא לא מסתפק בכך ודורש אף מעבר לכך. הוא דורש את הפריצה מהמסגרת, את הייחודיות והאות בתורה של כל אחד ואחת, את האור שטרם נראה כמותו, נתיב אשר לא ידעו עיט, והעזראים בשנת המאה פותחים עידן חינוכי חדש.

אותם עזראים רואים את העולם דרך משקפיים ייחודיות, משקפים שרבים לא מוכנים לעטות עליהם, משקפים תורניות המוסיפות למרחב ההתרחשויות העולמי "משקפיים של תורה" -

תורה עם דרך ארץ ישראלית.

בטרם יצאנו לגלות, היה זמן בו התורה והחיים החזיקו יד ביד והובילו את העולם. זה היה תור בו ממלכת ישראל הייתה מגדלור של צדק וקדושה ביכולתם להתאים ולחזק את כל היסודות העולמיים באופן מוסרי ונעלה. אלא שתקופה זו לא צלחה, ולאט לאט שני עולמות אלו התרחקו זה מזה, עד שבגלות הפכו להיות נפרדים ואפילו סותרים.

אלא שעל פי המסורת, ידעו חכמי ישראל כי עתידים ישראל להיגאל, ובאופן איטי שני התחומים הנראים סותרים ונפרדים, הלכו והתקרבו. מי שהיה עד והקשיב למהלך זה, היה הרש"ד הירש, שפעל בתוך ליבת ופסגת התרבות העולמית לפני כמאתיים שנה. הרש"ד הוציא ישן מפני החידושים שבאו לעולם, והכריז כי יש לחבר את התורה והחיים - **תורה עם דרך ארץ!** דרך ארץ לא במובן של נימוסים והליכות,

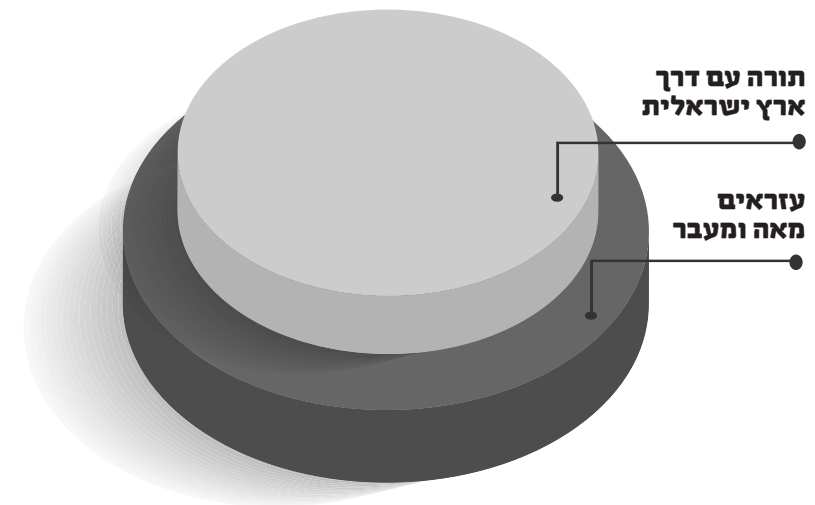

שנת המאה

בשנת תשע"ט ימלאו מאה שנים לכנס היסוד של התנועה. עזראים מאה ומעבר הוא הנושא החוזר לרגל מאה שנות עזרא. הסניפים הראשונים אמנם הוקמו כמה שנים לפני כן, אבל יסוד התנועה התקיים בכינוס, שאושוטו נחגוג לו מאה שנים.

שנת המאה נפתחת בשבת חגיגת בה כל סניפי התנועה מקבלים עליהם יחד את "שנת החמישים" עוברת דרך מעגל השנה ומסתיימת בוועידה הארצית ובאירוע הסיום החגיגי, ביום ייסוד התנועה - י"ד אב תשע"ט.

כמו כל דבר בתנועה, חגיגות המאה לא נשארות רק בכך, אלא מחפשות את המעבר ורואות בשנה זו אחריות גדולה להעמקת הבירור בייחודנו ובאופיינו, והזדמנות מצוינת לייצר שידוד מערכות שיוביל אותנו אל עבר מאה שנים נוספות, לפחות. המהלך הרעיוני בנוי בשני רבדים (כפי שניתן לראות באיור) ויוסבר בדפים הקרובים.

אלא דרך הארץ של העולם - להתפתחות העולמית ולתהליכים בכלל האנושות יש משמעות ולנו כעם ה' יש אחריות בהובלתם.

נכדו, הרב ד"ר יצחק ברויאר, כננס על גבי ענקים הבין שפיתוח הדרך ארץ, לא יכול להיעצר בגלות, וכשראה שארץ ישראל ומדינת ישראל הולכים ונבנים, הוסיף לסיסמה העתיקה שחידש סבו תוספת קטנה, אך חשובה: ארץ ישראל! ההנהגה הכריעה כי העתיד של האומה הישראלית יבנה בארץ ישראל ומתוך מסגרת פוליטית, ועל כן עלינו לאמץ אותה אל ליבנו ולבנות אותה ברוח התורה.

היום, בשנת המאה, הוכח עד כמה צדקו כל מי שקרא וקורא לתורה להוביל ולדבר עם העולם, ועד כמה ייחודית ונדירה קריאה זו. לא רק אל מול מחנות שלמים שבוחרים שלא לשים לב אל אחד מהצדדים, בין אם מדובר במחנה שלא רואה בתורה את האור הגדול שבה, או המחנה שבוחר להסתגר בפני העולם והתרחשויותיו. אך גם רוב רובה של הציונות הדתית המתיימרת לחיות בשני עולמות אלו, המצב השכיח הוא חיבור בו לא רק שאחד משני תחומים אלו נפגע, אלא גם שלא נעשה ניסיון לחבר ולהראות כיצד אור התורה והעולם הולכים ומאירים יחד.

שושנת הרוח מהווה מצפן לרוח גדולה של תורה עם דרך ארץ, אותה קריאת כיוון רעיונית שניתנה בשקיעת עידן התנאים ובמעבר לעידן האמוראי, ממש ערב החורבן, רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא המבקש להזכיר לעם ההולך ויתפורר בגלות, הולך ומתפזר לכל עבר כי "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ", קריאה זו, שהדהדה מאות שנים עד שבא הרב שמשון רפאל הירש וחרט אותה כתמצית משנתו, בדיק ברגע היסטורי המאפשר לצאת מהגטו, לחזור מקיפאון הגלות, ולשוב ולהופיע דרך ארץ.

מה המעבר שלך?

אלו אבני הדרך בהם התמקד התוכנית החינוכית שתעמיק את העזרים מאה ומעבר ועל פיה נפעל השנה. - שושנת הרוח כבסיס לתהליך התורני ותורה עם דרך ארץ ישראלית הבנויה על גבי שנים רבות של מסורת עזראית.

מעקרונות אלו, יוצאת הקריאה שלנו לכל עזראי בשנה זו - למצוא תחום בו הוא מצטיין, בו יש לו כישרון ואותו הוא אוהב. לקחת תחום זה ולהשפיע לפעול ולשנות בו משהו במרחב דרך הארץ הישראלית, אך כל זה מתוך תורה, מתוך קשר לרוח התורנית.

זכינו כולנו, ואנחנו אוחזים בגלימתו של עזרא הסופר, עזרא שהיה הראשון להתמודד עם מלאכת התרגום של העבר בעת חזרה לארץ. באתגר הפיכת הערכים לקונקרטיים ורלוונטיים מחד, אך גם מושפעים יונקים וצומחים מהתורניות. תורניות היוצרת מרחב בו לחיים ולאדם יש משמעות ומקום. תורניות בה אנו פועלים, חיים, מממשים וכותבים וממשיכים את מפעלו של עזרא, אל עבר פנים רבות רבות של רבבות עזראים כבר מאה שנים ומעבר.